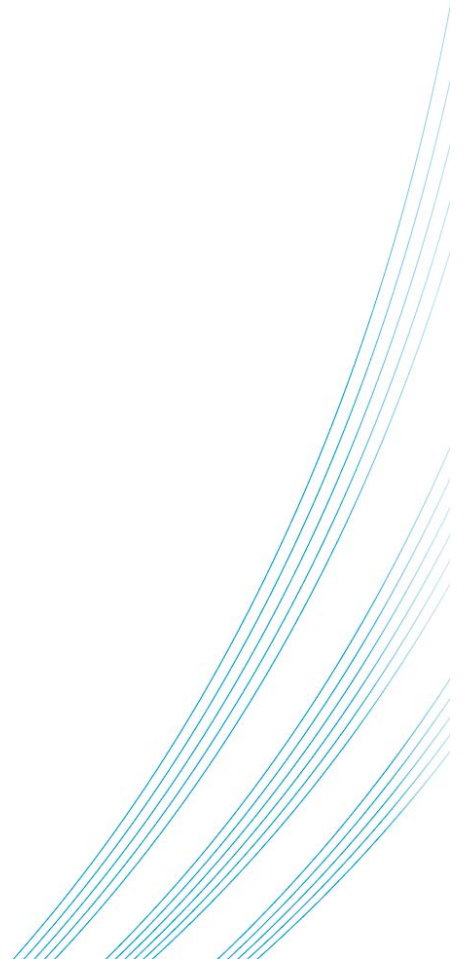

Liikenne- ja
viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriön tilinpäätös vuodelta 2009

10.3.2010

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2009

Sisällys

1.	Toimintakertomus	2
1.1	Johdon katsaus	2
1.2	Vaikuttavuus	5
1.2.1	<i>Viestintäpolitiikka</i>	5
1.2.2	<i>Liikennepolitiikka</i>	14
1.2.3	<i>Hallinnon alan yhteiset tavoitteet</i>	27
1.2.4	<i>Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus</i>	28
1.3	Toiminnallinen tehokkuus	31
1.3.1	<i>Toiminnan tuottavuus</i>	31
1.3.2	<i>Toiminnan taloudellisuus</i>	38
1.3.3	<i>Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus</i>	40
1.3.4	<i>Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus</i>	40
1.4	Tuotokset ja laadunhallinta	41
1.4.1	<i>Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet</i>	41
1.4.2	<i>Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu</i>	42
1.4.3	<i>Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen</i>	43
1.5	Tilinpäätösanalyysi	45
1.5.1	<i>Rahoituksen rakenne</i>	45
1.5.2	<i>Talousarvion toteutuminen</i>	47
1.5.3	<i>Tuotto- ja kululaskelma</i>	49
1.5.4	<i>Tase</i>	50
1.6	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	51
1.7	Arviointien tulokset	52
1.8	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	52
2.	Talousarvion toteutumalaskelma	53
3.	Tuotto- ja kululaskelma	61
4.	Tase	62
5.	Liitetiedot	63
6.	Allekirjoitukset	76

1. Toimintakertomus

1.1 Johdon katsaus

Viestintä

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa kansalaisten, yritysten ja julkisen hallinnon toiminnassa. Teknologinen kehitys luo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia parantaa kansalaisten päivittäistä elämää ja työn tuottavuutta. Uudet palvelut ja teknologia tarjoavat lukuisia sovellusalueita elinkeinoelämälle ja julkiselle sektorille. Tieto- ja viestintäteknologian mahdollistamat uudet toimintatavat parantavat yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä ja avaavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotolla ja hyödyntämisellä voidaan lisätä ihmisten välistä tasa-arvoa, sosiaalisia kontakteja ja osallisuutta sekä helpottaa tiedon ja palveluiden saatavuutta. Aikaisempaa suurempaan rooliin on noussut tieto- ja viestintäteknologian merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä. Sen vuoksi niitä on syytä yhteiskunnallisina toimin edistää. Vuoden 2008 lopulla huonontunut talouskehitys sekä viestintäteknologian nopea kehitys aiheuttavat epävarmuustekijöitä ja edellyttävät sopeutumista sekä viestintä- että tietoyhteiskuntapolitiikalta. Taloustilanne ei ole kuitenkaan merkittävästi vaikuttanut viestintäpalveluiden kysyntään.

Nopea teknologinen kehitys tuo väistämättä tullessaan isoja muutoksia viestintämarkkinoille ja viestintäpolitiikkaan. Toimintaympäristöä muuttavat tekniikoiden konvergenssi, uudet langattomat verkkotekniikat, IP-pohjainen¹ verkkoarkkitehtuuri sekä itseohjautuvat päätelaitteet. Muutos tulee huomioida viestintäpolitiikan valmistelussa. Erityisen haasteellista on taata kaikille kansalaisille riittävän nopeat tiedonsiirtoyhteydet kohtuuhintaan kaikkialla Suomessa sekä parantaa koko viestintäelinkeinon kilpailukykyä. Tämä korostuu vahvasti viestintäpolitiikassa.

Kansalaisten tasa-arvoisuuden edistäminen, yksityisyyden suojasta ja tietoturvasta huolehtiminen sekä verkkojen ja palvelujen häiriöttömyyden varmistaminen ovat keskeisiä viestintäpolitiikan haasteita. Tekniikka muuttuu yhä mutkikkaammaksi, ja osalla kansalaisista on vaikeuksia sopeutua uuteen yhä teknisempään toimintaympäristöön. Kriittisimmillään tämä uhkaa yhteiskunnan ja talouden toimivuutta, koska nyky-yhteiskunta on yhä riippuvaisempi tieto- ja viestintäteknikasta ja -järjestelmistä sekä niiden toimivuudesta ja häiriöttömyydestä.

Mediatoimiala on digitalisoitunut. Sisältöjä tuotetaan monikanavaympäristöön, niitä käsitellään erilaisissa verkoissa ja moninaisilla päätelaitteilla. Uudet käyttäjien itsensä tuottamat sisällöt ja yhteisöllisyys yleistyvät erityisesti internetissä, mikä muuttaa käyttäjien viestintätottumuksia ja suhdetta mediaan. Sananvapauteen ja muihin perusoikeuksiin liittyvät sääntelykysymykset korostuvat. Laadukkaan sisällön merkitys kasvaa ja sisältöjen tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset tulevat entistä tärkeämmiksi.

Tietoyhteiskuntapolitiikan on edistettävä osallisuutta ja sen avulla on lisättävä kansalaisten tasa-arvoisia valmiuksia elää tietoyhteiskunnassa. Ikääntyvän väestön sekä erilaisten erityisryhmien edellytykset ja valmiudet hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa ovat kokonaisuus, johon on kiinnitettävä paljon huomiota.

Viestinnän toimintaympäristöön vaikuttaa olennaisesti globaali kehitys ja kansainväliset markkinat ja trendit. Kansallisen omaleimaisuuden säilyttäminen ja kansallisiin tarpeisiin vastaaminen on yhä haastavampaa. Kansainvälisessä toimintaympäristössä tulisi löytää toiminta- ja vaikutustavat, joissa edesautetaan myönteistä kehitystä kansallisella tasolla.

¹ IP, Internet Protocol, TCP/IP-mallin Internet-kerroksen protokolla, joka huolehtii IP-tietoliikennepakettien toimittamisesta perille pakettikytkentäisessä Internet-verkossa.

Liikenne

Vuosi sitten taloudellisen tilanteen nopea muutos pakotti arvioimaan uudelleen liikennepoliittisia tavoitteita ja toimia. Tuolloin arvioitiin, että ”tärkeät tavoitteet ovat pysyviä ja taloustilanteesta riippumattomia. Liikenneyhteyksien merkitys pikemmin vahvistuu talouden taantumien aikana: liikennehankkeet työllistävät ja avaavat samalla uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämän toiminnalle. Liikenteen turvallisuudesta ja ympäristöasioista ei voida tinkiä missään tilanteessa. Toimien arvioinnissa erittäin hyvä tuki on ollut liikennepoliittinen selonteko.” Sama arvio johti myös vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa eli ns. elvytysbudjetissa siihen, että liikenteelle suunnattiin rahoitusta yhteensä 141 miljoonaa euroa. Perusväylänpitoon osoitettiin 71,5 miljoonan euron lisärahoitus erityisesti nopeasti työllistäviin hankkeisiin, jotka ovat myös liikennepoliittisesti hyvin perusteltuja. Viiden ison investoinnin aloitusta aikaistettiin ja samalla päätettiin myös erillistoimista Seinäjoki–Oulu -rataosan peruskorjauksen jatkamiseksi vuoden 2009 aikana sekä Oulun ja Helsinki-Vantaan lentoasemien merkittävistä kehittämisinvestoinneista.

Liikennepoliittisen selonteon mukaisesti teetettiin selvitys tie- ja liikenne-rahastojen soveltuvuudesta Suomeen.

Taloudellinen tilanne on osoittautunut vaikeammaksi kuin mitä vuosi sitten arvioitiin. Taloustilanne näkyy heti kuljetuksissa, ja kuljetusmäärät vähenivät merkittävästi kaikilla liikennemuodoilla. Satamien kautta kulkevat tavaravirrat vähenivät lähes viidenneksen, samoin maantiekuljetukset. Rautatiekuljetuksetkin vähenivät kotimaassa lähes kuudesosan ja Venäjän liikenteessä 30 %. Suomen ja Venäjän välisen maantieliikenteen liikennemäärät ovat myös pudonneet yli 30 % edellisvuodesta.

Valtiontalouden tilanne tulee olemaan varsin tiukka pitkälle tulevaisuuteen. Samanaikaisesti on pystyttävä vastaamaan globaalin kilpailun sekä ilmastonmuutoksen tuomaan haasteeseen. Kestävä talouskasvu edellyttää liikennejärjestelmän kehittämistä elinkeinorakenteen ja maankäytön muuttuessa. Käytävissä olevista resursseista on pystyttävä saamaan aiempaa enemmän irti, ja toimien vaikuttavuutta ja toiminnan tehokkuutta on pystyttävä parantamaan. Keinoina tähän on nähty organisaation muutos, ajattelu- ja toimintatavan muutos sekä uusien innovaatioiden hyödyntäminen.

Liikennehallinnon virastouudistus eteni hyvin ja uudet virastot aloittivat toimintansa vuoden 2010 alusta. Uudistuksen lähtökohtana on ollut kokonaisvaltaisempi liikennepolitiikan valmistelu ja liikennejärjestelmän vaikuttavuuden parantaminen sekä toiminnan tehostaminen. Ministeriö päätti sijoittaa virastojen päätoimipaikat pääkaupunkiseudulle päättäen samalla alueellistaa vuoden 2015 loppuun mennessä Liikennevirastosta yhteensä 130 henkilötyövuoden verran Lappeenrantaan ja Liikenteen turvallisuusvirastosta 95 htv Rovaniemelle ja 20 htv Lappeenrantaan. Vuoden 2010 alusta aloittivat myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joihin siirtyivät aiemmat tiepiirien ja lääninhallitusten liikenneosastojen tehtävät.

Uusi ajattelu- ja toimintatapa tarkoittaa sitä, että liikennehallinnossa ajatellaan asiakkaan matkan ja kuljetusten ongelmien ratkaisua käyttäen hyväksi monipuolisia keinoja lähtien liikennetarpeeseen vaikuttamisesta, kulku- ja kuljetustapojen muutoksista, liikennejärjestelmän tehokkaasta käytöstä ja pienistä parannuskeinoista ennen uusia investointeja. Tämä tulee olemaan myös uusien virastojen ohjauksen perusteita.

Älyliikenne antaa aivan uusia innovatiivisia mahdollisuuksia liikennejärjestelmän toimivuuden ja tuottavuuden sekä liikenneturvallisuuden parantamiseen sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edistämiseen. Älyliikenne tukee vahvasti ilmastopolitiikan tavoitteita ja tietoyhteiskuntakehitystä. Ehdotus älyliikenteen strategiaksi valmistui ja jatkotoimet ovat suunnitteilla ja osin jo tekeillä.

Uuden ajattelutavan on mentävä läpi koko hallinnon. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että liikenteen infrastruktuuri jäisi käyttämättä tai ettei investointeja enää tarvittaisi. Esimerkiksi voi ottaa luonnonvarat. Suomi on ja tulee olemaan vahvasti luonnonvaroja hyödynnettävä maa. Uutta kaivosteollisuutta on suunnitteilla, ja puumarkkinoille on tulossa uusia käyttäjiä. Luonnonvarojen hyväksikäyttö edellyttää myös liikenneverkkoa, jonka kautta puu saadaan metsästä tuotantolaitoksiin ja edelleen markkinoille. Uudet kaivokset tarvitsevat käyttöönsä usein raskaita kuljetuksia kestäväää liikenneverkkoa. Puukuljetusten turvaamisen toimenpiteitä on jatkettu. Pohjoisen kaivoshankkeiden suunnittelua on viety eteenpäin yhteistyössä kaivosyriyten kanssa. Pisimmälle on edistytty Kolari–Pajalan kaivoshankkeen suunnittelussa.

Tieliikenteen turvallisuus parani vuoden 2009 aikana ilahduttavasti. Ennakkotietojen mukaan vuoden aikana kuolleita oli 281, missä oli noin kuudenkymmenen vähennys edellisvuoteen. Hyvään tilanteeseen vaikutti varmasti osaltaan raskaan tieliikenteen väheneminen. Huolestuttavaa on edelleen nuorten turvallisuustilanne, joka ei ole parantunut.

Junaliikenteessä, kauppamerenkulussa ja lentoliikenteessä ei tapahtunut kuolemaan johtaneita onnettomuuksia.

Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa oli kertomusvuoden aikana kolme valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Varustamoliikelaitos ja Luotsausliikelaitos. Liikelaitoksille asetetut tavoitteet saavutettiin lukuun ottamatta tulostavoitteita. Suhdannetilanne on vaikuttanut voimakkaasti kaikkiin kolmeen liikelaitokseen.

Hallinnon kehittäminen

Liikennehallinnon virastouudistuksen lisäksi valmisteltiin kolmen valtioneemmistöisen osakeyhtiön perustamiset. Ilmailulaitoksesta ja Varustamoliikelaitoksesta muodostettiin valtioneemmistöiset osakeyhtiöt vuoden 2010 alusta lukien. Merenkululaitoksen tuotantotoiminta yhtiöitettiin myös valtioneemmistöiseksi valtionyhtiöksi vuoden 2010 alusta lukien. Luotsausliikelaitoksen yhtiöittäminen on siirretty myöhemmin toteutettavaksi. Etenkin toteutettu liikennehallinnon uudistus tarjoaa ministeriölle mahdollisuuden keskittyä erityisesti hallinnonalan strategiseen ohjaukseen. Vuoden aikana tehtiin myös arviointi Ilmatieteen laitoksen hallintomallista.

Ministeriössä vuoden 2009 aikana toteutetun arvoprosessin tuloksena ministeriön arvoiksi valittiin oikeudenmukaisuus, rohkeus ja yhteistyö. Henkilöstö osallistui arvoprosessiin kiitettävän aktiivisesti.

Ministeriöllä on takanaan monin tavoin vaativa vuosi. Esimerkiksi liikennehallinnon uudistusten läpivienti edellytti mittavaa lainsäädännön uudistamista. Virastolakien lisäksi uusittiin yli 50 lakia ja noin 60 asetusta. Myös virastojen ohjauksen uudistaminen käynnistettiin vuonna 2009. Uusi joukkoliikennelaki tuli voimaan 3.12.2009 ja myös tämän prosessin läpivienti useita eri näkemyksiä yhteensovittaen oli mittava projekti.

1.2 Vaikuttavuus

1.2.1 Viestintäpolitiikka

Valtioneuvoston asettamat vaikuttavuustavoitteet:

- Viestinnän infrastruktuuria rakennetaan ensisijaisesti kaupallisin ehdoin kilpailevilla verkkoteknologioidella.
- Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintäpalveluita on saatavilla koko maassa.
- Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden ja kilpailukykyyn parantamiseksi.

Kertomusvuonna myönnettiin uusia verkkotoimilupia, jotka on tarkoitettu television teräväpiirtolähetysten käynnistämiseen maassamme perinteisten standarditelevisiolähetysten lisäksi. Toimiluvat mahdollistivat yhden uuden verkkoteknologian käyttöönoton sekä kilpailun lisäämisen verkkojen tarjonnassa.

Teleyritysten investoinnit arvioidaan olevan kertomusvuonna kohtuullisella tasolla. Vuoden kolmannen vuosineljänneksen tulostietojen perusteella kahdella suurimmalla teleyrityksellä, TeliaSonera Finland Oyj:llä ja Elisa Oyj:llä, investointivolyymi on noin kymmenes liikevaihdosta. Näiden yritysten liikevaihto on noin kolme neljäsosaa Suomen teleyritysten kokonaisliikevaihdosta.

Liikenne- ja viestintäministeriön teettämän, marraskuussa 2009 tehdyn selvityksen mukaan kehittyneiden kolmannen sukupolven (3G) matkaviestinverkkojen saatavuus on vuoden 2009 aikana parantunut selvästi. Kertomusvuoden marraskuussa 3G-verkon peittoalueella asui 96 prosenttia väestöstä ja se kattoi maan pinta-alasta yli 35 prosenttia. Saman selvityksen mukaan laajakaistayhteyksien saatavuus on runsas 99 prosenttia.

Suomi on säilyttänyt asemansa edullisimpien matkapuhelinmaiden joukossa. Viestintäviraston teettämän selvityksen mukaan Suomessa oli huhtikuussa 2009 kokonaisuudessaan hinnaltaan Euroopan viidenneksi edullisimmat matkapuhelinliittymät 19 vertailumaan joukossa. Mobiililaajakaistapalvelut olivat samana ajankohtana Suomessa kaikkein edullisimmat.

Kertomusvuonna laadittiin elinkeinopoliittinen ohjelma, joka sisältää useita toimenpide-ehdotuksia. Ohjelman vaikuttavuutta voidaan arvioida vasta, kun ohjelman toimeenpano etenee.

Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen on alkanut näkyä konkreettisina hankkeina, esimerkiksi sähköinen laskutus on yleistynyt vahvasti. Kehitys on kuitenkin ollut odotettua hitaampaa.

Vapaasti vastaanotettavien televisio-ohjelmistojen määrä lisääntyi kertomusvuonna kahdella kanavalla uusien toimilupapäätösten myötä. Toimiluvanvarainen radiotarjonta säilyi entisellä tasolla. Yleisradio Oy:n televisio- ja radiotarjonnan määrä säilyi entisellä tasolla.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Yksityisyyden suoja, sananvapaus ja viestinnän moniarvoisuus sekä kansalaisten ja yritysten luottamus sähköisiin palveluihin säilyvät ja vahvistuvat.

Sähköisen viestinnän tietosuojalakea uudistettiin kertomusvuonna. Muutoksen tavoitteena oli parantaa yritysten mahdollisuuksia puuttua yrityssalaisuuksien vuotomahdollisuuksiin. Toistaiseksi yksikään yritys ei ole ottanut käyttöön lain mahdollistamia menettelyjä.

Uusi laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisestä allekirjoituksesta tuli voimaan vuonna 2009. Laki luo perustason sääntelyn vahvan sähköisen tunnistamisen palveluiden tarjonnalle Suomessa.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Kansalaisten medialukutaito tietoyhteiskunnassa paranee. Lasten ja nuorten asemaan tietoyhteiskuntapalveluiden käyttäjinä kiinnitetään huomiota. Sähköisen viestinnän ympäristö on kaikille turvallinen, ja median haitallisia ja laittomia sisältöjä torjutaan tehokkaasti.

Lasten ja nuorten aseman parantamistoimenpiteet on keskitetty erityisen lasten ja nuorten mediafoorumin puitteisiin eri muodoissa. Mediafoorumin puitteissa on tuotettu aineistoa, jolla tuetaan vanhempia lasten mediakasvatuksesta huolehtimisessa esimerkiksi internetin käytössä ja peleissä. Lisäksi yhteistyössä arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan "Tieto- ja viestintäteknikka koulun arjessa" -hankkeen kanssa on tehty esitys opetushallituksen tuntijakotyöryhmälle yhteiskunnan kansalaistaidoista. Lisäksi yhdessä alan toimijoiden kanssa on tuotettu käytännesäännöt sosiaalisen median käyttöön.

Lasten ja nuorten mediafoorumi on myös omalta osaltaan edistänyt verkossa tehtävän nuorisotyön resurssien lisäämistä. Mediafoorumi on myös arvioinut Jokelan ja Kauhajoen koulusurmiin liittyen internetin vaikutuksia ja tuonut keskusteluun tapoja verkossa liikkuvan vaarallisen, laittoman tai haitallisen materiaalin ilmoittamiseksi viranomaisille. Edelleen on tuettu Tietoturvapäivä-hanketta osallistumalla hankkeen työryhmiin.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Suomalaisen sisältötuotannon ja mediakulttuurin vahvuudet, kuten kansallisesti omaleimaiset sisällöt, julkinen palvelu ja monipuolinen lehdistö säilyttävät vahvan asemansa ja suomalaisen sisältötuotannon kansainvälisten kilpailukyky kasvaa.

Katsoja- ja kuuntelijamittausten mukaan kotimaisten sisältöjen sekä julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan rooli säilyi entisellään. Uusien ohjelmistotoimilupien myöntäminen televisiotoimintaan lisäsi television ohjelmistotarjontaa ja kasvatti entisestään mahdollisuuksia kotimaisen sisältötuotannon esittämiselle.

Lehdistön asema pysyi vakaana. Sanomalehtien levikkikehitys oli laskeva, mutta aikakauslehdet kasvattivat suosiotaan. Lehdistötukea myöntämällä on parannettu ruotsinkielisen sanomalehdistön toimintamahdollisuutta.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Langaton viestintä kehittyy ja lisääntyy.

Digita Oy:lle valtakunnallisen digitaalisen laajakaistaisen 450-matkaviestinverkon toimintaan myönnettyä toimilupaa muutettiin siten, että toimiluvan mukaisen verkon väestöpeiton tuli olla 99 prosenttia Manner-Suomen väestöstä vuoden 2009 loppuun mennessä. Muutoksen myötä pystytään vastaamaan maaseudun ja haja-asutusalueiden langattomien laajakaistayhteyksien nopeustarpeen merkittävään kasvuun. Digita Oy voi tarjota verkossa 2 Mbit/s-yhteyksiä entisen 1 Mbit/s-nopeuden sijaan.

Langattoman viestinnän kehittymiseen ovat vaikuttaneet myös valtioneuvoston asetukseen televisio- ja radiotoimintaan sekä toimiluvanvaraiseen teletoimintaan määrättyjen taajuusalueiden käytöstä tehdyt muutokset, jotka koskivat LTE:n eli kolmannen sukupolven matkaviestinverkkojen seuraavan sukupolven teknologioiden käytön sallimista 1800 MHz:n taajuusalueella. Seuraavan sukupolven teknologian käyttöönotto muun muassa kasvattaa datasiirtonopeuksia ja parantaa palveluita.

Yllä mainittua valtioneuvoston asetusta muutettiin lisäksi siten, että tietyille erikseen todetuille taajuusalueille vahvistettiin tuotekehitys-, testaus- ja opetuskäyttö. Muutoksella

varmistettiin Suomessa langattoman viestinnän tuotekehitys-, testaus- ja opetusikäytön jatkuminen. Tämä edistää osaltaan langattoman viestinnän kehitystä.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Postin yleispalvelu on turvattu.

Postitoimintaa koskevan lainsäädännön tarkistamista valmistelevan työryhmän työ jatkui kertomusvuonna. Työryhmä jättää ehdotuksensa helmikuun 2010 lopussa. Työn tavoitteena on muun ohella turvata yleispalvelu jatkossakin.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Taajuuspolitiikan uudistus tapahtuu maltillisesti ja lisääntyvään taajuustarpeeseen on varauduttu.

Taajuuspolitiikkaa on vuoden 2009 aikana uudistettu maltillisesti joustavampaan suuntaan, mikä osaltaan auttaa varautumista kasvavaan taajuustarpeeseen. Keskeisiä toimenpiteitä tässä suhteessa ovat olleet 1800 megahertsin taajuusalueen LTE-käytön salliminen, taajuushuutokauppakokeilu 2600 megahertsin taajuusalueella sekä kognitiivisen radion testauksen mahdollistaminen televisiolähetyksille varatuilla UHF-taajuuksilla.

Ministeriö on pyrkinyt toimimaan kansainvälisesti aktiivisesti, jotta televisiolta vapautunut 800 megahertsin taajuusalue voitaisiin ottaa Suomessa matkaviestinkäyttöön hallituksen kesällä 2008 tekemän päätöksen mukaisesti. Taajuusaluetta koskevan Euroopan komission päätösehdotuksen käsittely on vireillä ja Suomi on tukenut sitä aktiivisesti. Ministeriö on pyrkinyt toimimaan aktiivisesti myös suhteessa Venäjään: Suomen ja Venäjän viestintäministerit tapasivat kesäkuussa 2009 ja liikenne- ja viestintäministeriö järjesti kesäkuussa 2009 Itämeren maiden taajuuskokouksen, johon myös Venäjän edustajat osallistuivat. Lisäksi Suomen ja Venäjän välisen talouskomission alaisuuteen päätettiin perustaa viestintäpoliittinen työryhmä, jonka on tarkoitus käsitellä mm. 800-taajuusalueen käyttöönottoon liittyviä kysymyksiä.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Erilaiset verkot ja palvelut toimivat keskenään yhteen ja viestintäverkot ja -palvelut ovat turvallisia ja luotettavia kaikissa oloissa.

Erilaisten palvelujen ja verkkojen yhteentoimivuus on arkkitehtuuri- ja teknologiakysymys. Yhteiskunnan kannalta kynnysten poistaminen toimintojen väliltä on edellytys kehitykselle, mikä suurelta osin on yksityisten yritysten harteilla. Turvallisuus ja luotettavuus ovat peruselementtejä tässä. Tietoturvaohjelman eteenpäin vieminen parantaa kansalaisten ja organisaatioiden ymmärrystä turvallisen tietoteknisen ympäristön luomisessa. Ministeriö on osallistunut myös komission ja ENISA:n kokouksiin internetin tietoturvan parantamiseksi. Vuonna 2009 julkaistu työryhmäraportti "Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien tieto- ja viestintäjärjestelmien käytettävyyden kehittäminen" (50/2009) selvittää ja esittää toimenpiteitä verkkojen ja palvelujen käytettävyyden kehittämiseksi.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Kuluttajan asemaa sähköisten palveluiden käyttäjänä paranevat ja ikääntyneet ja erityisryhmät huomioidaan entistä paremmin viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluiden käyttäjinä. Kansalaisten tasavertaisuus palveluiden saatavuuden ja käytön suhteen lisääntyy.

Erillistä kuluttajan toimenpideohjelman laatimista ei pidetty tehokkaana toimintatapana, vaan ratkaisua haettiin jo tunnistettuihin kehittämistarpeisiin tai ongelmiin. Työskentelyssä pyritään kannustamaan muutokseen viestintäpalvelujen tarjonnan toimivuudessa siten, että kuluttajaoikeuksien toteutuminen turvataan viestintäpalvelujen käyttäjinä ja kuluttaja-asiat nähtäisiin asiakaspalvelussa osana yrityksen kilpailuetua.

Liikenne- ja viestintäministeriön toimesta valmisteltiin useita kuluttajan asemaa parantavia toimenpiteitä liittyen viestintäpalveluihin. Hallitus antoi joulukuussa viestintämarkkinalakiin muutosesityksen, jossa kuluttajajohdattajiksi tietoliikennevirastojen vuoksi nostetaan. Lisäksi kuluttajan asemaa on parannettu muillakin lainsäädäntöhankkeilla, mm. maksupalvelulailla ja maksurahoituslailla. Näissä mm. mobiilimaksamiseen sovelletaan nykyistä tiukempia erittelysääntöjä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on kerännyt tietoa paikallisista toimista ja luonut toimijoiden verkostoa ikäihmisten tietoteknisen osaamisen vahvistamiseksi. Ministeriössä on valmisteltu hanketta ja toimintamallia, jolla opastetaan seniorikansalaisia tieto- ja viestintätekniikan käyttöön arjen toimissa. Vapaaehtoisjärjestöjen toteuttamassa työssä tarjotaan vertaisapua kotona, kirjastossa tai julkisissa palvelupisteissä. Samalla luodaan kansallisesti jaettavia käytänteitä koulutustoimintaan. Hankkeen rahoitus on toistaiseksi avoin.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnan tuottavuuden mittaamista kehitetään. Työn tuottavuus ja kokonaistuottavuus paranevat.

Viestintäviraston työn tuottavuuden kasvutavoite vuodelle 2009 oli kolme prosenttia ja kokonaistuottavuuden kaksi prosenttia. Tuottavuuden ennakoituaan kehittyneen positiivisesti ja tavoite saavutettaneen.

Tavoite: Markkinoilla tarjotaan monipuolisia ja erihintaisia viestintäpalveluita eri asiakasryhmien tarpeisiin. Operaattorit investoivat uusiin palveluihin ja verkkoteknologiaan.

Tavoitetaso:

- Myönnetään HDTV-koeverkkoluvat.

Valtioneuvosto myönsi kesällä 2009 ensimmäiset maanpäällisen televisiotoiminnan verkotoimiluvat teräväpiirtolähetyksiin. Toimiluvat myönnettiin vuoden 2016 loppuun asti, mikä mahdollistaa pidempiaikaisen koetoiminnan aloittamisen. Teräväpiirtotelevisio tuo televisioon lisää tarkkuutta ja vaikuttaa siten kuluttajan kokemukseen kuvan laadusta. Kuvan laadun lisäksi teräväpiirtotelevisio antaa mahdollisuuden tuoda kuluttajille monikanavaääninen nykyisen stereoääninen tilalle. Nämä teknologiat ovat jo tarjolla satelliittijakelussa ja useimmissa kaapelitelevisioverkoissa. Tehdyt toimiluparatkaisut tuovat lähes puolelle Suomen televisiokatsojista mahdollisuuden seurata myös uusimman teknologian mahdollistamia teräväpiirtolähetyksiä ja saada siten paras hyöty teräväpiirtolähetyksen vastaanottoon soveltuvista televisiovastaanottimistaan.

Teräväpiirtotelevision toimiluvat myönnettiin televisiotoiminnassa täysin uudelle toimijalle DNA Oy:lle, jonka tulee siten investoida uusiin palveluihin ja verkkoteknologiaan.

Tavoite: Tarjolla on innovatiivisia ja monipuolisia sähköisiä sisältöjä ja palveluita.

Tavoitetaso:

- Huolehditaan siitä, että vuoden 2009 lopussa matkaviestinmarkkinoilla on riittävästi kilpailua sekä edulliset ja korkealaatuiset palvelut.
- Myönnetään toimiluvat uuteen F-kanavanippuun.

Viestintäviraston huhtikuun 2009 tilannetta kuvaavan selvityksen mukaan selvästi tärkeimmän telepalvelun, matkaviestinnän, hintataso oli Suomessa viidenneksi edullisin 19 vertailumaan joukossa. Tutkimuksessa olivat mukana Euroopan unionin vanhat jäsenmaat (EU-15) ja Viro, Islanti, Norja sekä Sveitsi. Suomessa matkaviestinnän hinnat olivat nousseet selvitystä edeltäneen vuoden aikana kaksi prosenttia. Mobiililaajakaistapalveluissa maamme hintataso oli vertailumaista edullisin.

Valtioneuvosto julisti syksyllä 2009 haettavaksi toimiluvan uuteen kanavanippuun F. Asia ratkaistaan vuoden 2010 alkupuolella.

Tavoite: Syrjäseuduilla ja haja-asutusalueilla on saatavissa kohtuuhintaiseen ja monipuoliseen ja laadukkaaseen viestintä-, viihde- ja asiointikäyttöön soveltuvia viestintäverkkoja.

Tavoitetaso:

- Varmistetaan yleispalvelusääntelyllä viestinnän peruspalveluiden hintojen kohtuullisuus.
- Teetetään telepalvelujen alueellista saatavuutta selvittävä tutkimus.
- Toteutetaan hallituksen laajakaistasuunnitelma.

Heinäkuussa 2009 voimaan tulleen yleispalvelusääntelyä koskevan viestintämarkkinalain muutoksen jälkeen yleispalveluun sisältyvän tarkoituksenmukaisen internet-yhteyden vähimmäisnopeudesta voidaan säätää liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Ministeriön asetus tarkoituksenmukaisen internet-yhteyden vähimmäisnopeudesta yleispalvelussa tuli voimaan 15.10.2009. Asetus velvoittaa yleispalveluyritykseksi nimetyn teleyrityksen tarjoamaan osana yleispalvelua vähintään 1 Mbit/s-yhteydennopeuden kohtuulliseen hintaan.

Kotitalouksien telepalveluiden alueellista saatavuutta vuoden 2009 lopulla selvittäneen tutkimuksen mukaan kehittyneiden kolmannen sukupolven matkaviestinpalveluiden saatavuus kasvoi merkittävästi vuoden 2009 aikana kattaen loppuvuodesta 90 prosenttia maamme väestöstä. Laajakaistapalveluiden saatavuus oli 99 prosenttia väestöstä, eikä enää juurikaan lisääntynyt.

Hallituksen laajakaistasuunnitelman toteutukseen käytetään julkista tukea kaikkein harvimmin asutuilla alueilla. Eduskunta hyväksyi syksyllä 2009 laajakaistatukilain, joka sisältää säännökset muun muassa julkisen tuen edellytyksistä sekä toimivaltaisista tukiviranomaisista ja näiden tehtävistä. Maakuntien liitot ovat laatineet hankeohjelmat vuosina 2010–2015 toteutettavista hankkeista.

Tavoite: Verkko- ja viestintäpalveluiden ympäristökuormitus vähenee.

Tavoitetaso:

- Selvitetään keinoja verkko- ja viestintäpalveluiden ympäristökuormituksen vähentämiseksi ja osallistutaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettaman toimikunnan valmisteleva hallinnonalaa koskeva ilmastopoliittinen ohjelma ILPO valmistui maaliskuussa 2009. Ohjelmaan otettiin tavoite selvittää viestintäteknologian ja palveluiden sähköistämisen vaikutukset erityisesti liikenteen päästöihin vuosien 2009–2011 aikana.

Vaikka tieto- ja viestintäteknologiasektorin päästöt ovat kasvussa, mahdollistaa tieto- ja viestintäteknologioiden laaja käyttöönotto sellaisia älykkäitä ratkaisuja muilla sektoreilla, joiden on arvioitu vähentävän globaalisti jopa 15 prosenttia kaikkia yhteiskunnan päästöjä. Näin ollen verkko- ja viestintäpalveluiden päästöjä koskevat nettovaikutukset ovat oletettavasti positiivisia.

Tavoite: Arjen tietoyhteiskunnan toimintasuunnitelma toteutetaan sovituin osin (mm. sähköisten asiointipalveluiden käyttö kasvaa huomattavasti).

Tavoitetaso:

- Päästään toimintasuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin (mm. kansallisen sähköistä asiointia tukeva brandi ja kokonaisviestintä on luotu).

Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan toimintaohjelmaa on toteutettu suunnitellun mukaisesti. Kärkihankkeet ja työryhmät etenevät pääsääntöisesti tavoitteiden ja asetettujen aikataulujen mukaisesti.

Hankkeista voidaan todeta muun ohella seuraavaa: Sähköisen tunnistamisen laki on astunut voimaan, uuden kansallisen tietoturvastrategian mukainen toiminta on edennyt ja verkkolaskutuksen edellytyksiä on parannettu viestinvälitysverkon toimivuutta ja käytön helppoutta toimijoilta edellyttäen. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö koulussa -hanketta on toteutettu valtakunnallisesti. Tietoyhteiskuntabrändi on otettu käyttöön kansallisessa Suomi.fi-portaalissa ja tietoyhteiskunnan viestinnässä on hyödynnetty myös yhteisöllisiä medioita. Sähköisen asiointin edistämiseksi on lisäksi talouspoliittisessa ministeriövaliokunnassa vahvistettu kansalliset linjaukset, joiden mukaan kaikki keskeiset julkiset palvelut ovat verkossa vuonna 2013.

Tavoite: Kansalaisten ja yritysten luottamus tietoyhteiskunnan palveluihin on hyvällä tasolla.

Tavoitetaso:

- Pannaan toimeen uusi tietoturvastrategia.

Kansalliseen tietoturvastrategiaan pohjautuva toimenpideohjelma "*Turvallinen arki tietoyhteiskunnassa; Ei tuurilla vaan taidolla*" luotiin ja käynnistettiin vuonna 2009. Toimenpideohjelma valmisteltiin toteuttamaan valtioneuvoston periaatepäätöstä kansalliseksi tietoturvastrategiaksi, joka hyväksyttiin vuonna 2008.

Kansallisen tietoturvasuunnitelman avulla pyritään luomaan suomalaisille turvallinen arki tietoyhteiskunnassa. Strategian toimenpideohjelman ajatuksena on, että siinä toimeenpannaan muutama keskeinen hanke, joilla edistetään tietoturvaa Suomessa ja siten toteutetaan kansallinen tietoturvastrategia. Toimenpideohjelman tavoitteena on saada aikaan konkreettisia tuloksia. Julkisen ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö on keskeisessä roolissa toimenpideohjelman toteuttamisessa.

Toimenpideohjelman yhdeksän hanketta on koottu strategian kolmen pääpainopistealueen mukaisesti. Hankkeet lähtivät käyntiin marraskuussa 2009 ja loppuvat helmikuuhun 2011 mennessä. Hankkeiden vetovastuussa olevat organisaatiot ovat liikenne- ja viestintäministeriö, Viestintävirasto, Keskuskauppakamari, Huoltovarmuuskeskus, FiCom, VTT, SITRA ja Oulun yliopisto.

Tavoite: Helppokäyttöistä sähköistä tunnistamista koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan.

Tavoitetaso:

- Annetaan sähköisen tunnistamisen laki.

Uusi laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisestä allekirjoituksesta tuli voimaan vuonna 2009. Laki luo perustason sääntelyn vahvan sähköisen tunnistamisen palveluiden tarjonnalle Suomessa.

Tavoite: Lasten ja nuorten asemaan tietoyhteiskuntapalveluiden käyttäjinä kiinnitetään huomiota.

Tavoitetaso:

- Mediafoorumissa tuotetaan ohjeistuksia vanhemmille lasten mediakäytöstä.
- Tehdään selvitys *Nykytila ja tulevaisuus lasten mediakäytössä*.

Lasten ja nuorten aseman parantamistoimenpiteet on keskitetty erityisen lasten ja nuorten mediafoorumin puitteisiin eri muodoissa. Mediafoorumin puitteissa on tuotettu aineistoa, jolla tuetaan vanhempia lasten mediakasvatuksesta huolehtimisessa esimerkiksi internetin käytössä ja peleissä. Lisäksi yhteistyössä arjen tietoyhteiskunnan neuvottelu-

kunnan 'Tieto- ja viestintäteknikka koulun arjessa' -hankkeen kanssa on tehty esitys opetushallituksen tuntijakotyöryhmälle yhteiskunnan kansalaistaidoista. Lisäksi yhdessä alan toimijoiden kanssa on tuotettu käytännesäännöt sosiaalisen median käyttöön.

Lasten ja nuorten mediafoorumi on myös omalta osaltaan pyrkinyt edistämään verkossa tehtävän nuorisotyön resurssien lisäämistä. Mediafoorumi on myös keskuudessa arvioinut Jokelan ja Kauhajoen koulusurmiin liittyen internetin vaikutuksia ja tuonut keskusteluun tapoja verkossa liikkuvan vaarallisen, laittoman tai haitallisen materiaalin ilmoittamiseksi viranomaisille. Edelleen on tuettu Tietoturvapäivä-hanketta osallistumalla hankkeen työryhmiin.

Tavoite: Nuorisoa tukeva toiminta verkossa lisääntyy.

Tavoitetaso:

- Verkossa tapahtuvaa nuorisoa tukevan toiminnan tuntimäärää lisätään.

Vuonna 2009 on osallistuttu Netari-hankkeen (nuorisotyötä internetissä) johtoryhmän työskentelyyn ja sitä kautta tuettu verkkonuurisotyötä sekä sen lisäämistä. Vuonna 2009 on nuorisotyön tuntimäärä verkossa Netari-hankkeessa lisääntynyt 189 tuntia edellisestä vuodesta. Vuonna 2009 Netari-nuurisotyön tuntimäärä oli 1 168 tuntia.

Tavoite: Monipuolisia kaupallisia radio-, televisio- ja muita sisältöpalveluja on runsaasti tarjolla eri jakeluverkoissa. Kaupallisen televisio- ja radiotoiminnan monipuolinen ohjelmatarjonta lisääntyy ja vapaasti vastaanotettava tarjonta säilyy.

Tavoitetaso:

- Myönnetään uusia toimilupia ottaen huomioon erityisesti sisältöjen monipuolisuus.

Vuonna 2009 myönnettiin ohjelmistoluvat kahdelle kanavalle kanavanipussa E. Lisäksi julistettiin haettavaksi ohjelmistoluvat uusiin teräväpiirtokanavanippuihin HD1 ja HD2. Uusien toimilupien myöntäminen lisäsi vapaasti välitettävien ohjelmistojen tarjontaa maanpäällisessä televisioverkossa. Teräväpiirtolähetysten aloittaminen myös maanpäällisessä televisioverkossa parantaa sen palvelutasoa.

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys, jolla ehdotetaan pantavaksi täytäntöön EU:n AV-direktiivi. Ehdotus vapauttaisi mainosten sijoittelua ja sallisi vastikkeellisen tuotesijoittelun tietyissä televisio-ohjelmissa. Ehdotetut muutokset monipuolistavat vapaasti vastaanotettavan televisiotoiminnan rahoitus pohjaa. Ehdotuksessa esitetään lisäksi valtioneuvostolle mahdollisuutta jatkaa B- ja C-kanavanippujen ohjelmistolupia vuoden 2016 loppuun saakka.

Classic Radio luopui syksyllä 2009 toimiluvastaan, joka julistettiin haettavaksi. Toimilupa myönnettiin klassisen musiikin ohjelmistoja lähettävälle Classicus Oy:lle. Muutoin toimiluvanvarainen radiotarjonta säilyi entisellään.

Tavoite: Turvataan Yleisradion rahoitus.

Tavoitetaso:

- Toimeenpannaan työryhmän ehdotus.

Yleisradio Oy:n julkista palvelua ja rahoitusta pohtinut työryhmä jätti mietintönsä huhtikuussa 2009. Työryhmän ehdotuksien jatkovalmistelu on käynnissä ja jatkuu vuoden 2010 puolelle.

Televisiomaksu korotettiin kolmella prosentilla syksyllä 2009. Korotuksella varmistettiin Yleisradio Oy:n rahoitus vuodelle 2010.

Tavoite: Kolmannen sukupolven matkapuhelinverkkojen nopeudet ja peittoalueet kasvavat.

Tavoitetaso:

- Myönnetään lisätaajuus 450-verkolle nopeuden nostamiseksi ja toimilupaa muuttamalla edellytetään väestöpeiton kasvattamista.

Digita Oy:lle valtakunnallisen digitaalisen laajakaistaisen 450-matkaviestinverkon toimintaan myönnettyä toimilupaa muutettiin siten, että toimiluvan mukaisen verkon väestöpeiton tuli olla 99 prosenttia Manner-Suomen väestöstä vuoden 2009 loppuun mennessä. Samassa yhteydessä yhtiön käyttöön myönnettiin lisätaajuudet nopeuden nostamiseksi. Muutoksen myötä pystytään vastaamaan maaseudun ja haja-asutusalueiden langattomien laajakaistayhteyksien nopeustarpeen merkittävään kasvuun. Digita Oy voi tarjota verkossa 2 Mbit/s-yhteyksiä entisen 1 Mbit/s-nopeuden sijaan.

Kolmannen sukupolven matkaviestinverkkojen peittoalueet ovat kasvaneet vuoden 2009 aikana merkittävästi.

Tavoite: Postin jakelu haja-asutusalueille säilyy riittävän kattavana.

Tavoitetaso:

- Implementoidaan postidirektiivi ja tarkastellaan postipalvelujen säädöksiä postidirektiivityöryhmän ehdotusten pohjalta 3/2010.

Postitoimintaa koskevan lainsäädännön tarkistamista valmistelevalle työryhmälle on jatkettu kertomusvuonna. Työryhmä jättää ehdotuksensa helmikuun 2010 lopussa. Työn tavoitteena on muun ohella turvata yleispalvelu jatkossakin.

Tavoite: Radiotaajuuksien käyttöä uudistetaan maltillisesti joustavampaan ja tehokkaampaan suuntaan.

Tavoitetaso:

- Myönnetään huutokaupalla verkkoluvat 2,6 GHz:n taajuusalueelle.

Taajuuspolitiikkaa on vuoden 2009 aikana uudistettu maltillisesti joustavampaan suuntaan, mikä osaltaan auttaa varautumista kasvavaan taajuustarpeeseen. Keskeisiä toimenpiteitä tässä suhteessa ovat olleet 1800 megahertsin taajuusalueen LTE-käytön salliminen, taajuushuutokauppakokeilu 2600 megahertsin taajuusalueella sekä kognitiivisen radion testauksen mahdollistaminen televisiolähetysille varatuilla UHF-taajuuksilla.

Tavoite: Kuluttajan asema viestintä- ja tietoyhteiskuntapalvelujen käyttäjänä paranee.

Tavoitetaso:

- Toteutetaan kuluttajapoliittista ohjelmaa.

Erillistä kuluttajan toimenpideohjelman laatimista ei pidetty tehokkaana toimintatapana, vaan ratkaisua haettiin jo tunnistettuihin kehittämistarpeisiin tai ongelmiin. Työskentelyssä pyritään kannustamaan muutokseen viestintäpalvelujen tarjonnan toimivuudessa siten, että kuluttajaoikeuksien toteutuminen turvataan viestintäpalvelujen käyttäjinä ja kuluttaja-asiat nähtäisiin asiakaspalvelussa osana yrityksen kilpailuetua.

Liikenne- ja viestintäministeriön toimesta valmisteltiin useita kuluttajan asemaa parantavia toimenpiteitä liittyen viestintäpalveluihin. Hallitus antoi joulukuussa viestintämarkkinalakiin muutosesityksen, jossa kuluttajahyvityksiä tietoliikennevikojen vuoksi nostetaan. Lisäksi kuluttajan asemaa on parannettu muillakin lainsäädäntöhankkeilla, mm. maksupalveluilla ja maksurahoituslailla. Näissä mm. mobiilimaksamiseen sovelletaan nykyistä tiukempia erittelysäännöksiä.

Tavoite: Viestintäpalvelut ovat kaikille mahdollisimman esteettömiä ja tietoisuus ikääntyneiden ja erityisryhmien ongelmista viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita käyttäjinä lisääntyy.

Tavoitetaso:

- Toteutetaan esteettömyysstrategiaa.
- Kotimaisten tv-ohjelmien tekstityksen osuutta lisätään.
- Toteutetaan yhteistyössä Nettitalkkari-hanke.

Liikenne- ja viestintäministeriön esteettömyystyöryhmä on jatkanut vuonna 2005 laaditun toimenpideohjelman toteutumisen aktiivista seuraamista ja nosti vuonna 2009 yhdeksi keskeiseksi ongelmakohdaksi kotimaisten televisio-ohjelmien saavutettavuuden parantamisen. Ministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys, jolla pyritään edistämään näkö- ja kuulorajoitteisten mahdollisuutta päästä paremmin osallisiksi kotimaisista televisiolähetyksistä. Hallituksen esityksessä on esitetty tavoitteelliset prosenttiosuudet ääni- ja tekstityspalveluiden määrille. Hankkeen myötä yleinen tietoisuus ikääntyneiden ja erityisryhmien ongelmista viestintäpalveluiden käyttäjinä on lisääntynyt.

Lähes kaikki vuoden 2005 toimenpideohjelmassa esitetyt toimenpiteet on saatu toteutettua ja esteettömyystyöryhmä on alkanut laatimaan uutta toimenpideohjelmää seuraaville vuosille.

Ministeriössä on jatkettu Nettitalkkari-hankkeen valmistelua toimintamalliksi, jossa opastetaan seniorikansalaisia tieto- ja viestintätekniiikan käyttöön arjen toimissa, sekä luodaan kansallisesti jaettavia käytänteitä koulutustoimintaan. Vapaaehtoisjärjestöjen kanssa toteutettavassa yhteistyössä ns. nettikavereiden apua tarjotaan sitä tarvitseville kansalaisille.

Liikenne- ja viestintäministeriö on kerännyt tietoa paikallisista toimista ja luonut toimijoiden verkostoa ikäihmisten tietoteknisen osaamisen vahvistamiseksi. Ministeriössä on valmistelu hanketta ja toimintamallia, jossa opastetaan seniorikansalaisia tieto- ja viestintätekniiikan käyttöön arjen toimissa. Vapaaehtoisjärjestöjen toteuttamassa työssä tarjotaan vertaisapua kotona, kirjastossa tai julkisissa palvelupisteissä. Samalla luodaan kansallisesti jaettavia käytänteitä koulutustoimintaan. Hankkeen rahoitus on vielä avoin.

Tavoite: EU-toiminnan vaikuttavuus.

Tavoitetaso:

- Viestintäpolitiikan EU-toiminnan strategia laadittu osana ministeriön EU-strategiaa.

Ministeriö on vaikuttanut aktiivisesti muun ohella komission tulevan viisivuotishjelman sisältöön määrittämällä Suomen keskeiset prioriteetit EU:n tulevaan viestintä- ja tietoyhteiskuntapolitiikkaan. Uudistetut sähköisen viestinnän direktiivit tulivat voimaan joulukuussa 2009. Euroopan unionin lainsäädäntöelimissä hyväksyttiin ns. verkkovierailuasetus, jonka myötä hintasäätely laajeni puheluista myös dataan ja tekstiviesteihin.

Tavoite: Riskien hallinta.

Tavoitetaso:

- Mahdollisen taantuman/laman vaikutuksiin on varauduttu.

Liikenne- ja viestintäministeriö on vuoden 2009 maaliskuusta alkaen seurannut keskeisten sähköistä viestintää harjoittavien yritysten taloustilannetta neljännesvuosittain. Seurannan tarkoituksena on ennakoida toimialan kehitystä ja edesauttaa varhaista puuttamista mahdollisiin ongelmiin.

Tavoite: Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta keskeisten viestintäverkkojen käytettävyys ja riittävä ylläpito on varmistettu.

Tavoitetaso:

- Toiminta suunniteltu ja toimia harjoiteltu.

Vuonna 2009 julkaistiin työryhmäraportti ”Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien tieto- ja viestintäjärjestelmien käytettävyyden kehittäminen” (50/2009), joka selvittää ja esittää toimenpiteitä verkkojen ja palvelujen käytettävyyden kehittämiseksi. Normaaliajan parantunut käytettävyys edesauttaa myös kriisiaikojen käytettävyyden nousua. Raportissa on kymmenen suurempaa kehittämiskokonaaisuutta, joissa osassa on kehitystä tapahtumassa. Yhtenä osasena mainittakoon vuoden 2009 lopulla perustettu ”Etuoikeustyöryhmä”. Ministeriö on myös osallistunut lukuisiin EU-kokouksiin antaen panoksensa yhteisön kriittisten tieto- ja tietoliikenneinfrastruktuurien suojauksen kehittämisessä.

1.2.2 Liikennepolitiikka

Valtioneuvoston asettamat vaikuttavuustavoitteet:

- Liikennejärjestelmä edistää hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä varmistamalla toimivat matka- ja kuljetusketjut koko maassa hyödyntäen tehokkaasti kaikkia liikennemuotoja sekä älykkään liikenteen suomia mahdollisuuksia. Joukkoliikenteen toiminta turvaa arjen liikkumisen perusedellytykset kaikkialla Suomessa.
- Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan viiden parhaan maan joukossa.
- Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään. Liikenteen terveyteen ja luontoon aiheuttamia haittoja minimoidaan.
- Liikenteen toimialan tuottavuus ja tehokkuus paranee.

Liikennejärjestelmän toimivuus on pysynyt suunnilleen edellisvuosien tasolla. Ruuhkautuvia pääteitä on noin 200 km lähinnä suurten kaupunkien läheisyydessä. Junaliikenteen toimivuus heikkeni vuoden viimeisenä kuukautena kovan talven vuoksi. Joukkoliikenteessä peruspalvelutaso toteutuu kaukoliikenteessä pääosin. Kehittämistarpeita on lähinnä maakuntien välisissä yhteyksissä sekä poikittaisyhteyksissä. Haja-asutusalueilla pahimmat puutteet ovat kuntien/seutukuntien sisäisen liikenteen järjestämisessä. Haja-asutusalueelta taajamaan asioimaan pääsy kaksi kertaa viikossa ei toteudu. Liikennejärjestelmän toimivuuden kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa, jossa tulokset saattavat näkyä vasta vuosien kuluttua. Älyliikenteen tehokkaan käytön edistämiseksi on valmistunut älyliikenteen strategia.

Tieliikenteen turvallisuus parani kertomusvuonna. Myös monissa muissa Euroopan maissa liikenneturvallisuus parani. Ennakkoutusten perusteella arvioiden Suomen sijoitus eurooppalaisessa vertailussa lienee edelleen lähellä kymmenettä sijaa.

Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähenivät vuonna 2008 noin 4 %. Ennakkotietojen mukaan päästöt vähenivät muutaman prosentin myös vuonna 2009. Päästökaasujen taustalla vaikuttavat paitsi syksyllä 2008 alkanut taloudellinen taantuma ja liikennesuorituksen väheneminen, myös vuoden 2008 alusta voimaan tulleet autoverouudistus ja liikenteen biopolttoaineiden jakelunvelvoite (2 % vuonna 2008, 4 % vuonna 2009). Päästöt kasvoivat vuosina 1994–2007 noin 14 %.

Liikenteen typenoksidi-, hiilivety-, häkä- ja hiukkaspäästöt ovat vähentyneet ja vähentyvät edelleen ajoneuvo- ja polttoaineteknologian kehityksen ansiosta. Vesien ja maaperän suojelun, materiaalien käytön vähentämisen tai luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Meluntorjuntaa on toteutettu lähinnä isojen investointien yhteydessä.

Toiminnan tuottavuutta ja tehokkuutta on parannettu kehittämällä hankintoja ja pilotoimalla innovatiivisuutta mahdollistavia rakentamiskohteita. Ratapuolella kilpailua on avattu hallitusti. Merenkulun sisäisen tuotannon yhtiöittämisen odotetaan saavan vähitellen aikaan kilpailua ja toiminnan tehostumista.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Suomen ulkomaankaupan tarvitsemat matka- ja kuljetusketjut ovat sujuvia ja tehokkaita. Erityisesti Venäjän liikenteessä kehitetään rajanylityksen sujuvuutta.

Meriliikenne toimi vuonna 2009 hyvin. Jäänmurron odotusaika oli korkeintaan 2,5 tuntia ja ilman odotusta pääsi läpi 97 % aluksista. Suomen logistisen kilpailukyvyyn edistämiseksi painopiste on ollut EU-lainsäädäntöön vaikuttamisessa (eurovinjetti ja kuljetusmarkkinat) sekä EU:n ja Venäjän välisten logistiikan ongelmien selvittämisessä.

Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuutta koskeva yhteisymmärryspöytäkirja (MOW) allekirjoitettiin 21.10.2009 Napolissa. Allekirjoittajaosapuolina olivat EU, Venäjä, Norja, Tanska, Ruotsi, Suomi, Saksa, Viro, Latvia, Liettua, Puola ja Valko-Venäjä. Kumppanuus edistää yhteistyötä infrastruktuurihankkeissa sekä tehostaa logististen järjestelmien toimivuutta ja tavaraliikenteen rajanylityksiä. Kumppanuussihteeristön kotipaikaksi on sovittu Helsinki, jossa isäntäorganisaationa toimii Pohjoismaiden investointipankki NIB.

Venäjän rajanylityksen sujuvuutta ammattimaisen henkilöautolla harjoitetun henkilöliikenteen osalta on pyritty parantamaan mm. valmistelemalla Suomen ja Venäjän tieliikennesopimukseen muutoksia.

Ulkoasiainministeriön lähialuemäärärahoilla kehitetään Suomen ja Venäjän välisen rajaliikenteen sujuvuutta seuraavissa hankkeissa: intermodaalisten kuljetusten sähköisten seurantajärjestelmien kehittäminen, tavaraterminaalien toimintamallien kehittäminen, logistiikkaketjun tietojärjestelmien viranomaisyhteyksien kehittäminen ja tulliyhteistyö rautatieliikenteessä Venäjän kanssa.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Matka- ja kuljetusketjut seutujen välillä ovat luotettavat ja sujuvat sekä matka-ajat ovat ennakoitavissa.

Matka- ja kuljetusketjujen sujuvuutta tieliikenteessä on arvioitu kehittämällä matka-ajan seurantaa. Uudet mittarit on kehitetty, mutta pitkäkestoista seurantaa ei vielä ole saatavissa.

Rautatieliikenteessä henkilökaukoliikenteen junista 89,4 % oli pääteasemalla ajoissa eli korkeintaan 5 minuuttia aikataulusta myöhässä, edellisvuonna vastaava luku oli 90,6 %. Joulukuussa tilanne heikkeni ratkaisevasti ja noin neljännes kaukoliikenteen junista saapui pääteasemalle yli viisi minuuttia myöhässä. Investointien valmistuminen (mm. E18 Muurla–Lohja) on parantanut tieliikenteen toimivuutta. Ratainvestoinneista huomattavimpia olivat väleillä Seinäjoki–Oulu sekä Lahti–Luumäki jatkuneet perusparannukset.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Kaupunkiseuduilla maankäyttö ja liikenne on sovitettu yhteen. Matka- ja kuljetusketjut toimivat ennustettavasti sekä kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen markkinaosuus on kasvanut.

Liikenteen ja maankäytön suunnittelun yhteensovittamista on tarkasteltu ympäristöministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön yhteisessä maankäyttö- ja liikennefoorumissa. Laajin työ liikenteen ja maankäytön yhtäaikaista ja toisiinsa lomitetuista suunnitteluprosesseista on tehty Tampereen seudulla. Seudun rakennemalli ja siihen liittyviä

liikenne- ja ratkaisuja kirjataan maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimukseen, ns. MAL-sopimukseen.

Kaupunkiseutujen liikenteen toimivuutta paransivat mm. vuoden aikana liikenteelle avatut Hakamäen tie Helsingissä sekä Kemin kohdan valmistuminen valtatie 4:llä.

Suurilla kaupunkiseuduilla toteutettiin liikennejärjestelmäsuunnitelmatyötä, mm. PLJ 2011 -prosessi jatkui Helsingin seudulla, ja Oulun seudulla 10 kunnan alueella laadittiin maankäytön ja liikenteen yhteinen aiesopimus syksyllä 2009 vuosille 2009–2011. Joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamiseksi laadittu joukkoliikenteen kehittämissuunnitelma APAJA valmistui toukokuussa 2009 ja toimet aloitettiin samanaikaisesti. Keski suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen uudistamissuunnitelma KETJU 2008–2010 jatkui ja jatkotoimena on kolmen seudun aiesopimus.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Maaseudulla ja saaristossa liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelut on turvattu.

Joukkoliikenteessä maaseudulla peruspalvelutason mukaista palvelujen turvaamistavoitetta ei saavutettu, vaan liikennettä jouduttiin edelleen karsimaan. Peruspalvelutaso toteutuu pääosin kuntien välisissä yhteyksissä arkisin, mutta ilta- ja viikonloppuliikenteessä sekä kuntien sisäisessä liikenteessä on suuria puutteita. Palvelutaso vastaa pitkälti edellisen vuoden tilannetta. Maaseudun peruspalvelutason turvaaminen pitkällä aikavälillä edellyttää uusien järjestämiskeinojen käyttöönottoa, esim. kutsuliikenne ja henkilökuljetusten tehostamista.

Saaristoliikenteessä on uusituin sopimuksin turvattu peruspalvelut ja valmistauduttu kilpailuttamaan pitkäkestoisia palvelusopimuksia.

Maaseudun tieverkon toimivuutta paransivat puukuljetusten turvaamisen toimenpiteet. Suunnitelman mukaan vuosina 2008–2012 toteutetaan yhteensä noin 900 kohdetta. Yksityisteille on myönnetty lisäavustusta vuosille 2009–2011 10 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäyksi suunnataan erityisesti puukuljetusten kannalta tärkeille yksityisteille.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Tieliikenteen onnettomuuksissa kuolleiden määrä on korkeintaan 250 vuonna 2010.

Tieliikenteessä menehtyi viime vuonna selvästi vähemmän ihmisiä kuin vuonna 2008. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan liikenneonnettomuuksissa kuoli 281 ja loukkaantui 8 048 ihmistä. Kuolleita oli 62 ja loukkaantuneita 426 vähemmän kuin vuonna 2008. Taloudellisen taantuman vaikutus näkyi raskaan liikenteen suoritteiden vähenemisenä, mikä taas vähensi kohtaanonnettomuuksissa henkilöautoissa kuolleiden määrää. Myös rattijuopumusonnettomuuksissa kuolleiden määrä väheni. Hyvää kehitystä on saatu eri tienkäyttäjryhmissä ja eri ikäryhmissä, tästä poiketen nuorten turvallisuustilanne ei ole kohentunut muiden mukana.

Suunniteltuja liikenneturvallisuutta parantavia toimia on viety eteenpäin, mutta kaikkien vaikutukset eivät vielä näy. Ratkaisematta on edelleen päätieverkolle suunniteltujen keskikaiteiden rahoituksen järjestäminen. Myöskään joukkoliikenteen palvelut eivät täytä ihmisten tarpeita, jolloin joudutaan käyttämään kulkumuotoja, joilla on suurempi onnettomuusriski. Mopoilun ja moottoripyöräilyn suosio oli edelleen kasvussa, ja erityisesti mopo-onnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta.

Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta asetettiin kolmivuotiseksi kaudeksi maaliskuussa. Neuvottelukunta on käynnistänyt syksyllä uuden liikenneturvallisuussuunnitelman valmistelun. Suunnitelman on määrä valmistua vuoden 2010 loppuun mennessä.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Kaupunkiseuduilla ja kaupunkien välisillä matkoilla henkilöautoliikenteen suoritteiden kasvu pysäytetään.

Henkilöautoliikenteen kasvu pysähtyi pääteillä lähinnä taloustilanteen seurauksena. Vuonna 2009 liikenne- ja viestintäministeriö tuki ensimmäistä kertaa kolmen suurimman kaupunkiseudun (Helsinki, Tampere ja Turku) joukkoliikenteen kehittämistä suurten kaupunkien valtionavustusosuuksilla yhteensä viidellä miljoonalla eurolla, joka oli 50 % kaupunkien omista kehittämispanoksista. Tuki kohdistui ensisijaisesti linjojen ja vuorojen lisäykseen, kohdennettuihin lipunhinnan alennuksiin ja joukkoliikenteen turvallisuuden parantamiseen.

Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueen lähijunaliikenteen matkustajamäärät pysyivät taloustilanteesta huolimatta lähes edellisvuoden tasolla. Koko joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä on heikentänyt kustannusten nousu. Varsinkin pienet kaupungit ovat joutuneet supistamaan joukkoliikenteen kehittämistoimien tukea taloudellisen taantumun vuoksi.

15 keskisuurella kaupunkiseudulla (mukana 109 kuntaa) toteutettiin laajalla toimijoiden yhteistyöllä kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämisohjelma KETJU, jossa tuotettiin alueiden joukkoliikenteen kehittämisohjelmat toimenpiteineen ja seurantamittareineen. Hanke toimi samalla uuden joukkoliikennelain toimintapilottina.

Käynnissä olevat ratainvestoinnit tulevat jatkossa parantamaan junaliikenteen edellytyksiä sekä kaupunkiseutujen välisillä matkoilla (Seinäjoki–Oulu, Lahti–Luumäki –rataosien palvelutason parannushankkeet sekä Seinäjoki–Vaasa radan sähköistys) että kaupunkiseuduilla (Kehärata).

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Liikenteen energian käyttöä vähennetään ja energiatehokkuutta parannetaan.

Liikenteen energiatehokkuutta koskevat numeeriset tavoitteet on kirjattu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittiseen ohjelmaan, työ- ja elinkeinoministeriön energiatehokkuustoimikunnan mietintöön sekä energiatehokkuutta koskevaan valtioneuvoston periaatepäätökseen. Ajoneuvoteknologian osalta tavoitteena on, että Suomen henkilöautokannan keskimääräiset hiilidioksidipäästöt vuonna 2020 olisivat kolmanneksen vähemmän kuin nykyisin eli korkeintaan 137,9 g/km (nykyisin noin 180,1 g/km). Lisäksi tavoitellaan 9 prosentin energiansäästöä tavaraliikenteen ja joukkoliikenteen energiatehokkuussopimukseen liittyneiden yrittäjien toiminnassa sekä yleisen energiatehokkuuden paranemista koko liikennesektorilla.

Suomessa toteutettiin vuonna 2007 autoverouudistus, joka tuli voimaan vuoden 2008 alusta. Henkilöautojen autoveroprosentti porrastettiin uudistuksessa vastaamaan auton ominaiskulutusta ja -päästöjä (CO₂/km). Uusien rekisteröityjen henkilöautojen keskimääräiset hiilidioksidipäästöt vähenivät uudistuksen myötä noin 7 prosenttia vuonna 2008 ja edelleen noin 6 prosenttia vuonna 2009. Uudistuksen vaikuttavuutta pyritään entisestään vahvistamaan ajoneuvojen energiamerkintöjä kehittämällä. Tarkoituksena on saada kodinkonekaupoista tutut A-G-merkinnät vuoden 2010 aikana myös autokauppoihin.

Liikenteen energiatehokkuuteen liittyvä tiedotus- ja neuvontatoiminta ja sen organisointi on yksi kiireisimmistä ilmastopoliittisista toimenpiteistä liikennesektorilla. Liikenne- ja viestintäministeriössä linjattiin syksyllä 2009, että päävastuu kuluttajien autovalintoihin vaikuttamisesta kuuluu vuoden 2010 alusta aloittaneelle Liikenteen turvallisuusvirastolle. Päävastuu kuluttajien liikkumisvalintoihin vaikuttamisesta eli ns. liikkumisen ohjaustoinnista kuuluu vuoden 2010 alusta aloittaneelle Liikennevirastolle. Liikkumisen ohjaus-

toimintaa pyritään tulevaisuudessa tukemaan myös seututasolla ainakin neljän suurimman kaupunkiseudun kohdalla.

Liikennesektorilla on kaksi voimassa olevaa energiatehokkuussopimusta: joukkoliikenteen energiatehokkuussopimus (2008–2016) ja tavarankuljetusten ja logistiikan energiatehokkuussopimus (2008–2016). Molempien tavoitteena on sopimukseen liittyvien yritysten energiankulutuksen leikkaaminen 9 prosentilla vuoteen 2016 mennessä. Tavoite tulee suoraan EU:n energiapalveludirektiivistä. Joukkoliikenteen puolella tavoitellaan vähintään 80 % kattavuutta alan kaikista yrityksistä, tavaraliikenteessä taas 60 %.

Sopimusten toteuttaminen on lähtenyt liikkeelle kangerrellen. Tavaraliikenteen sopimukseen on liittynyt noin 400 yritystä (tavoitteena noin 6 000 yritystä), joukkoliikenteen sopimukseen taas 4 yritystä (tavoitteena noin 8 800 yritystä). Sopimustoimintaa kehitetään vuosien 2010 ja 2011 aikana. Jollei asetettuun energiansäästöavoitteeseen johtavalle kehityspolulle tässä ajassa päästä, ministeriö päättää vaihtoehtoisista keinoista viimeistään vuonna 2012.

Osallistuttiin aktiivisesti Suomen ja EU:n kannan muodostamiseen Kööpenhaminan ilmastokonferenssiin kansainvälisen ratkaisun löytämiseksi merenkulun ja lentoliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2009 lakiehdotuksen lentoliikenteen päästökauppalaiksi (34/2010). Lailla toteutetaan EU:n lentoliikenteen päästökauppadirektiivi, jonka tavoitteena on vähentää ilmailun kasviuonepäästöjä EU-alueella taloudellisesti ja tehokkaasti. Päästökauppa aloitetaan kaikilla EU:n sisäisillä sekä EU:n ja kolmansien maiden välisillä reiteillä vuonna 2012 ja se koskee kaikkia EU:n alueelta lähteviä ja sinne saapuvia ilma-aluksia.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Ympäristöhaittoja ja -riskejä vähennetään.

Liikenteen typenoksidi-, hiilivety-, häkä- ja hiukkaspäästöt ovat vähentyneet ja vähentyvät edelleen ajoneuvo- ja polttoaineteknologian kehityksen ansiosta. Maaperän suojelun, materiaalien käytön vähentämisen tai luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta ei ole tapahtunut suuria muutoksia suuntaan tai toiseen. Liukkaudentorjunta-aineiden käytömäärät ovat lämpimien talvien myötä olleet kasvussa.

Risteilyalusten käymäläjätevesien päästökieltoa Itämerellä koskeva esitys, joka on valmistettu Suomen vetovastuulla HELCOMissa, toimitettiin IMO:lle² joulukuussa 2009. Suomen vetovastuulla valmisteltiin edelleen HELCOMissa ehdotusta IMO:lle Itämeren nimeämiseksi typenoksidipäästöjen erityisalueeksi. Asiasta on vireillä vaikuttavuus selvitys.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2009 hallituksen esityksen, joka sisälsi uuden merenkulun ympäristösuojelulain ja öljytorjuntalain. Lakimuutoksilla selkeytettiin lainsäädäntöä ja saatettiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Liikenteen melua ja sille altistumista vähennetään.

Liikennemelun torjunnassa on jatkettu käytäntöä tehdä melusteitä pääasiassa uusien väylien rakentamisen yhteydessä. Joitakin melusteitä on rakennettu tai rakenteilla korjaamaan olemassa olevaa tilannetta pääteiden varrella ja Helsingin sisääntuloteillä.

² International Maritime Organization

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Raideliikenteessä, kaupallisessa merenkulussa ja lentoliikenteessä ei tapahdu kuolemaan johtaneita onnettomuuksia.

Lentoliikenteen reittiliikenteessä ja tilauslentoliikenteessä ei kertomusvuoden aikana tapahtunut kuolemaan johtaneita onnettomuuksia. Lentoturvallisuus Suomessa on korkeaa kansainvälistä tasoa ja huomiota kiinnitetään pieniinkin poikkeamiin.

Rautatieliikenteessä ei vuonna 2009 sattunut matkustajakuolemia. Kaupallisessa merenkulussa ei sattunut kuolemaan johtaneita onnettomuuksia.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnan tuottavuuden mittaamista kehitetään ottaen huomioon virastouudistuksen vaikutukset. Työn tuottavuus ja kokonaistuottavuus paranevat.

Tuottavuuden mittauksessa arvioitiin ongelmakohteet ja tuottavuuden mittauksen kehittämistyö käynnistettiin yhteistyössä virastojen kanssa. Hallinnonalan tuottavuuskehityksen ennustetaan olevan maltillista, sillä liikennehallinnon virastouudistus sitoi voimavaroja erityisesti vuoden 2009 jälkimmäisellä puoliskolla sekä uusien virastojen toiminnan käynnistyessä vuonna 2010.

Tavoite: Liikennehallinnon virastouudistuksen toteuttaminen.

Tavoitetaso:

- Virastouudistus viety läpi siten, että uudet virastot aloittavat toimintansa 1.1.2010.

Liikennehallinnon virastouudistus eteni kertomusvuoden aikana suunnitelmallisesti ja aikataulussaan niin, että Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto aloittivat toimintansa 1.1.2010. Virastouudistusta valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä virastojen kanssa kiinnittäen erityistä huomiota virastojen perustehtävien toiminnan jatkuvuuteen, asiakkaiden ja kansalaisten palveluiden turvaamiseen sekä henkilöstön jaksamiseen. Virastouudistusta toteutettiin tiiviissä vuorovaikutuksessa henkilöstön kanssa koko hankkeen aikana.

Ministeriö teki kesäkuussa 2009 päätöksen Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston sijoittamisesta. Päätöksen mukaan uusien virastojen päätoimipaikat sijoitetaan pääkaupunkiseudulle ja virastoista tullaan vuoden 2015 loppuun mennessä siirtämään yhteensä 245 henkilötyövuotta Rovaniemelle ja Lappeenrantaan. Virastouudistuksen yhteydessä valmisteltiin laajamittaista lainsäädännön uudistamista ja muuttamista. Eduskunta vahvisti uusien virastojen lait ja asetukset marraskuussa ja virastojen pääjohtajat nimettiin juuri ennen vuoden vaihdetta.

Tavoite: Uusien virastojen ohjausprosessi.

Tavoitetaso:

- Ohjausprosessi kuvattu ja valmis käyttöönotettavaksi.

Uusien virastojen ohjausprosessin periaatteita, yhteistyöfoorumeita ja rakenteita on kertomusvuoden aikana kehitetty ja kirjattu yhteistyössä virastojen kanssa. Ohjausprosessia on periaatteiltaan uudistettu vastaamaan uutta tilannetta.

Tavoite: Liikennejärjestelmän tilan kehittämiskohteet tunnetaan.

Tavoitetaso:

- Liikennejärjestelmän tilakuvauksen tietoja on käytettävissä vuoden lopulla.

Liikennejärjestelmän tilakuvaus on aloitettu, mutta ensimmäiset tiedot ovat käytettävissä vasta vuoden 2010 alkupuolella.

Tavoite: Liikennepoliittisten toimien vaikuttavuuden tuntemusta parannetaan.

Tavoitetaso:

- Järjestelmätason vaikutusarviointimenetelmä on kehitetty (luonnos on valmis). Ruuhkamaksuselvitys valmis. Tiemaksujen käyttöönottoa on selvitetty ja jatkotoimista päätetty.

Järjestelmätason vaikutusarviointimenetelmän kehittämistä on kartoitettu. Virastouudistuksen yhteydessä tehtävä tullaan siirtämään Liikennevirastolle.

Ruuhkamaksuselvitys valmistui kesäkuussa. Työtä päätettiin jatkaa ja ministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä on tarkentaa ja syventää esiselvityksen tuloksia.

Liikenne- ja viestintäministeriö on yhdessä valtiovarainministeriön kanssa valmistellut vinjettimaksua raskaalle liikenteelle.

Tavoite: Liikennejärjestelmän käyttöä tehostetaan.

Tavoitetaso:

- Laadittu ympäristöministeriön kanssa yhteinen ohjeistus (esiselvitystasoinen) maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisesta. Monipuoliset liikennejärjestelmän kehittämistoimet ovat käytössä.

Yhteistyötä ympäristöministeriön kanssa on tiivistetty. Maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista eräissä eurooppalaisissa kohteissa on selvitetty ja luotu pohjaa kotimaiselle ohjeistukselle.

Liikennejärjestelmätyö on käynnissä useilla kaupunkiseuduilla. Maakuntien liitot ja liikennehallinnon virastot ovat aktivoituneet ja ottaneet aiempaa enemmän vastuuta liikennejärjestelmäsuunnittelusta alueillaan.

Tavoite: Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytyksiä parannetaan (ml. haja-asutusalueiden liikenne).

Tavoitetaso:

- Uusia ajantasaisia palveluita syntynyt, palvelutasoa mitataan. Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittämisohjelma laadittu, toimenpiteet aloitettu.
- Saaristoliikenteen määritetyn palvelutason mukainen kilpailuttamisohjelma (yhteinen Merenkululaitos ja Tiehallinto) tehty ja käynnistetty.

Liikenne- ja viestintäministeriö laati yhteistyössä liikennetoimijoiden kanssa laajan ja vaiheistetun joukkoliikenteen kehittämisohjelman (Arki paremmaksi – joukkoliikenne toimivaksi) vuosille 2009–2015. Ohjelma sisältää 10 kärkitoimenpidekokonaisuutta, joista on ensivaiheessa priorisoitu neljä teemaa, jotka on aloitettu vuonna 2009. Nämä ovat suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittäminen, maaseudun peruspalvelujen turvaaminen (Kyytitakuu) ja yhteiskäyttöisen matkakortin kehittämistoimet. Lisäksi on parannettu joukkoliikenteen työsuhdematkalipun ehtoja ja houkuttavuutta.

Kevyen liikenteen (kävelyn ja pyöräilyn) kehittämisohjelmaa ei laadittu vuonna 2009. Valtakunnalliset kevyen liikenteen toimintalinjat (poliittinen tahdonilmaus) ja toimenpideohjelma vuosille 2010–2020 laaditaan vuonna 2010.

Saaristoliikenteeseen on suunniteltu uusiin pitkäaikaisiin palvelusopimuksiin perustuvaa kilpailuttamisohjelmaa. Toteutuksen aloitus siirtyy vuodelle 2010.

Tavoite: Itäliikenteen hallinnan toimenpiteiden toteuttaminen.

Tavoitetaso:

- Viranomaisten välinen tietojärjestelmä ja liikenteen ohjaus käynnistetty. Yhteydet Venäjän viranomaisiin jatkuvat.

Liikenteen vähenemisen vuoksi viranomaisten välinen sähköinen tietojärjestelmäohjelman kehittäminen keskeytettiin.

Tavoite: Toteutetaan liikennepoliittisen selonteon (2008) ja tieliikenteen turvallisuudesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (2006) toimenpiteitä.

Tavoitetaso:

- Valmistellaan ajokorttilainsäädännön ja kuljettajaopetuksen lainsäädäntömuutokset.
- Lisätään alkolukon käyttöä ja valmistellaan lakimuutoksia ajokieltojärjestelmään.
- Valmistellaan ammattiliikenteen turvallisuutta parantavia säädösmuutoksia.

Ajokorttilainsäädännön uudistamista koskeva työryhmätyö päättyi keväällä, ja raportti oli lausuntokierroksella. Tämän jälkeen valmistelutyötä on jatkettu ministeriössä. Myös ajo-kieltojärjestelmän muutokset sisällytetään tähän kokonaisuuteen. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2010.

Alkolukkoa ja sen käyttöä koskeva lakiesitys on valmisteltu ministeriössä. Tilausajoina suoritettaviin koulu- ja päivähoitokuljetuksiin ehdotetaan alkolukkopakkoa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa alkuvuodesta 2010.

Taksinkuljettajien ammattipätevyysvaatimukset on kirjattu lakiin. Vaatimuksiin kuuluu pakollinen peruskoulutus ja viiden vuoden välein jatkokoulutus.

Tavoite: Älykkään liikenteen edistäminen.

Tavoitetaso:

- Älykkään liikenteen strategia laadittu, sen toimeenpano aloitettu ja tavoitteet viety liikennehallinnon virastojen ja laitosten tulohajaukseen.

Selvitysmies kansliapäällikkö Pursiainen ehdotus älyliikenteen kansalliseksi strategiaksi valmistui marraskuussa 2009 laajan ja avoimen valmistelun tuloksena. Strategia sisältää älyliikenteen vision ja tavoitetilan määrittelyn sekä toimeenpanosuunnitelman ja luette- lon kärkihankkeista. Strategia ja toimeenpanosuunnitelma laadittiin yhteistyössä keskeis- ten julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Tavoitteena oli aikaansaada sellai- nen sitoutuminen, joka mahdollistaa älyliikenteen laajan toteutuksen kaikissa liikenne- muodoissa ja alueellisesti kattavasti sekä kaupunki- että maaseutuliikenteessä. Syksyllä laaditun strategian toimeenpanon valmistelu aloitettiin ja tavoitteet vietiin liikennehallin- non virastojen ja laitosten tulohajaukseen.

Tavoite: Autojen ja niiden perävaunujen liikenteeseen hyväksymismenettelyä ja liikenne- turvallisuustaso kehitetään vähintään EU:n yleiselle tasolle.

Tavoitetaso:

- Autojen ja perävaunujen EY-tyyppihyväksyntää koskevan harmonisointidirektiivin edellyttämät säädöstoimet ja muut toimet toteutetaan.

Tavoitteen mukaisesti saatettiin ajoneuvolailla voimaan uusi puitedirektiivi autojen ja perävaunujen tyyppihyväksynnästä sekä annettiin myös keskeiset tätä koskevat alem- piasteiset säädökset. Puitedirektiivillä EU:n laajuinen tyyppihyväksyntä laajennettiin kos- kemaan 29.4.2009 alkaen raskaita ajoneuvoja (bussit, kuorma-autot) ja kaikkia perä- vaunuja. Suomalaisen ajoneuvoteollisuuden kilpailukyvyyn säilyttämiseksi myös tyyppi- hyväksynnän ja yksittäishyväksynnän testauspalvelujen saatavuuteen on kiinnitetty sää- döksissä erityistä huomiota.

Tavoite: Kaikkia kuljetusmuotoja koskevat VAK -määräykset ovat kansainvälisellä tasolla.

Tavoitetaso:

- VAK-tie- ja -rautatiesäännökset valmistuvat 1.7.2009. Uusi valtiosopimus Venäjän kanssa on valmis vuoden 2009 loppuun mennessä.

Kansalliset VAK-tie- ja -rautatiesäännökset on annettu VAK-direktiivin (2008/68/EY) mukaisina ennen määräaika. Meriliikennettä koskevan kansainvälisen IMDG-säännösten muutokset on hyväksytty aikataulussaan. Ilmaliikennettä koskevat ICAO-TI:n vuoden 2009 muutokset on saatettu kansallisesti voimaan syksyllä 2009. Venäjän kanssa on neuvoteltu sopimuksesta, ja neuvottelut jatkuvat.

Tavoite: Rautatie-, lento- ja meriliikenteessä ei tapahdu kuolemiin johtavia onnettomuuksia.

Tavoitetaso:

- Meriturvallisuusohjelma on laadittu 31.3.2009 mennessä. Toimeenpano aloitettu. Alusturvallisuuslain kokonaisuudistus on valmisteilla.

Itämeren meriturvallisuusohjelma valmistui keväällä 2009 ja sen toteuttamissuunnitelma joulukuussa 2009. Laajasti viranomaisia koskevalla ohjelmalla ja sitä toimeenpanevalle suunnitelmalla pyritään ennaltaehkäisemään onnettomuuksia ja ympäristön pilaantumista entistä tehokkaammin.

Alusturvallisuuslain kokonaisuudistus on valmistunut aikataulussaan. Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2009 lakiehdotuksen aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä sekä lakiehdotuksen laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta. Yhdessä eduskunnan hyväksymän matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain kanssa lakipaketti muodostaa alusturvallisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen ytimen.

Tavoite: Liikenteen ilmasto- ja ympäristöpolitiikka.

Tavoitetaso:

- Hallinnonalan ilmastopoliittikan toteutusohjelma valmis ja toiminta käynnistetty. Valmisteltu liikenteen energiansäästö- ja tehostamistoimenpiteet osana kansallista energiansäästö- ja tehokkuusohjelmaa (työ- ja elinkeinoministeriön toimikunta) ja ryhdytty toteuttamaan näitä linjauksia.
- Liikenne- ja viestintäministeriön ympäristöohjelman vuosittainen seuranta tehty.
- Ministeriön ilmastopoliittinen ohjelma laadittu ja ilmastotavoitteet viety virastojen ja laitosten ohjaukseen.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittinen ohjelma ILPO valmistui maaliskuussa 2009. Ohjelman tavoitteena on aikaansaada merkittäviä päästövähennyksiä kaikessa elinkeinoelämässä, hallinnossa ja kansalaisten arjessa liikenne- ja viestintäpolitiikkaa kehittämällä. Liikenteen päästöjä leikataan biopolttoaineiden käytön lisäksi 2,8 miljoonalla tonnilla vuoden 2020 arvioituun päästötasoon verrattuna. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala sopeutuu ilmastonmuutokseen liikenne- ja viestintäinfrastruktuurin rakentamisessa, hoidossa ja ylläpidossa siten, että liikenteen ja viestinnän palvelutaso säilyy ilmastonmuutoksen oloissa.

Ilmastopoliittisten tavoitteiden lisäksi ILPO linjaa toimet, joita hallinnonalalla tarvitaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi, yksilöi vastuut sekä arvioi kustannukset, joita toimenpiteiden toteuttaminen hallinnonalalla aiheuttaa. ILPO:ssa linjattujen toimien toteuttaminen on aloitettu sekä liikenne- ja viestintäministeriön eri osastoilla että hallinnonalan virastoissa. Osa toimista on sisällytetty vuoden 2010 alusta aloittaneiden uusien virastojen (Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto) toimintaa ohjaaviin tulossopimuksiin. Ohjelman ensimmäinen seuranta toteutetaan kevään 2010 aikana.

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla valmisteltu energiatehokkuustoimikunnan mietintö valmistui kesäkuussa 2009. Mietinnössä on kuvattu 125 energiansäästö- ja energiatehokkuuden toimenpidettä, joiden avulla voidaan säästää yhteensä noin 36,4 TWh energiaa. Liikenteen osuus tästä on noin 12,6 TWh. Liikenteen toimenpiteet linjattiin toimikunnan liikennejaostossa, jonka vetovastuu oli liikenne- ja viestintäministeriöllä. Toimenpiteet ovat suurimmaksi osaksi samoja kuin ILPO-ohjelmassakin. Energiatehokkuustoimikunnan työ kattaa kuitenkin huomattavasti laajemman toimijajoukon kuin ILPO-ohjelma. Mietinnön kautta on näin ollen mahdollista edistää erityisesti niitä toimia, jotka toteutukseen vaativat sitoutumista myös muilta toimijatahoilta sekä yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Työ- ja elinkeinoministeriö valmisteli mietinnön pohjalta energiatehokkuutta koskevan periaatepäätöksen, joka hyväksyttiin helmikuussa 2010.

Liikenne- ja viestintäministeriön vuosittaista ympäristöseurantaraporttia ei resurssipulan vuoksi tehty vuonna 2009. Vuonna 2010 seuranta tehdään osana ministeriön uuden ympäristöstrategian laadintaa.

Eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen lentoliikenteen päästökauppalaiksi joulukuussa 2009. Lailla toteutetaan EU:n lentoliikenteen päästökauppadirektiivi, jonka tavoitteena on vähentää ilmailun kasvihuonepäästöjä EU-alueella taloudellisesti ja tehokkaasti. Päästökauppa aloitetaan kaikilla EU:n sisäisillä sekä EU:n ja kolmansien maiden välisillä reiteillä vuonna 2012. Päästökauppa koskee kaikkia EU:n alueelta lähteviä ja sinne saapuvia ilma-aluksia.

Tavoite: Itämeri-politiikka

Tavoitetaso:

- Vaikutettu aktiivisesti valtioneuvoston Itämeriselonteon sekä EU:n Itämeri-strategian valmisteluun.

Kertomusvuoden aikana vaikutettiin aktiivisesti Valtioneuvoston Itämeriselonteon sekä EU:n Itämeristrategian valmisteluun. Molemmat strategiat annettiin kesäkuussa 2009 ja kummassakin oli mukana liikenne- ja viestintäministeriön ajamat asiat. Laadittiin Itämeriselonteon mukainen Itämeren meriturvallisuusohjelman tarkentava täytäntöönpanosuunnitelma. Lisäksi ministeriö on osallistunut EU:n Itämeristrategian täytäntöönpanoon mm. meriturvallisuutta ja merenkulun ympäristönsuojelua koskevan hankkeen johtovaltiona.

Tavoite: Lainsäädäntö mahdollistaa joukkoliikennepalvelujen kehittämisen suurempina kokonaisuuksina.

Tavoitetaso:

- Joukkoliikennelaki tulee voimaan 3.12.2009.

EU:n palvelusopimusasetus tuli voimaan 3.12.2009. Tästä johtuen myös kansallista lainsäädäntöä muutettiin niin, että ristiriidat asetukseen nähden poistuivat. Uuden joukkoliikennelain keskeisenä tavoitteena on luoda lainsäädännön keinoin edellytyksiä peruspalvelutasoisten joukkoliikennepalvelujen turvaamiseen koko maassa sekä joukkoliikenteen käytön lisäämiseen keskeisillä kaupunkiseuduilla ja niiden välisessä liikenteessä. Uuden joukkoliikennelain lakiesitystä valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Lakiesitys joukkoliikennelain muuttamisesta annettiin eduskunnalle kesäkuussa ja laki tuli voimaan 3.12.2009.

Tavoite: Parannetaan liikenne- ja kuljetuspalveluja tarjoavien yritysten toimintaedellytyksiä.

Tavoitetaso:

- Liikennemarkkinoiden nykytila on selvitetty ja tavoitteet ja toimenpiteet kaikille liikennemuodoille on asetettu 30.9.2009 mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmisteltiin kertomusvuoden aikana alustava esitys liikenteen elinkeinopoliittiseksi ohjelmaksi konsulttiselvityksen pohjaksi. Esitys viimeistellään sidosryhmien kanssa käytävien konsultaatioiden perusteella alkuvuodesta 2010. Ohjelma on apuväline muuta strategia-, ohjelma- ja lainsäädäntövalmistelua varten.

Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukykyä on parannettu 15.9.2009 voimaantulleella lailla siten, että alusten miehityskustannustuki on ulotettu koskemaan myös sellaisia kotimaan meriliikenteessä toimivia lastialuksia, jotka on katsastettu vähintään Itämeren liikenteeseen ja joiden bruttovetoisuus on vähintään 500, samoin kuin vastaavia hinaajia ja työntäjiä, joiden bruttovetoisuus on vähintään 300. Samalla lakia muutettiin niin, että myös ulkomaanliikenteen matkustaja-aluksilla työskentelevät rajoitetusti verovelvolliset työntekijät tulevat miehityskustannustuen piiriin. Nyt toteutettujen toimenpiteiden jälkeen kauppa-alusten miehityskustannustuki on käytännössä sillä tasolla, ettei sitä voimassa olevien EU-säännösten nojalla enää voi lisätä.

Tavoite: Tasapuolisen kilpailun edellytyksiä parannetaan.

Tavoitetaso:

- Käynnistetty selvitys rautateiden henkilöliikenteen kilpailuttamismahdollisuuksista.
- Joukkoliikennelaki tulee voimaan 3.12.2009.
- Toimiva jäänmurtokilpailu on saatu liikkeelle.
- Valmisteltu esitys luotsauslainsäädännön uudistamisesta.
- Väylämaksulainsäädännön muutostarpeiden selvitys käynnistetty.

Selvitys rautateiden henkilöliikenteen kilpailuttamismahdollisuuksista pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueella valmistui maaliskuussa 2009. Lisäksi ministeriö asetti tammikuussa 2009 työryhmän selvittämään kilpailun avaamista rautateiden henkilöliikenteessä myös kaukoliikenteen ja kaupunkiseutujen lähiliikenteen osalta. Työryhmän esitys valmistuu huhtikuussa 2010. Työryhmän esityksen tueksi on kertomusvuoden aikana teetetty vaikuttavuusselvitys ja sidosryhmiä on kuultu.

Helmikuussa 2009 julkistettiin jäänmurtopalveluja koskeva hankintailmoitus, johon tuli vain yksi osallistumishakemus. Osallistumishakemuksen perusteella Merenkululaitos ja Varustamoliikelaitos aloittivat palveluhankinnan neuvottelumenettelyä käyttäen. Merenkululaitos ja Varustamoliikelaitos Finstaship allekirjoittivat toukokuussa 2009 jäänmurtotehtäviä koskevan sopimuksen vuosiksi 2009–2011.

Valtiosopimusneuvottelut jäänmurtoyhteistyöstä Ruotsin kanssa on käynnistetty.

Hallituksen esitys luotsauslain muuttamisesta annettiin eduskunnalle marraskuussa 2009. Esityksen mukaan luotsaus säilyy Luotsausliikelaitoksen yksinoikeutena. Lisäksi englannin kieli esitetään hyväksyttäväksi linjaluotsauskieleksi suomen ja ruotsin kielen rinnalle vuoden 2011 heinäkuun alusta lähtien. Englannin kielen käyttöönotto nostaisi linjaluotsauksen osuuden luotsausmarkkinoista lähelle 70 prosenttia. Loput noin 30 prosenttia luotsauksista jäisi Luotsausliikelaitoksen yksinoikeudeksi.

Väylämaksulainsäädännön muutostarpeita on selvitetty järjestämällä helmikuussa 2009 kuulemistilaisuus. Tilaisuuden johtopäätöksenä todettiin, että asiassa ei kertomusvuoden aikana tulla ryhtymään toimenpiteisiin.

Tavoite: Logistiikkastrategian valmistelut

Tavoitetaso:

- Round table –työryhmät käynnissä ja taustaselvitykset tehty. Toiminta käynnistetty.

Vuoden 2009 aikana teemaryhmät valmistelivat pyöreän pöydän keskustelut ja niissä käsiteltiin seuraavat aiheet: 1. kustannukset ja markkinat, 2. tulevaisuus, 3. ympäristö, 4. tehokkuus, 5. Suomen logistinen järjestelmä ja tutkimus, ja 6. kuorma-autojen massojen ja mittojen kasvattamisen edut ja haitat.

Logistiikkafoorumissa ja sen alaisissa teemaryhmissä työn alla oleva logistiikkastrategia valmistuu vuoden 2010 keväällä.

Tavoite: Kuljetusalan kehittämistä koskevan lainsäädännön laatiminen ja vaikuttaminen EU-lakihankkeisiin.

Tavoitetaso:

- Raskaan liikenteen kabotaasi, satamia koskeva uusi laki sekä laki punnitustodistusten käyttöön otosta annettu eduskunnalle. EU:n työaikadirektiivin täytäntöönpano.

Kabotaasikuljetuksia koskeva laki tuli voimaan 14.8.2009. Sen mukaan EU- ja ETA-valtioista tulleella autolla voidaan suorittaa kuljetuksia enintään 3 krt/vk. Suomi jatkoi kabotaasirajoituksia Bulgarian ja Romanian osalta. Kabotaasikielto Suomessa päättyy vuoden 2011 lopussa.

Satamalainsäädännön uudistusta valmisteltiin.

Punnitustodistuksia koskevan lainsäädännön valmistelu keskeytettiin, koska Venäjän liikennemäärät vähenivät dramaattisesti.

Itsenäisiä yrittäjäkuljettajia koskeva EU:n maantieliikenteenkuljettajain työaikadirektiivin muutosehdotus oli EU-parlamentin käsittelyssä. Käsittelyä jatkettiin uudessa parlamentissa syksyllä 2009.

Tavoite: Liikennepalvelut

Tavoitetaso:

- Selvitetty, miten kuluttajan asemaa parannetaan liikennepalvelujen käyttäjänä ja käynnistetty tarvittavat jatkotoimet.

Rautatieliikenteen matkustajien oikeuksia koskeva asetus tuli voimaan 3.12.2009. Kuluttajan aseman parantaminen on ollut keskeistä uusissa matkustajien oikeuksia koskevissa Euroopan unionin lainsäädäntöhankkeissa, joiden käsittely on alkanut vuoden 2009 alussa. Näitä uusia hankkeita ovat olleet asetusehdotukset linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksista sekä asetusehdotus merimatkustajien oikeuksista. Asetusten käsittelyssä saatiin vuoden 2009 lopussa aikaan poliittinen yhteisymmärrys. Taksiliikenteen osalta kuluttajan asemaa on pyritty parantamaan mm. valmistelemalla kertomusvuoden aikana kuorma-autolla harhaanjohtavasti harjoitetun taksinomaisen toiminnan kieltoa taksiliikennelain muutoksena. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle maaliskuussa 2010.

Tavoite: Venäjä-suhteita on pidetty yllä ja kehitetty.

Tavoitetaso:

- Maantieliikenne-, lentoliikenne- ja rautatieyhdyshuolliikennesopimusten uudistamista koskevat neuvottelut aloitettu.

Maantieliikenne-, lentoliikenne- ja rautatieyhdyshuolliikennesopimusten uudistamista koskevia neuvotteluja jatkettiin.

Tavoite: Saimaan kanavan vuokrasopimus.

Tavoitetaso:

- Uusi vuokrasopimus allekirjoitettu ja toimeenpano aloitettu.

Saimaan kanavan vuokraamista koskevan valtiosopimuksen teksti on sovittu ja sopimus on parafoitu joulukuussa 2009. Vuokrasopimus tulee olemaan voimassa 50 vuotta. Tavoitteena on allekirjoittaa valtiosopimus kevään 2010 aikana.

Tavoite: EU-toiminnan vaikuttavuus.

Tavoitetaso:

- Liikennepolitiikan EU-toiminnan strategia laadittu osana ministeriön EU-strategiaa.

Liikennepolitiikkaa koskeva EU-ohje valmistui syyskuussa 2009. Ohjeeseen kirjattiin EU-asioiden käsittelyprosessi. Vuodelle 2009 laadittiin erillinen liikennehallintoa koskeva EU-vaikuttamissuunnitelma. Lisäksi valmisteltiin ministeriön ja liikennehallinnon virastojen välistä EU- ja kansainvälisten asioiden yhteistyötä koskevaa ohjetta.

Tavoite: Riskien hallinta

Tavoitetaso:

- Mahdollisen taantuman/laman vaikutuksiin on varauduttu.

Toiminta- ja taloussuunnittelussa sekä talousarviovalmistelussa on arvioitu talouden taantuman vaikutuksia ja keinoja vastata niihin. Valmiudet aloittaa elvyttäviä toimenpiteitä ovat hyvät.

Tavoite: Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta keskeisten liikenneverkkojen käytettävyys ja riittävä ylläpito on varmistettu.

Tavoitetaso:

- Toiminta suunniteltu ja toimia harjoiteltu.

Liikenneverkkojen ja kuljetuslogistiikan valmiutta häiriötilanteisiin on kehitetty osana liikennehallinnon varautumista. Liikennevirastojen organisaatiouudistusten valmistelun yhteydessä on erityistä huomiota kiinnitetty toimialan organisatorisen valmiuden kehittämiseen.

Tavoite: Säädösvalmistelun resurssit.

Tavoitetaso:

- Liikennepolitiikan osasto osoittanut riittävät resurssit säädösvalmistelun avustamistyöhön.

Säädösvalmistelu toimii niukoilla resursseilla. Vuonna 2009 resurssit jouduttiin kohdistamaan välttämättömien yhteisölainsäädännöstä johtuvien säädosmuutosten valmisteluun sekä ennen kaikkea aluehallintouudistuksesta ja virastouudistuksesta johtuvien säädösvalmisteluihin ja säädosmuutoksiin. Hallinnonalalta osallistuttiin myös valtionvarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön työryhmiin, joissa aluehallintouudistuksen vaatimaa lainsäädäntöä valmisteltiin. Tärkeimmät muutokset liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lakeihin ehdittiin tehdä vuoden 2009 aikana, mutta eräitä alemmanasteisten säädosien tarkistuksia jouduttiin siirtämään vuoteen 2010. Myös eräitä tehtävien siirtoja liikenne- ja viestintäministeriöstä keskushallinnon virastoihin ja virastojen välillä valmistellaan vuonna 2010, ja siirroista johtuvat säädosmuutokset tehdään vuonna 2010. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla valmistellaan paljon teknisiä ja turvallisuutta koskevia säädoskiä, jolloin valmisteluun osallistuu useiden eri alojen asiantuntijoita.

1.2.3 Hallinnon alan yhteiset tavoitteet

Valtioneuvoston asettamat vaikuttavuustavoitteet:

- Hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta tukee hallitusohjelmassa esitettyjen viestintää ja liikennettä koskevien toimenpiteiden toteuttamista.
- Hallinnonala tukee toiminnallaan ilmastonmuutoksen hillintää sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.
- Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.

Hallitusohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista on tuettu tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettävissä olevien määrärahojen vähentyessä erityisesti keskittymällä liikenne- ja viestintäpolitiikan toteuttamista tukevien ajankohtaisten selvitysten teettämiseen. Liikenteen ja viestinnän kehittämishankkeet tukevat ministeriön pääprosesseja, lainsäädäntöä ja toiminnan ohjausta, ja niiden suunnittelu kytkeytyy tiiviisti varsinaisen toiminnan ja tavoitteiden suunnitteluun.

Liikenteen puolella merkittävimmät hankkeet liittyivät älyliikenteeseen sekä ilmastopolitiikan toteutukseen ja seurantaan. Liikenteen hinnoittelua koskevissa hankkeissa on selvitetty raskaan liikenteen tienkäyttäjämaksuja sekä Helsingin seudun ruuhkamaksujen käytön vaihtoehtoja seurauksineen. Viestintäpolitiikan puolella oleellisia hankkeita ovat laajakaistan kehittämisohjelma, julkista taloudellista tukea saava Laajakaista kaikille -hanke ja Arjen tietoyhteiskunta -ohjelma. Liikenteen virastouudistuksen suunnittelun yhteydessä luotiin pohjaa ministeriön ja virastojen t&k-yhteistyön tiivistämiselle.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Parannetaan suomalaisen yhteiskunnan valmiuksia sopeutua ilmastonmuutokseen.

Ilmastopolitiikan toteutus, seuranta, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, energian säästö ja uusiutuva energia olivat keskeisiä tutkimusaiheita. Hankkeisiin osallistui liikenne- ja viestintäministeriön lisäksi useita tahoja kuten ministeriön hallinnonalan virastot, Ilmatieteen laitos, TEKES, VTT sekä yliopistoja ja konsultteja.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Ministeriön strategiset prosessit (lainsäädäntö sekä hallinnonalan ja rakenteiden ohjaus) ovat laadukkaita.

Lainsäädäntöprosessia on ohjannut ministeriössä käytössä oleva sisäinen lainvalmisteluohje, jossa on määritelty ministeriön lainsäädäntöprosessin tavoitteet. Ohjeen mukaisesti jokaisesta lainvalmisteluhankkeesta on sen asettamisvaiheessa laadittu hankepäättös, jonka ministeriön johto on hyväksynyt. Lainsäädäntöhankkeiden keskeiset linjaukset ovat olleet ministeriön johdon hyväksyttävänä myös ennen esitysluonnoksen lähettämistä lausuntokierrokselle. Kolmannen ja viimeisen kerran lainsäädäntöhanketta on käsitelty ministeriön johtoryhmissä ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle. Koska ministeriön jokainen lainsäädäntöhanke on käynyt edellä mainitut vaiheet läpi, lainvalmisteluprosessista on muodostunut selkeästi johdettu kokonaisuus ministeriössä.

Kansliapäällikön ohella lainvalmistelun laadusta on vastannut kansliapäällikön nimittämä virkamies, joka on tukenut kansliapäällikköä lainvalmistelun laadun varmistamistyössä sekä seurannut, että lainvalmistelussa noudatetaan ministeriön lainvalmisteluohjetta. Ministeriön työjärjestyksessä on jaettu vastuuta säädösvalmistelun kehittämisestä myös osastopäälliköille ja yksikönpäälliköille, jotka ovat työjärjestyksen mukaisesti vastanneet oman vastualueensa lainvalmistelun laadusta ja ohjauksesta.

Ministeriön lainvalmistelijat ovat suorittaneet lainvalmistelijan peruskurssin. Ministeriössä on lisäksi toiminut lainvalmistelijoiden verkosto, joka on tehtävänsä mukaisesti levittänyt säädösvalmistelijoiden ammattitaitoa ja kokemusta sekä edistänyt hyvän lainvalmistelukulttuurin syntymistä.

Kaikki nämä toimenpiteet ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että ministeriön lainvalmistelu on kertomusvuonna ollut laadultaan kohtuullista.

Ministeriön ohjausprosessit –opas valmistui loppukesästä 2008 ja se jaettiin koko henkilökunnalle. Prosessin kulku on käyty läpi tulokaskursseilla. Formaalin tulosohjauksen prosessit ovat sujuneet aikatauluissa ja ilman mainittavia ongelmia. Tulostittareissa on sen sijaan edelleen kehitettävää.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan virastojen ohjausta on kehitetty merkittävästi vuoden aikana liittyen liikennesektorin virastouudistukseen. Formaalin tulosohjauksen prosessit ovat pysyneet muuttumattomina, mutta ohjaukseen on kehitetty konserni-rakenteeseen ja kumppanuuteen perustuvia menettelyjä ja foorumeita strategisen ohjauksen tehostamiseksi. Varsinaisesti uudistettu ohjauksen vuorovaikutus ja yhteistyökulttuuri alkaa vuoden 2010 alussa uusien virastojen aloitettua toimintansa.

Tulostittareiden kehittämiseksi on aloitettu liikennejärjestelmän tilan kuvausta määrittävä projekti, joka valmistuu vuoden 2010 keväällä ja vaikuttaa vuoden 2011 tulostavoitteisiin.

Ministeriön asettama vaikuttavuustavoite: Hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnan tuottavuuden mittaamista kehitetään. Työn tuottavuus ja kokonaistuottavuus paranevat.

Hallinnonalan tuottavuuden ennakoitaan kehittyneen positiivisesti, joskin paljon valmistelutyötä vaatinut virastouudistus on voinut vaikuttaa liikenteen hallinnonalan virastojen tuottavuusmittareilla mitattuun tuottavuuteen. Lopulliset tiedot tuottavuuden kehittymisestä saadaan kesäkuussa, jolloin Tilastokeskus julkistaa valtion tuottavuustilaston tiedot vuodelta 2009.

Virastojen ja laitosten tuottavuusmittarien päivitystarpeet on käyty läpi syksyn 2008 ja kevään 2009 aikana. Virastojen ja laitosten tuottavuuden mittaamisen kehittäminen käynnistetään 2010 hallinnonalan uuden organisaatorakenteen mukaisena.

1.2.4 *Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus*

31.01.40. Eräät valtioavut

Liikenne- ja viestintäministeriö myönsi 782 000 euroa valtionapua liikenne- ja viestintäalan museoiden ja yhteisöjen sekä Suomen Ilmailuliitto ry:n toiminnan tukemiseen. Avustuksilla on edistetty tuettavien yhteisöjen koulutus- ja tiedotustoimintaa, ministeriön toimialojen kehittämishankkeiden läpivientiä sekä tietoyhteiskunnan palveluiden turvallista käyttöä ja itsesääntelyä. Tuella edistetään myös kansalaisten viestintävalmiuksia kanoimalla tukea lasten ja nuorten viestintäleireille ja kansalaisjärjestöille verkkoviestinnän sisällön valvontaan ja siihen liittyvään tiedotukseen. Ilmailuliitto ry:n osalta tukea on myönnetty myös viranomaistehtävissä avustamisessa aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

31.10.34 Valtionavustus länsimetron suunnitteluun

Länsimetron suunnitteluun varattiin vuosien 2007 ja 2008 talousarvioissa valtionapua 30 % suunnittelukustannuksista, kuitenkin enintään 15 miljoonaa euroa. Suunnittelu on kuitenkin tapahtunut ennakoitua myöhemmässä vaiheessa, josta johtuen määrärahaa on käytetty tilivuoden 2009 loppuun mennessä yhteensä vain 5,5 miljoonaa euroa. Metron toteuttaminen etenee alkuperäisessä aikataulussa siten, että matkustajaliikenne voisi alkaa vuodenvaihteessa 2014–2015.

31.10.41 Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Liikenne- ja viestintäministeriö myönsi vuonna 2009 valtionavustusta Seinäjoen lentoasemalle yhteensä 3,166 miljoonaa euroa ja Mikkelin lentoasemalle 0,181 miljoonaa euroa. Seinäjoen lentoaseman avustus kohdentui käynnissä olevan kiitotieinvestoinnin loppuunsaattamiseen sekä lentoaseman ylläpitokustannusten ja muiden investointien rahoittamiseen. Investointiavustuksella on mahdollistettu Seinäjoen lentokentän toiminta sekä se, että lentoasemalle voidaan liikennöidä isommilla koneilla. Mikkelin lentoaseman avustus on kohdentunut välttämättömiin turvallisuusinvestointeihin ja käyttömenoihin. Avustus on mahdollistanut lentoaseman toiminnan ylläpidon.

31.30.42 Valtionavustus koulutuksesta

Liikenne- ja viestintäministeriö maksoi 841 000 euroa koulutuskorvausta VR-konsernille rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin.

VR-konsernin kustannukset koulutuksen järjestämisestä vuonna 2009 olivat noin 6 200 000 euroa. VR-konsernille työnopastusta sisältävästä koulutuksesta aiheutuneet kustannukset vastaavasti olivat yhteensä 1 634 000 euroa.

31.30.51 Luotsauksen hintatuki

Määrärahaa on käytetty Luotsausliikelaitoksen Saimaan alueen luotsauksen hintatuen maksamiseen.

Saimaan luotsausmaksutaso on noin 74 % alempana kuin yleinen luotsausmaksu, minkä johdosta Luotsausliikelaitokselle on maksettu liiketaloudellisesti kannattamattomaan toimintaan hintatukea. Hintatuen johdosta Saimaan liikenne maksaa luotsausmaksuja suhteessa kuljetettavaan määrään nähden yhtä paljon kuin meriliikenne.

Luotsausmatkat ovat Saimaan alueella huomattavasti pidemmät kuin meriliikenteessä. Yleisen luotsausmaksun ja Saimaan luotsausmaksun välistä erotusta on korvattu liikelaitokselle siten, että se on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) alijäämän suuruinen.

31.30.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen

Liikenne- ja viestintäministeriö maksoi ostamastaan pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueen lähiliikenteestä 11,4 miljoonaa euroa (2008: 10,8). Lähiliikenteessä tehtiin 12,1 miljoonaa matkaa (2008: 12,0). Tehtyä matkaa kohti rahoitus oli 0,9 euroa/matka (2008: 0,9). Liikenne- ja viestintäministeriön ja VR:n välinen lähiliikenteen ostosopimus muuttui 1.1.2009 siten, että liikenne- ja viestintäministeriö ei enää ostanut Helsinki–Riihimäki –lähiliikennettä. Ainoastaan Helsinki–Karjaa ja Helsinki–Lahti –lähiliikenne kuului ministeriön alijäämäostojen piiriin, joilla ostettujen junakilometrien määrä on kasvanut. Keravan ja YTV-alueen sekä Kirkkonummen ja YTV-alueen joukkoliikenneyhteistyöhön lähijunaliikenteessä ministeriö osallistui 600 000 eurolla.

Joukkoliikenteen osuutta työmatkaliikenteessä pyritään lisäämään myöntämällä kunnille valtionavustusta kaupunkimaisen paikallisliikenteen ylläpitämiseen sekä kaupunki-, seutu- ja työmatkalippujen hinnanalennuksiin. Lääninhallitukset maksoivat kunnille paikallisliikenteen ylläpitämiseen valtionavustusta noin 5,6 miljoonaa euroa (2008: 5,6) ja lippujen hinnan alentamiseen noin 13,8 miljoonaa euroa (2008: 12,2). Matkojen yhdistelyyn varattua määrärahaa käytettiin vuonna 2009 noin 0,1 miljoonaa euroa (2008: 0,4).

Joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta on parannettu erilaisilla kehittämishankkeilla. Valtakunnallisesti merkittäviin joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin ministeriö käytti noin 2,2 miljoonaa euroa (2008: 1,8). Eniten rahaa käytettiin joukkoliikenteen informaation kehittämiseen 1,2 miljoonaa euroa, liikennejärjestelmäsuunnitteluun 0,6 miljoonaa euroa ja matkakeskusten kehittämiseen 0,2 miljoonaa euroa. Lääninhallitukset puolestaan rahoittivat alueellisia ja paikallisia kehittämishankkeita noin 2,0 miljoonalla eurolla (2008: 1,7 miljoonaa euroa).

Lääninhallitukset turvasivat joukkoliikenteen alueellisia palveluja ostamalla linja-autoilla ja takseilla hoidettavaa, asiakastuloperusteista liikennettä täydentävää maaseudun peruspalveluluonteista runkoliikennettä noin 23,7 miljoonaa eurolla (2008: 21,7). Matkustajia oli 5,84 miljoonaa (2008: 5,9). Matkustajaa kohti rahoitus oli 4,1 euroa (2008: 3,7) ja ajokilometriä kohti 0,96 euroa (2008: 0,9). Rahoituksen osuus liikenteen bruttohinnasta oli keskimäärin 61,6 % (2008: 58). Palvelujen turvaamistavoitetta ei saavutettu, vaan liikennettä jouduttiin edelleen karsimaan.

Länsi-Suomen lääninhallitus käytti Suomen valtion osuutena noin 250 000 euroa Merenkurkun matkustajalauttaliikenteen turvaamiseen vuonna 2009. Matkustajia oli noin 60 000 (2008: 67 000). Uusi sopimus on laadittu vuosille 2010–2012. Suomen ja Ruotsin valtion tukiosuudet ovat vuosittain 250 000 euroa.

Savonlinnan ja Varkauden säännöllistä lentoliikennettä ostettiin yhdessä asianomaisten kuntien kanssa. Ministeriön osuus oli 1,0 miljoonaa euroa (2008: 0,7). Matkoja tehtiin noin 19 000 (2008: 10 000).

Ministeriö osti Rovaniemen ja Kemijärven välistä 2-kerrosmakuuvaunuilla hoidettavaa yöjunaliikennettä 1,26 miljoonalla eurolla. Matkoja tehtiin 30 000 (2008: 31 000). Rahoitus matkustajaa kohti oli 41,9 euroa (2008: 36,4).

Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki otettiin käyttöön vuonna 2009. Tuki oli 5 miljoonaa euroa ja se kohdistui pääkaupunkiseudun, Turun ja Tampereen joukkoliikenteen tukemiseen. Tuki on jaettu kaupunkiseutujen kesken suhteessa asukasmäärään. Valtion tuki oli 50 % kaupunkiseutujen omista kehittämispanoksista. Tukea saa käyttää joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen, lipun hintojen alentamiseen sekä matkustuspäiväpalvelun parantamiseen.

Tuesta on vuoden 2009 loppuun mennessä maksatettu 3,6 milj. euroa, jotka kohdistuivat pääkaupunkiseudulle. Linjoilla, joiden tarjontaa lisättiin valtionavustuksen perusteella, tehtiin vuodessa noin 910 000 matkaa aiempaa enemmän. Kasvuvaikutus koko YTV-liikenteen matkustukseen oli 0,75 %. Lipunhintamuutosten vaikutuksesta tehtiin vuodessa noin 980 000 matkaa aiempaa enemmän, eli kasvuvaikutus matkustukseen oli 0,8 %.

31.30.65 Junien kaukoliikenteen ostot

Ministeriö osti junien kaukoliikennettä 31,3 miljoonaa eurolla (2008: 31,3). Ostetussa liikenteessä tehtiin 2,7 miljoonaa matkaa (2008: 2,8). Tehtyä matkaa kohti rahoitus oli 11,6 euroa (2008: 11,1). Kaukoliikenteen palvelutaso pystyttiin säilyttämään.

31.40.42 Sanomalehdistön tuki

Sanomalehdille myönnettiin tukea 500 000 euroa. Tuella edistettiin ruotsinkielisen sanomalehdistön toimintaedellytyksiä.

31.40.44 Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille

Valtionavustusmäärärahalla turvattiin Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävään kuuluvan Suomesta ulkomaille suunnattujen televisio- ja radiopalvelujen järjestäminen. Kertomusvuonna Yleisradio Oy:n radiopalvelutarjonnan laajuus oli noin 37 000 tuntia. TV Finlandin ohjelma-aika puolestaan oli lähes 5 000 tuntia, josta Yleisradio Oy:n osuus oli lähes 90 prosenttia.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Tavoite: Ministeriön toimintaa tukevia prosesseja kehitetään.

Tavoitetaso:

- Jatketaan riskienhallinnan integroimista osaksi suunnittelun ja seurannan prosesseja. Toteutetaan ministeriön sisäinen itsearviointi integroinnin onnistumisesta.

Ministeriön riskienhallinta on nivottu suunnittelun ja seurannan prosesseihin. Toiminnan riskit on kartoitettu ja rekisteröity toiminnan suunnittelun yhteydessä erillisissä riskityöpajoissa, joihin osallistuivat kaikki osastot. Tunnistetut riskit ja niiden hallintatoimenpiteet sisältävä riskirekisteri oli pohjana vuoden 2010 toimintasuunnitelmaa ja vuosien 2011–2014 toiminta- ja taloussuunnitelmaa laadittaessa. Riskienhallinnan onnistumisen arviointi toteutetaan syksyllä 2010 koko henkilöstölle toteutettavana kyselynä. Kyselyn tulosten perusteella arvioidaan toiminnan kehittämistarpeet, jotka viedään seuraavaan vuoden toimintasuunnitelmiin.

Tavoite: Tuottavuuden mittaamista kehitetään.

Tavoitetaso:

- Kehitetään tuottavuuden mittaamista sekä tuottavuuteen liittyvää tavoitteiden asiantuntiaa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla.

Hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuuslaskennan perusteet uudistetaan vuonna 2010, kun liikenteen hallinnon uusi organisaatorakenne on vakiintunut. Tuottavuusmittarin kehittämiseen liittyvää selvitystyötä tehtiin vuoden 2009 aikana. Tuottavuuden mittaamisessa ollaan hallinnonalalla siirtymässä Tilastokeskuksen suosituksesta liikevaihtoperustaiseen laskentatapaan maksullisen toiminnan osalta.

Tavoite: Työn tuottavuus kasvaa.

Tavoitetaso: 1 % vuodessa.

Ministeriön työn tuottavuuden ennakoidaan käytettävän tuottavuusmittarin valossa parantuneen hieman. Lopulliset toteutum tiedot tuottavuudesta saadaan kesäkuussa.

Tavoite: Kokonaistuottavuus kasvaa.

Tavoitetaso:

- Keskimäärin vuoden toiminta- ja taloussuunnittelukaudella 2 %.

Ministeriön kokonaistuottavuuden arvioidaan säilyneen aiempien vuosien tasolla tuottavuuslaskennassa käytettyjen suoritemäärien ja toiminnan kustannusten kasvettua samanaikaisesti. Lopulliset tiedot vuoden 2009 kokonaistuottavuuden kehittymisestä saadaan kesäkuussa 2010, kun Tilastokeskus julkaisee valtion tuottavuustilaston.

Tavoite: Ministeriön kriisijohtamisen ja -viestinnän ohjeiden ja menettelytapojen uudistaminen.

Tavoitetaso:

- Uudet kriisijohtamisen ja -viestinnän ohjeet on otettu käyttöön ja jalkautettu.

Ministeriön viestintä ja valmiusryhmä ovat valmistelleet yhteistyössä Johtaminen ja viestintä kriisitilanteissa liikenne- ja viestintäministeriössä -ohjeen. Ohje on hyväksytty 24.9.2009, mutta sen jalkautus toteutuu pääosin vuonna 2010 ministeriön viestintästrategian jalkautuksen yhteydessä.

Tavoite: Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusasiakkuuden toteutuminen.

Tavoitetaso:

- Huolehditaan siitä, että talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden siirto ministeriöstä toteutuu suunnitelman mukaisesti vuoden 2009 aikana.
- Syyskuussa 2008 käynnistetty ministeriön henkilöstöhallinnon palvelukeskushanke (PAVE) toteutetaan aikataulun mukaisesti. Liikenne- ja viestintäministeriön henkilöstö- ja palkkahallintotehtävät sekä järjestelmä- ja pääkäyttäjäpalvelut, joita tähän saakka on hoitanut SILTA Oy, siirtyvät Valtiokonttorin palvelukeskukselle (VKPK).
- Verkkopalkan käyttöönotto VKPK:en siirtymisen yhteydessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö siirtyi valtion palvelukeskuksen (31.12.2009 saakka Valtiokonttorin palvelukeskus) asiakkaaksi siirtämällä palkanlaskennan ja eräät muut henkilöstöhallinnon tehtävät palvelukeskuksen Hämeenlinnan yksikössä hoidettavaksi 1.4.2009 lukien ja taloushallinnon tehtävät hoidettavaksi palvelukeskuksen Porin yksikössä 1.9.2009 lukien.

Verkkopalkka otettiin ministeriössä käyttöön kertomusvuoden huhtikuun alussa. Yli 90 % henkilöstöstä siirtyi verkkopalkan käyttäjiksi, jolloin voitiin luopua lähes kokonaan palkkalaskelmien postittamisesta.

Tavoite: Valtion matkustusstrategian toimeenpano.

Tavoitetaso:

- Valmistellaan valtion matkustusstrategian käyttöönottoa yhteistyössä hallinnonalan virastojen ja laitosten kanssa. Strategia otetaan käyttöön kaikissa hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa vuoden 2009 loppuun mennessä.

Hallinnonalan matkustusstrategian valmistelu siirtyi seuraavaan kalenterivuoteen. Alustavaa selvitystyötä tehtiin vuonna 2009.

Tavoite: Logican tarjoama Itsepalvelutoiminto (HR- toimintojen WEB-työpöytä), joka soveltuu vuosilomien ja sairauspoissaolojen tallennukseen ja seurantaan, otetaan käyttöön LVM:ssä.

Tavoitetaso:

- 1.4.2009 mennessä.

Tilattiin Logican tarjoama Vuosilomien hallinta -itsepalvelutoiminto. Hanke toteutetaan yhteistyössä palvelukeskuksen kanssa ja tavoitteena on saada sähköinen järjestelmä käyttöön 1.4.2010 lukien.

Tavoite: Valtioneuvoston yhteinen palkkausjärjestelmä.

Tavoitetaso:

- Osallistutaan valtioneuvosto-yhteistyöhön ja työstetään materiaalia palkkausjärjestelmän valmistelutyötä varten valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaan.

Valtioneuvoston yhteinen palkkausjärjestelmä jäi toteutumatta, koska keskustason virkaehtosopimusneuvottelut kariutuivat vuoden 2009 lopussa. Tämän johdosta liikenne- ja viestintäministeriössä neuvoteltavaksi tulleet kehittämis- ja paikalliserät kohdennettiin palkkausjärjestelmän rakenteelliseen muutokseen niin, että henkilökohtaisen suoriutumisen arviointi uudistettiin kokonaisuudessaan.

Tavoite: Ministeriön verkko- ja viestintäratkaisut uudistetaan remontin yhteydessä.

Tavoitetaso:

- Ratkaisusta on olemassa käyttötärpeisiin perustuva kokonaissuunnitelma ja road map suunnitelman toteuttamiseksi v. 2009–2012.

Ministeriön sisäinen esitutkimus on valmistunut toukokuussa 2009. Esitutkimuksessa esitetään, että uusien viestintäratkaisuiden käyttöönotossa pyritään hankkimaan ratkaisut pääosin valtion yhteisten viestintäratkaisuiden kautta, jolloin saavutetaan kustannus- ja yhteentoimivuushyötyjä.

Tavoite: ValtIt-strategian toteuttaminen.

Tavoitetaso:

- Ministeriö vastaa osaltaan siitä, että ValtIt- strategian mukaisia tavoitteita noudatetaan hallinnonalan IT-toiminnoissa tarkoituksenmukaisella tasolla.

Ministeriö ja virastot ovat osallistuneet aktiivisesti ValtIT- ja VIP-hankkeisiin. Liikenne- ja liikenteen turvallisuusvirastossa uusiutuvia järjestelmiä ja palveluita hankitaan mahdollisuuksien mukaan valtion IT-palvelukeskuksesta.

Tavoite: MAHTI-asianhallintajärjestelmä tukee ministeriön toimintaa ja prosesseja.

Tavoitetaso:

- MAHTI-asianhallintajärjestelmä on otettu käyttöön, kaikki ministeriöläiset on koulutettu ja ministeriön prosesseja tukeva tiedonhallintasuunnitelma on valmistunut.

Ministeriön muuton vuoksi asianhallintajärjestelmän käyttöönotto siirrettiin tammikuuhun 2010 järjestelmän hyödyntämiseen ja integroitiin ministeriön toimintaan ja prosesseihin tullaan kiinnittämään erityistä huomiota. Vuoden 2009 puolella järjestettiin koulutusta kahdeksalle ryhmälle ja tiedonhallintasuunnitelma valmistui lähes kokonaan.

Tavoite: Aktiiviajan asiakirjahallintoa tehostetaan ja tilaa säästetään siirtämällä historiallinen arkisto Kansallisarkistoon.

Tavoitetaso:

- Kansallisarkistoon on siirretty 100 hyllymetriä arkistoaineistoa vuosilta 1980-1999.

Kansallisarkistoon siirrettiin 100 hyllymetriä arkistoaineistoa huhtikuussa 2009.

Tavoite: Tietopalvelu osallistuu valtioneuvoston yhteisten järjestelmien (EUTORI, HARE) kehittämiseen ja käyttöönottoon sekä sähköisten aineistojen pysyvän säilyttämisen vastaanotto- ja palvelujärjestelmän (VAPA) kehittämiseen.

Tavoitetaso:

- EUTORI:n jatkokehittämiseen tietopalvelupääkäyttäjärühmässä. Saadaan päätökseen EUTORIn käyttöönotto hallinnonalalla. Osallistutaan HARE:n kehittämiseen esiselvityksen linjausten mukaisesti. Osallistutaan VAPA- ohjausryhmään.

Valtioneuvoston hankejärjestelmän (HARE) esiselvitys valmistui. EUTORI oli käytössä kolmessa hallinnonalan virastossa ja EUTORI:n vaatimusmäärittelyä kommentoitiin valtioneuvoston kanslialle. VAPA-ohjausryhmään osallistuttiin.

Tavoite: Merentutkimuksen kansallinen koordinaatio on varmistettu Merentutkimuslaitoksen toimintojen uudelleen järjestämisen jälkihoitona.

Tavoitetaso:

- Koordinaatio on organisoitu 30.5.2009 mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö ja opetusministeriö asettivat merentutkimuksen yhteistyön edelleen kehittämiseksi ja jatkamiseksi kansallisen merentutkimuksen koordinaatioryhmän, jonka toimikausi on vuoden 2010 loppuun. Koordinaatioryhmässä ovat edustettuina kaikki merkittävät merentutkimusta edustavat tahot: Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos, Geologian tutkimuskeskus, Helsingin yliopisto, Åbo Akademi, Turun yliopisto, VTT, BONUS (Baltic Organisations Network for Funding Science) sekä SCOR (Scientific Committee on Oceanic Research).

Tavoite: Ministeriö on mukana SETU-yhteistyössä vähintään hallitusohjelman edellyttämällä tavalla.

Tavoitetaso:

- Ministeriön t&k-määrärahoista 10 % ohjautuu SETU-neuvottelukunnan jaostojen käynnistämien ohjelmien kautta.

Ministeriö varasi käytössä olevista määrärahoistaan runsaat 10 % eli 380 000 euroa SETU-neuvottelukunnan kautta tapahtuvaan ministeriöiden yhteiseen ohjelmatoimintaan. Tästä toteutui vuoden 2009 aikana vain alle puolet, mikä johtui SETU- neuvottelukunnan uudelleenorganisoinnista. Jaostojen työ keskeytyi, ja niiden ohjelmatoiminta käynnistyi uudelleen vasta myöhään syksyllä 2009. Ministeriö on varannut vuodelle 2010 edelleen 10 % ohjautuvaksi SETU-jaostojen ohjelmien kautta. Lisäksi ministeriön alaiset liikennevirastot ovat osallistuneet SETU-yhteistyöhön sihteerityöllä.

Tavoite: Kansainvälinen t&k-yhteistyö on hyödynnetty.

Tavoitetaso:

- Ministeriö t&k-määrärahoista suunnataan 10% eurooppalaisiin yhteistyöohjelmiin.
- Sovittujen kv-organisaatioiden ohjausryhmiin ja komiteoihin osallistuminen on 90%:sta. Suomalaisilla toimijoilla on säännöllinen informaatio kv-organisaatioiden suunnitelmista ja hankkeisiin osallistumismahdollisuuksista.

Ministeriö on suunnannut vuonna 2009 t&k-määrärahoistaan yli 10 % eurooppalaisiin yhteistyöohjelmiin. Erikseen korvamerkittiin 200 000 euroa ERA-NET Transport-konsortion kautta käynnistettäviin eurooppalaisten liikenneministeriöiden yhteisohjelmiin, joista keskityttiin kansallisten painotusten vuoksi kahteen: ilmastonmuutosta tukevaan "CO₂ reduction" sekä liikenteen hinnoittelua koskevaan "Sustainable pricing"-hankkeisiin. Mm. logistiikan osalta oltiin mukana yhteispohjoismaisessa Noria-Net keskeisen logistiikan ohjelmassa. EUROPOLAR ERA-NET -konsortion kautta osallistuttiin ilmastonmuutostutkimusta palvelemaan PolarCLIMATE-ohjelman hakuun. Tämän lisäksi oltiin mukana useissa yksittäisissä muissa kansainvälisissä yhteishankkeissa. Pienentynt

t&k-rahoitus on vähentänyt mahdollisuuksia kansainvälisen laajan t&k-yhteistyön hyödyntämiseen. Ministeriö ei pysty enää rahoittamaan suomalaisten tutkijoiden ja konsulttien osallistumisia tapauksissa, jolloin kansainvälisessä ohjelmassa tarvitaan kansallisia rahoitusosuuksia.

Ministeriö edustaa Suomea mm. EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelman Transport-ohjelmakomiteassa, OECD/ITF (International Transport Forum) yhteisen tutkimuskeskuksen ohjauskomiteassa, ERA-NET Transport -ohjausryhmässä sekä asiantuntijajäsenenä COST Transport and Urban Civil Engineering -komiteassa. Tämän lisäksi ministeriö seuraa aktiivisesti muiden kansainvälisten organisaatioiden toimintaa yhteistyöverkostojensa ja tärkeimpien t&k-portaalien, mm. Transport Research Knowledge Centren, kautta. Komiteatyöskentelyihin on osallistuttu 95-prosenttisesti. Alan kansainvälisestä t&k-toiminnasta on tiedotettu säännöllisesti koko liikennealalle sähköisellä uutiskirjeellä ja järjestämällä yhdessä Tekesin t&k-sihteeristön kansatiedotustilaisuuksia tulossa olevista 7. puiteohjelman liikennehauista. Hallinnonalan t&k-koordinaattoreiden verkosto, johon kuuluvat ministeriön osastojen ja eri virastojen t&k-koordinaattorit, on huolehtinut säännöllistä keskinäisestä tiedonvaihdosta ja tiedon edelleen levittämistä omissa organisaatioissaan sekä omille sidosryhmilleen.

Lisäksi on osallistuttu seuraaviin EU-tutkimushankkeisiin: CESARE IV, EasyWay, ESafety ja BestLog.

Tavoite: Ministeriön viestinnän toimintojen kehittäminen niin, että ne tukevat parhaalla mahdollisella tavalla ministeriön strategisia tehtäviä ja muuta toimintaa.

Tavoitetaso:

- Viestintä kytketään ministeriön perusprosesseihin ja asioiden valmisteluun nykyistä tiiviimmin.
- Uudenlaisen yhteistyön ja työnjaon mahdollisuudet ministeriön sisällä viestinnän nykytehtävien osalta selvitetty ja otettu käyttöön tehokkuutta parantavia uusia toimintamalleja.

Viestinnän kytkeminen tiiviimmin asioiden valmisteluun ja strategiseen johtamiseen on ollut viestintästrategiatyön yhtenä painopistealueena. Ministeriön viestinnän prosessit on määritelty ja niitä on kehitetty.

Ministeriössä siirryttiin sähköiseen mediaseurantaan 1.9.2009, mikä on vähentänyt henkilötyötä.

Ministeriön tiedotejakelu uusittiin ja automatisoitiin verkkopalvelussa tapahtuvaksi. Uudistus tehosti jakelulistojen ylläpitoa ja mahdollisti tiedotteiden tilaamisen itsepalveluperiaatteella. Uudistus vähensi myös päällekkäistä henkilötyötä.

Sovittiin joidenkin tehtävien siirrosta muihin yksiköihin ministeriön toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Ostopalveluiden käyttö paransi tehokkuutta tilaisuuksien järjestelyihin liittyvissä aputoissa.

Tavoite: Omistajaohjauksen keinoin hallinnonalan liikelaitoksia ohjataan kohti yhtiömäisempiä toimintatapoja niin, että laitosten yhteiskunnallinen palvelutoiminta on tuotteis-tettavissa mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Tavoitetaso:

- Ilmailulaitoksen, Varustamoliikelaitoksen ja Luotsausliikelaitoksen yhtiöittäminen on niiden liiketoiminnan puolesta valmiudet vuoden 2009 aikana.

Ilmailulaitos on yhtiöitetty Finavia Oyj:ksi ja Varustamoliikelaitos Arctia Shipping Oy:ksi vuoden 2010 alusta. Yhtiöittämisissä on otettu huomioon yhtiöiden erityinen tarkoitus ja

yhteiskunnallinen palvelutoiminta valtion osakeyhtiöinä. Merenkululaitoksen tuotanto-toiminta on niin ikään yhtiöitetty Meritaito Oy:ksi vuoden 2010 alusta. Luotsausliikelaitoksen yhtiöittämisvalmistelua jatketaan siten, että tarvittavat lainsäädäntömuutokset voidaan toteuttaa vuoden 2010 aikana ja yhtiöittäminen toteuttaa vuoden 2011 alusta.

Tavoite: Riskien hallinta.

Tavoitetaso:

- Mahdollisen taantuman/laman vaikutuksiin on varauduttu.

Toiminnan suunnittelussa on varauduttu valtion heikkenevän taloustilanteen mahdollisesti aiheuttamiin supistamisiin. Liikenne- ja viestintäministeriö on virastona ja hallinnonalallaan toteuttanut jo useita vuoden 2010 alussa hyväksytyt valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisia säästötoimenpiteitä koskien toimintamenoja. Loppuvuodesta käynnistettiin resurssi-strategiatyö, jonka puitteissa arvioidaan ministeriön resurssien käyttöä ja laaditaan vaihtoehtoisia ehdotuksia resurssien suuntaamisesta. Työn väliraportti valmistui tammikuussa 2010.

Tavoite: Tukiprosessit (talous, kansainväliset asiat, tutkimus ja ministeriön viestintä) tukevat ministeriön strategisia prosesseja ja ne priorisoidaan tarpeiden mukaisesti.

- Ministeriön johdon kansainvälisen ohjelman tehokas toimeenpano hallitusohjelmassa asetettujen kansainvälisten tavoitteiden saavuttamiseksi (Itämeri, USA, Intia).
- Liikennealan vienninedistämisselvitys.
- Vireä yhteistyö ja yhteydenpito keskeisiin sidosryhmiin ja muihin ministeriön ulkopuolisiin yhteistyötahoihin.

Tavoitetaso:

- Viestintäministerin Yhdysvaltoihin ja Intiaan suuntautuvien vienninedistämismatkojen toteuttaminen vuonna 2009; EU:n Itämeristrategiaan liittyvien Suomen tavoitteiden edistäminen osana ministeriön johdon kansainvälisen ohjelman toimeenpanoa.
- Liikennealan vienninedistämisselvityksen tarvekartoituksen tulokset ovat ministeriön käytettävissä syksyllä 2009.
- Kansainvälisten asioiden sihteeristön sidosryhmien nykyistä parempi hyödyntäminen ministeriön johdon kansainväliseen ohjelmaan kuuluvien vierailujen ja tapaamisten valmisteluissa ja toteutuksessa.

Viestintäministeri Suvi Lindén teki laajamittaisen vienninedistämismatkan Yhdysvaltoihin maaliskuussa 2009 yhdessä suomalaisen yritysvaluuskunnan kanssa. Valtionhallinnon näkökulmasta arvioituna vierailulle asetetut tavoitteet saavutettiin erittäin hyvin. Ministeri Lindénin vienninedistämismatka Intiaan toteutettiin tammikuussa 2010.

EU:n Itämeristrategiaan liittyvien liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan kuuluvien Suomen tavoitteiden edistämiseksi ministeriön johto tapasi vuonna 2009 pohjoismaisia ja Baltian maiden ministerikollegoitaan.

Liikennealan vienninedistämisselvityksen tarvekartoituksen valmistelun sekä tarvekartoituksen toteuttamiseen mahdollisesti soveltuvien ulkopuolisten tekijöiden selvittämisen yhteydessä kävi ilmi, ettei hankkeen toteuttamiseen varattu määräraha ole riittävä ulkopuolisen konsultin hankkimiseen tarvekartoituksen laajuus ja siihen vaadittava työmäärä huomioiden. Koska lisämäärärahojen saaminen hankkeelle, osoittautui nykyisessä tiukentuneessa taloudellisessa tilanteessa vaikeaksi, päätti ministeriö luopua tarvekartoituksen toteuttamisesta. Hankkeen käynnistämistä voidaan harkita tarvittaessa myöhemmin uudelleen.

Yhteydenpitoa sidosryhmiin on lisätty tapaamisten sekä aktiivisemman tiedonvaihdon kautta, mikä on mahdollistanut sidosryhmien entistä paremman hyödyntämisen ministe-

riön johdon kansainväliseen ohjelmaan kuuluvien vierailujen ja tapaamisten valmistelussa sekä toteutuksessa.

Tavoite: Liikennehallinnon virastouudistuksen toteuttaminen.

Tavoitetaso:

- Osallistutaan liikennehallinnon virastouudistuksen suunnitteluun ja käytännön toteuttamiseen.

Liikennehallinnon virastouudistus oli erittäin mittava hanke, joka satoi runsaasti ministeriön henkilöresursseja kertomusvuoden aikana. Ministeriön toukokuussa 2008 asettama virastouudistuksen johtoryhmä päätti työnsä 31.12.2009. Johtoryhmän tehtävänä oli käsitellä ministeriötasolle kuuluvat hankkeen asiat, kuten säädösvalmisteluun, tulosohtukseen ja budjetointiin sekä ALKU-hankkeeseen ja alueellistamiseen liittyvät asiat. Johtoryhmä käsiteli myös koko hanketta koskevia henkilöstön vuorovaikutukseen ja viestintään liittyviä asioita ja seurasi, että sovitusta pelisäännöistä pidettiin kiinni hankkeen kaikissa vaiheissa. Johtoryhmän jäseninä olivat liikenne- ja viestintäministeriön virkamiehiä, liikennealan virastojen pää- ja ylijohdajat, valtiovarainministeriön edustaja sekä henkilöstön keskusjärjestöjen edustajia.

Virastouudistushankkeeseen sisältyi johtamisen ja suunnittelun lisäksi erittäin mittava säädösvalmistelutyö. Hallituksen esitykset laeiksi Liikennevirastosta ja Liikenteen turvallisuusvirastosta annettiin eduskunnalle syyskuussa 2009 ja lait vahvistettiin joulukuussa. Virastolakien lisäksi uusittiin yli 50 lakia ja noin 60 asetusta.

Tavoite: Lisätään ministeriön sisäisen ja ulkoisen viestinnän vuorovaikutteisuutta ja avoimuutta.

Tavoitetaso:

- Ministeriön viestintä tulee sisäisen viestinnän keinoin työilmapiirin ja yhteisöllisyyden vahvistamista muun muassa järjestämällä koko henkilöstölle tarkoitettuja yhteisiä tilaisuuksia aiempaa enemmän.
- Uusittu intranet otettu käyttöön.
- Ulkoisen verkkopalvelun uudistus on saatu päätökseen.
- Onnistunut hallinnonalan virastouudistukseen liittyvä muutosviestintä.
- Tiedotus- ja sidosryhmätilaisuudet palvelevat ministeriön strategisia tavoitteita entistä paremmin.
- EU- ja kansainvälisen viestinnän kehittäminen.

Ministeriön viestintä on tukenut avoimuuden ja vuorovaikutteisuuden lisäämistä ja yhteisöllisyyden vahvistamista ministeriössä. Henkilöstölle tarkoitettuja tiedotus- ja virkistystilaisuuksia järjestettiin 33 vuonna 2009. Tilaisuuksien määrä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta.

Uusittu intranet otettiin käyttöön 15.12.2009. Projekti valmistui aikataulussa ja kustannukset pysyivät ennakkoidulla tasolla.

Ministeriön verkkopalvelu-uudistus saatiin suunnitelmien mukaisesti päätökseen.

Ministeriön vetämä viestintäryhmä tuki virastouudistushanketta ja edisti henkilöstön hyvinvointia muutostilanteessa. Ryhmässä oli mukana viestintäammattilaisia kaikista muutoksen kohteena olleista organisaatioista. Ryhmä suunnitteli viestintätoimenpiteet ja varmisti, että muutoksen osapuolet saivat mahdollisimman paljon tietoa uudistuksen etenemisestä. Syksyllä tehdyn henkilöstökyselyn tulosten mukaan tiedonkulkua on pidetty hyvänä. Muutosviestinnän extranet-palvelua ylläpidettiin vuoden loppuun.

Tavoite: Kehitetään ministeriön sidosryhmätoimintaa toteutettavan sidosryhmätutkimuksen tulosten pohjalta.

Tavoitetaso:

- Laaditaan sidosryhmätyöohjelma tukemaan ministeriön strategisia tavoitteita yhteistyössä osastojen kanssa.

Ministeriössä käynnistettiin viestintästrategiatyö, joka linjaa myös sidosryhmätoiminnan periaatteet.

Ministeriössä sovitaan vuosittaiset viestinnän ja sidosryhmätoiminnan painopisteet. Keskeisille hankkeille laaditaan viestintä- ja sidosryhmätoiminnan suunnitelma.

Ministeriössä toteutettiin sähköinen uutiskirje sidosryhmätutkimuksen tulosten perusteella. Uutiskirje kertoo ministeriössä valmisteilla olevista asioista ja päätösten taustoista.

1.3.2 *Toiminnan taloudellisuus*

Ministeriön toimintamäärärahasta rahoitettavat toiminnan kustannukset olivat 21,6 miljoonaa euroa vuonna 2009. Lisäystä edelliseen vuoteen nähden oli 0,947 miljoonaa euroa (5 %), mikä johtuu pääosin palkkamenojen kasvusta.

Kustannukset jakautuivat osastojen välillä seuraavasti: viestintäpolitiikan osasto 3,2 miljoonaa euroa (15 %) liikennepolitiikan osasto 10,4 miljoonaa euroa (48 %) sekä tukitoiminnot (yleinen osasto, ministeriön viestintä sekä yhteiset) 8,0 miljoonaa euroa (37 %). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettiin 5,3 miljoonaa euroa, joka on 2 % enemmän kuin vuonna 2008. Seuraavassa taulukossa on esitetty ministeriön osastokohtaiset kustannukset vuosina 2009, 2008 ja 2007.

Taulukko: Osastokohtaiset kustannukset vuonna 2009, 2008 ja 2007 (1 000 euroa)

	Liikennepolitiikan osasto ³			Viestintäpolitiikan osasto ³			Yleinen osasto ³			Johto (kansliapäällikön yksikkö)			Ministeriön viestintä			Neuvottelu- ja toimikunnat			Yhteiset ⁴			Yhteensä			
	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	2009	2008	2007	
Osastojen/yksiköiden htvt	74	71	71	29	27	27	56	53	57	3	3	2	9	9	8							171	162	165	
Varsinaiset toiminta- menot																									
- palkat ⁵	5 066	4 373	4 124	1 977	1 818	1 684	2 542	2 786	2 870	298	271	273	608	524	450				-26			10 465	9 772	9 401	
- vuokrat	391	354	349	186	160	164	288	279	225	42	42	28	41	45	36				856	872	805	1 804	1 752	1 607	
- muut toimintamenot	884	948	670	311	329	251	1 998	1 800	1 756	242	242	145	382	343	356	12	9	12	-33	-15	-35	3 796	3 656	3 155	
Valtion televisio- ja radiatorahasto																									
-maksetut menot				141	140	98									125							141	140	223	
-siirto rahastosta				-141	-140	-98									-125							-141	-140	-223	
Digi-tv kampanja					24	139									195								24	334	
Tietoyhteiskunta				150	57																	150	57		
Tutkimus ja kehittä- minen ⁶	4 025	3 774	4 091	559	840	530	557	355	374				194	280	96							5 335	5 249	5 091	
Käyttöomaisuus																									
Poistot	1	7	11	1	5	6	38	119	156	1	2	3	1	2	2							42	135	178	
Yhteensä	10 367	9 456	9 245	3 184	3 233	2 774	5 423	5 339	5 381	583	557	449	1 226	1 194	1 135	12	9	12	797	857	770	21 592	20 645	19 766	
Osuus tukitoimintojen kustannuksista	5 777	5 764	5 628	2 264	2 192	2 119							Tukitoimintojen kustannukset on vyörytetty päätoiminnoille										8 041	7 956	7 747
Yhteensä	16 144	15 220	14 873	5 448	5 425	4 893																21 592	20 645	19 766	

³ Liikennepolitiikan osaston, viestintäpolitiikan osaston ja yleisen osaston vuoden 2007 luvut 1.7.2007 toteutetun organisaatiouudistuksen mukaisesti, yleisen osaston 2007 luvut 1.7.2007 toteutetun organisaatiouudistuksen mukaisesti.

⁴ Yhteisissä on yhteisten tilojen vuokra, eläkemaksun palautus vuonna 2009 sekä työterveyshuollon kustannusten palautukset ja irtaimen omaisuuden myynti, vuonna 2008 ei ollut työterveyshuollon palautusta.

⁵ Valtioneuvoston yhteisen palkkausjärjestelmän kariutumisen vuoksi vuoteen 2009 kohdistuvia palkkoja on maksettu vuonna 2010 yhteensä noin 350 (1 000 euroa), joka jakautuu osastoittain seuraavasti: liikennepolitiikan osasto 159, viestintäpolitiikan osasto 66, yleinen osasto 100, johto 5 ja ministeriön viestintä 20. Nämä kustannukset tulevat sisällymään vuoden 2010 kustannuksiin.

⁶ Tutkimus ja kehittäminen sisältää myös joukkoliikenteen tutkimusrahat. Aikaisempien vuosien luvut on korjattu vertailukelpoisiksi.

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Ministeriön maksullisen toiminnan tuotot muodostuivat valtion maksuperustelain nojalla säädetyn liikenne- ja viestintäministeriön maksullisista suoritteista annetussa asetuksessa (1325/2007) hinnoitelluista julkisoikeudellisista suoritteista ja muista maksullisista suoritteista sekä erillislainsäädännön perusteella hinnoiteltavista suoritteista. Julkisoikeudellisiin suoritteiden tuotoista suurin osa kertyi poikkeusluvista koskien turpeen, hakkeen, elävien eläinten tai puutavaran kuljetukseen rakennetun kuorma-auton ja perävaunun yhdistelmän leveyttä. Edellisestä vuodesta poiketen julkisoikeudellisiin suoritteisiin ei sisälly tuottoja vaarallisten aineiden kuljetusta koskevista luvista ja hyväksymisistä, jotka perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen turvatekniikan keskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista (1032/1996). Niitä koskeva tuloarvio on tilijaottelussa merkitty jakamattomaksi ja tulot on kirjattu Turvatekniikan keskuksen kirjanpitoon. Tuotot erillislakien mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista muodostuivat televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) mukaisista toimilupien hakemusmaksuista.

Maksullisen toiminnan tuotot olivat yhteensä 62 157 euroa. Ministeriölle ei ollut asetettu tavoitetta maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta koskien.

Maksullisen toiminnan tuotot (euroa)			
	2007	2008	2009
Maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	2 564	18 304	46 240
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	156	370	917
Erityislain perusteella määrättävät maksut	16 000	2 000	15 000
Yhteensä	18 720	20 674	62 157

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa vuodelta 2009 ei ole laadittu, sillä kaikilla maksullisen toiminnan osa-alueilla tuotot ovat alle 100 000 euroa.

1.3.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja saatiin EU:lta sekä toisilta valtion virastoilta ja laitoksilta ja muilta yhteensä 92 872 euroa. Tuotot vähentyivät edelliseen vuoteen verrattuna lähes 247 000 euroa. Osaltaan tähän on vaikuttanut se, että ministeriön tutkimus- ja kehittämisrahoitusta on kohdennettu vähemmän yhteisrahoitteisiin hankkeisiin. Ministeriön yhteisrahoitteiselle toiminnalle ei ollut asetettu kustannusvastaavuustavoitetta.

EU:lta saadut yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat tuottoja EU:n osarahoittamista tutkimus- ja kehittämissankkeista. Yhteistoiminnan tuotot valtion virastoilta ja laitoksilta sisältävät hallinnonalan virastojen rahoituksen liikennehallinnon virastouudistuksen kehittämishankkeen kuluihin. Muut yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot koostuvat maakuntaliittojen rahoituksesta Transitoliikenteen höytyjen laskentamalli -hankkeeseen.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot (euroa)			
	2007	2008	2009
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot EU:lta	181 691	174 194	53 782
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot valtion virastoilta ja laitoksilta	39 783	160 000	26 250
Muut yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot		5 263	12 840
Yhteensä	221 474	339 457	92 872

Tuotot EU:lta sisältävät 25 256 euroa ERANET Transport -hankkeen rahoitusta. Ministeriö osallistuu EU:n 7. puiteohjelmasta rahoitettuun ERANET Transport -hankkeeseen, jonka tarkoituksena on edistää kansallisten tutkimus- ja kehittämisohjelmien yhteistyötä. Hankkeen koordinaattorina toimii TÜV Rheinland Consulting, jonka kautta EU:n komissio

maksoi vuonna 2009 yhteishankkeiden valmistelun ja ohjausryhmien matkakulut. Valmisteltuja yhteishankkeita ovat mm. tienkäyttömaksuja ja tieliikenteen sähköistämistä koskevat yhteisrahoitteiset haut.

Alueellisen älyliikenteen kehittämishankkeisiin ja matkakeskusten toteuttamiseen saatiin EU:lta rahoitusta 28 525 euroa osallistumalla VIKING MIP 2006 ja EasyWay VIKING 2007–2009 -hankkeisiin. Korvaukset saadaan pääosin jälkikäteen. EU on tehnyt hankkeesta korvauspäätöksen tiettyyn kokonaismäärään, jota se on hankkeen edetessä karsinut. Saatuja tuottoja vastaavat kustannukset edellä mainituissa hankkeissa olivat lähes 400 000 euroa. Hankkeista laaditaan vuosittain selvitykset kaudelta 1.4.-31.3. Korvausmenettely on rullaava siten, että hankkeista laadittavat laskelmat sisältävät osittain myös ennakoituja menoja. Toisaalta laskelmassa esitetään myös ne kustannukset, jotka aiemmissa laskelmissa on esitetty arvioina. Korvausprosentit vaihtelevat riippuen siitä, mitä menoja EU hyväksyy maksettaviksi.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa vuodelta 2009 ei ole laadittu, koska toiminnan tuotot olivat alle 100 000 euroa.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

	2007	2008	2009
Hallituksen esitykset	20	14	32
Asetukset	36	40	27
EU-asiat	120	99	84
Maksuasetukset	13	7	8
Toimiluvat ja muut lupapäätökset	30	35	84
Sopimukset	12	9	22
Tukipäätökset	66	37	44
Eduskuntakyselyt	112	185	146
Julkaisut (yhteensä)		63	58
Tutkimusjulkaisut	57	31	45
Lehdistötiedotteet	348	247	264
Lehdistö- ja sidosryhmätilaisuudet		49	37

Hallituksen esityksiä annettiin vuonna 2009 32 kappaletta. Uudistettujen lakien määrä on tätäkin suurempi liikennehallinnon virastouudistuksen yhteydessä annettujen hallitusten esitysten sisältäessä muutoksia useisiin lakeihin. Sen sijaan asetusten ja toimialan EU-lainsäädännön määrä oli hieman laskussa. Hallinnonalaa koskevia maksuasetuksia annettiin kahdeksan kappaletta.

”Toimiluvat ja muut lupapäätökset” kohdan sijasta on aiempien vuosien toimintakertomuksissa raportoitu ainoastaan toimiluvista. Vuoden 2009 toimintakertomuksessa lukuihin on sisällytetty myös muut lupapäätökset, ja aiempien vuosien luvut on korjattu tältä osin vertailukelpoiksi. Toimiluvista ja lupapäätöksistä 15 oli televisio- ja radiotoimintalain nojalla myönnettyjä ohjelmistolupia muiden lupien ollessa ministeriön maksuasetuksen mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita. Lupapäätösten määrän kasvu johtui ajoneuvojen leveyttä koskevien poikkeuslupien kysynnän lisääntymisestä. Tukipäätöksiä tehtiin 44 kappaletta, niistä määrällisesti suurin osa liittyy momentilta 31.01.40 myönnettyihin avustuksiin toimialan museoille ja yhteisöille. Tukipäätösten aiempien vuosien lukumäärätiedot on muutettu vertailukelpoiksi vuoden 2009 tietojen kanssa.

Ministeriön viestinnän suoritemäärällä mitattu aktiivisuus lisääntyi hieman edellisestä vuodesta. Kasvua tapahtui tutkimusjulkaisujen ja lehdistötiedotteiden määrässä.

1.4.2

Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Tavoite: Lainsäädäntöprosessi on selkeästi johdettu ja säädösvalmistelu on ammattitaitoista.

Lainsäädäntöprosessia on ohjannut ministeriössä käytössä oleva sisäinen lainvalmisteluohje, jossa on määritelty ministeriön lainsäädäntöprosessin tavoitteet. Ohjeen mukaisesti jokaisesta lainvalmisteluhankkeesta on sen asettamisvaiheessa laadittu hankepäättös, jonka ministeriön johto on hyväksynyt. Lainsäädäntöhankkeiden keskeiset linjaukset ovat olleet ministeriön johdon hyväksyttävänä myös ennen esitysluonnoksen lähettämistä lausuntokierrokselle. Kolmannen ja viimeisen kerran lainsäädäntöhanketta on käsitelty ministeriön johtoryhmissä ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle. Koska ministeriön jokainen lainsäädäntöhanke on käynyt edellä mainitut vaiheet läpi, lainvalmisteluprosessista on muodostunut selkeästi johdettu kokonaisuus ministeriössä.

Kansliapäällikön ohella lainvalmistelun laadusta on vastannut kansliapäällikön nimittämä virkamies, joka on tukenut kansliapäällikköä lainvalmistelun laadun varmistamistyössä sekä seurannut, että lainvalmistelussa noudatetaan ministeriön lainvalmisteluohjetta. Ministeriön työjärjestyksessä on jaettu vastuuta säädösvalmistelun kehittämisestä myös osastopäälliköille ja yksikönpäälliköille, jotka ovat työjärjestyksen mukaisesti vastanneet oman vastualueensa lainvalmistelun laadusta ja ohjauksesta.

Ministeriön lainvalmistelijat ovat suorittaneet lainvalmistelijan peruskurssin. Lisäksi ministeriössä on lisäksi toiminut lainvalmistelijoiden verkosto, joka on tehtävänsä mukaisesti levittänyt säädösvalmistelijoiden ammattitaitoa ja kokemusta sekä edistänyt hyvän lainvalmistelukulttuurin syntymistä.

Tavoite: Liikenne- ja viestintäpoliittisen lainsäädännön valmistelun tavoitteena on, että hankkeen vaikutukset on arvioitu oikein ja kattavasti.

Vaikutusten arviointi ja sidosryhmäyhteistyö on kertomusvuonna sujunut ministeriön sisäisen lainvalmisteluohjeen mukaisesti. Ministeriön kaikista säädöshankkeista on ohjeen mukaisesti pyydetty lausunto. Lisäksi on järjestetty kuulemistilaisuuksia sekä pidetty epävirallisesti yhteyttä sidosryhmiin. Ministeriön säädöshankkeista on tiedotettu avoimesti ja hallituksen esitysluonnokset ovat olleet saatavilla ministeriön verkkosivuilla viimeistään lausuntokierrosvaiheessa.

Kaikki nämä normaaliin lainsäädäntöprosessiin liittyvät toimenpiteet ovat taanneet osaltaan sen, että lainsäädäntöhankkeiden vaikutukset ovat kertomusvuonna tulleet arvioituiksi oikein sekä kattavasti.

Tavoite: Tulosohtaus on sovitettu vastaamaan väylä- ja turvallisuusvirastorakennetta.

Tulosohtauksen kehittämistä valmisteltiin samanaikaisesti virastouudistuksen kanssa. Prosessin tuloksena kuvattiin liikenteen hallinnonalan ohjauksen periaatteet, ohjausjärjestelmä yleisesti, liikenne- ja viestintäministeriön liikenteen hallinnonalan ohjausvuorovaikutuksen foorumit, roolit, tavoitteet ja tehtävät sekä ohjausfoorumien vuosikello. Tämän perusteella muutettiin työjärjestys ja päivitettiin ohjauskäsikirja.

1.4.3 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoite: Työtyytyväisyys

- Työtyytyväisyyttä parannetaan ministeriön yleisillä sekä osasto- ja yksikkökohtaisilla johtamis- ja henkilöstöpoliittisilla toimenpiteillä vuoteen 2012 mennessä.

Tavoitetaso:

- Työtyytyväisyysindeksi vähintään 3,4 asteikolla 1–5. (2008 toteutuma 3,1, 2007 toteutuma 3,1, 2006 toteutuma 3,1)
- Osastojen ja ministeriön viestinnän työtyytyväisyysbarometrin tulos paranee vähintään 0,1:llä.
- Työtyytyväisyysindeksi vuonna 2012 vähintään 3,7 (vuonna 2007 valtionhallinnon paras työtyytyväisyysindeksi 3,7).

Ministeriön kokonaistyötyytyväisyysindeksi oli vuonna 2009 yhteensä 3,5, eli +0,1 yli asetetun tulostavoitteen. Työtyytyväisyys parani edellisvuodesta kaikilla osastoilla ja yksiköillä +0,1:llä. Tähän toteumaan ei ole sisällytetty niitä yksiköitä, joiden työtyytyväisyysbarometrin tuloksia ei ole henkilöstömäärän tai alhaisen vastaajamäärän vuoksi ole voitu raportoida vuosina 2008 ja/tai 2009.

Tavoite: Johtaminen

- Johtamista parannetaan ministeriön yleisillä sekä osasto- ja yksikkökohtaisilla toimenpiteillä vuoteen 2012 mennessä.

Tavoitetaso:

- johtamisbarometri vähintään 3,4 asteikolla 1–5. (2008 toteutuma 3,2, 2007 toteutuma 3,2)
- Osastojen ja ministeriön viestinnän johtamisbarometrin tulos paranee vähintään 0,1:llä.
- Johtamisbarometri vuonna 2010 vähintään 3,7

Ministeriön esimiesbarometrin johtamisindeksin keskiarvo vuonna 2009 oli 3,4, joten tulostavoite saavutettiin. Osastojen ja ministeriön viestinnän johtamisbarometrin keskimääräiset tulokset parantuivat myös vähintään +0,1:llä asetetun tulostavoitteen mukaisesti.

Tavoite: Osaamisen johtaminen

Tavoitetaso:

- Kehittämissuunnitelman toimeenpano.

Osaamista ja henkilöstöä on kehitetty monin tavoin. Kehittämissuunnitelmaa pantiin toimeen mm. lanseeraamalla perehdyttämishjelma, uudistamalla työtyytyväisyysbarometrin toteutustapaa, toteuttamalla esimiesten coaching-pilotti sekä arvoprosessi. Lisäksi toteutettiin assistenttien kehittämissuunnitelma (ASKELMA) sekä ministeriön ja sen hallinnon yhteinen Huomisen asiantuntijat -koulutusohjelma (JAAHA). Ministeriössä järjestettiin myös yksittäisiä koulutuksia eri teemoista.

Tavoite: Ministeriössä on käytössä uusittu kehityskeskusteluprosessi.

Tavoitetaso:

- Toteutetaan kehityskeskustelut uudistetun prosessin edellyttämällä tavalla.

Kehityskeskustelut toteutettiin uudistetun prosessin mukaisesti.

Tavoite: Kaikille laadittu henkilökohtaiset kehittämissuunnitelmat.

Tavoitetaso:

- Laadittu 31.3.2009 mennessä osana uudistettu kehityskeskusteluprosessia.

Henkilökohtaiset kehittämissuunnitelmat on laadittu jokaiselle osana kehityskeskusteluja.

Tavoite: Edistetään ministeriön palkkakilpailukykyä.

Tavoitetaso:

- Palkkataso kaikissa tehtäväryhmissä on kilpailukykyinen hallinnonalalla ja valtioneuvostossa.

Ministeriön palkkataso valtioneuvoston piirissä on ministeriövertailujen perusteella kilpailukykyinen kaikissa tehtäväryhmissä.

Tavoite: Toteutetaan ministeriön tasa-arvosuunnitelma.

Tavoitetaso:

- Suunnitelman toimenpiteet on suoritettu.

Tasa-arvosuunnitelmaan ei kertomusvuonna ole tehty muutoksia.

Taulukko: Henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä koskevat tunnusluvut 2007-2009 (Lähde: TAHTI)

	2007	2008	2009
Henkilötyövuodet (htv)	165,0	162,0	170,9
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	168	171	180
- naiset (%)	61,3	61,4	64,4
- miehet (%)	38,7	38,6	35,6
- henkilöstön lukumäärän muutos (%)	-9,2	1,8	5,3
Vakinaisten / määräaikaiset (lkm)	137 / 31	138 / 33	149 / 31
- vakinaiset / määräaikaiset, osuus henkilöstöstä (%)	81,5 / 18,5	80,7 / 19,3	82,8 / 17,2
- vakinaiset / määräaikaiset, naiset (%)	50,6 / 10,7	49,7 / 11,7	52,8 / 11,7
- vakinaiset / määräaikaiset, miehet (%)	31,0 / 7,7	31 / 7,6	30 / 5,6
Kokoaikaiset / osa-aikaiset (lkm)	160 / 8	162 / 9	170 / 10
- kokoaikaiset / osa-aikaiset, osuus henkilöstöstä (%)	95,2 / 4,8	94,7 / 5,3	94,4 / 5,6
Keski-ikä (a)	47,4	46,6	46,8
- keski-ikä, naiset (a)	46,4	46,5	46,4
- keski-ikä, miehet (a)	49,0	46,8	47,6
Ikärakenne			
- 24-vuotiaiden ja nuorempien osuus (%)	0,6	0,6	1,1
- 25-34-vuotiaiden osuus (%)	13,7	14,0	15,0
- 35-44-vuotiaiden osuus (%)	27,4	27,0	28,3
- 45-54-vuotiaiden osuus (%)	26,2	25,1	23,9
- 55-64-vuotiaiden osuus (%)	31,5	32,7	30,6
- 65-vuotiaiden osuus (%)	0,6	0,6	1,1
Koulutustaso (indeksiluku, 1-8)	6,0	5,9	5,8
- koulutustaso, naiset (indeksiluku)	5,7	5,7	5,7
- koulutustaso, miehet (indeksiluku)	6,4	6,3	6,1
Työtyytyväisyys (indeksiluku, 1-5)	3,1	3,1	3,5
- työtyytyväisyys, naiset (indeksiluku)	3,1	3,1	3,4
- työtyytyväisyys, miehet (indeksiluku)	3,3	3,1	3,7
Lähtövaihtuvuus (%:a henkilöstöstä) ⁷		10,7	5,6
Tulovaihtuvuus (%:a henkilöstöstä) ⁸		17,3	17,8
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen (%:a henkilöstöstä)		0,6	0
Sairauspoissaolot (päiviä/htv)	8,4	8,0	6,6
Työterveyspalvelut (euroa/htv)	580	587	666

⁷ Lähtövaihtuvuus: toisen työnantajan palvelukseen vuoden aikana siirtyneiden henkilöiden lukumäärän %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä.

⁸ Tulovaihtuvuus: palvelukseen otettujen uusien henkilöiden sekä palkattomalta virkavapaalta palanneiden henkilöiden lukumäärän %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä.

1.5 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysissä selvitetään talouden kehitystä ja rakennetta. Tilinpäätöslaskelmat, joita ovat talousarvion toteutumalaskelma, tuotto- ja kululaskelma sekä tase esitetään, tilinpäätöksen luvuissa 2-4.

1.5.1 Rahoituksen rakenne

Ministeriöllä oli vuonna 2009 käytettävissään määrärahoja yhteensä 114,6 miljoonaa euroa, mikä oli 17,5 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Käytettävissä olleista määrärahoista 113,0 miljoonaa euroa oli liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan määrärahoja ja 1,6 miljoonaa euroa muiden hallinnonalojen liikenne- ja viestintäministeriölle osoittamia määrärahoja. Käytettävissä olevista määrärahoista oli edellisiltä vuosilta siirrettyjä 16,0 miljoonaa euroa ja seuraavalle vuodelle siirrettiin 22,8 miljoonaa euroa. Ministeriön toimintamenoihin nettoutettiin maksullisen toiminnan tuottoja 47 000 euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja 71 000 euroa.

Joukkoliikenteen palvelujen oston ja kehittämiseen oli käytettävissä yhteensä 67,769 miljoonaa euroa, josta 63,175 miljoonaa euroa varsinaisessa talousarviossa osoitettua rahoitusta ja 4,627 miljoonaa euroa vuodelta 2008 siirtyneitä määrärahoja. I lisätalousarviossa siirrettiin 0,053 miljoonaa euroa liikenne- ja viestintäministeriön pääluokasta Kainuun kehittämisrahaan ja momentin rahoitusta lisättiin II lisätalousarviossa 0,020 miljoonalla eurolla.

Joukkoliikenteen palvelujen oston ja kehittämiseen ministeriön vastuulla on ollut jakamatonta, vuoden 2009 määrärahaa 44,792 miljoonaa euroa ottaen huomioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset. Valtioneuvosto on vahvistanut päätöksellään 12.2.2009 joukkoliikenteen rahoituksen läänikohtaiset kiintiöt. Tämän päätöksen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö on osoittanut läänien käyttöön joukkoliikenteen palvelujen oston ja kehittämiseen tarkoitettua rahoitusta yhteensä 42,3 miljoonaa euroa. Tästä määrärahasta 28,3 miljoonaa euroa on osoitettu alueellisen liikenteen palvelujen oston ja paikallisen liikenteen valtionavustuksiin, 1,3 miljoonaa euroa kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeisiin sekä 12,7 miljoonaa euroa kaupunki- ja seutulippualennusten valtionavustukseen. Lisäksi ministeriö on osoittanut lääninhallituksille rahoitusta matkojen yhdistelyyn 0,077 miljoonaa euroa. Merenkurkun liikenteeseen on osoitettu 0,250 miljoonaa euroa Länsi-Suomen lääninhallituksen käyttöön. Ministeriöllä itsellään oli tilijaottelun perusteella käytettävissä 18,1 miljoonaa euroa, ja lisäksi 2,101 miljoonaa euroa jakamatonta rahoitusta kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeisiin.

Viestintäpalveluihin ja -verkkoihin sekä viestinnän tukemiseen oli käytettävissä 2,5 miljoonaa euroa. Määräraha myönnettiin valtionavustuksina elinkeinoelämälle.

Liikenne- ja viestintäministeriön rahoituksen rakenne 2009 (1 000 euroa)				
	Edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha	Vuoden 2009 määräraha (TA+LTA)	Käytettä- vissä yhteensä	Käytetty
LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	15 050	97 985	113 035	87 734
Hallinto ja toimialan yhteiset menot	4 735	22 325	27 060	22 512
Toimintamenot	4 230	20 047	24 277	19 832
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha		34	34	32
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot		1 462	1 462	1 462
Eräät valtionavut		782	782	782
Osakehankinnat	505		505	404
Liikenneverkko	5 747	10 297	16 044	6 438
Tiehallinnon toimintamenot	19	200	219	175
Vesiväylänpito	109		109	102
Valtionavustus länsimetron suunnitteluun	5 619	6 750	12 369	2 814
Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon		3 347	3 347	3 347
Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	4 504	56 687	61 191	56 165
Valtionavustus koulutuksesta		841	841	841
Luotsauksen hintatuki	157	4 200	4 357	3 880
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen	4 347	20 246	24 593	20 113
Junien kaukoliikenteen osto		31 400	31 400	31 331
Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen		2 500	2 500	2 500
Sanomalehdistön tuki		500	500	500
Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radiolähetysten lähettämiseen ulkomaille		2 000	2 000	2 000
Tutkimus	64	176	240	119
Ilmatieteen laitoksen toimintamenot	64	176	240	119
Liiketoiminta		6 000	6 000	0
Avustus Ilmailulaitokselle		6 000	6 000	0
MUUT HALLINNONALAT	974	597	1 571	1 133
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	807	471	1 278	944
Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot		130	130	130
Lähialueyhteistyö	807	341	1 148	814
Valtiovarainministeriön hallinnonala	67	126	193	89
Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot		25	25	24
Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin	67	101	168	65
Opetusministeriön hallinnonala	100		100	100
Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen	100		100	100
Talousarviorahoitus yhteensä	16 024	98 582	114 606	88 867
Peruutettu:				
Valtionavustus länsimetron suunnitteluun 2 804 343 euroa				
Osakehankinnat 101 415 euroa				
Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin 2 321 euroa				

1.5.2 *Talousarvion toteutuminen*

Tuloarviotilit

Kokonaistulokertymä oli 19 miljoonaa euroa, joka oli 19 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2008. Tulojen väheneminen johtui pääasiassa liikelaitosten voiton tuloutusten vähenemisestä.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muihin tuloihin oli varsinaisessa talousarviossa budjetoitu 50 000 euroa. Toisessa lisätalousarviossa tuloarviota tarkistettiin 20 000 eurolla, joka muodostui EU:lta saadusta rahoituksesta joukkoliikenteen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Tuloarvioita vastaavat lisäykset otettiin huomioon ministeriön joukkoliikenteen määrärahan mitoituksessa. Tilinpäätöksessä tulokertymä oli 41 500 euroa.

Siirrettyjen määrärahojen peruutukset 2,9 miljoonaa euroa muodostuivat osakehankintojen ja vesiväylänpidon määrärahojen sekä länsimetron suunnittelun valtionavustuspäämäärärahan peruutuksista. Lisäksi peruutettiin valtiovarainministeriön pääluokan määrärahaa Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin. *Muihin sekalaisiin tuloihin* sisältyy valtion televisio- ja radiorahaston arvonnisäveron 11 054 euron tuloutus.

Korkotuloista ja voiton tuloutuksista kertyi 11,4 miljoonaa euroa. Korkotuloja oli 3,5 miljoonaa euroa ja valtion liikelaitosten voiton tuloutuksia 7,9 miljoonaa euroa. Voiton tuloutukset vähentyivät 16,7 miljoonaa euroa.

Lainojen lyhennykset olivat 5,0 miljoonaa euroa, kun ne edellisvuonna olivat 9,4 miljoonaa euroa. Varustamoliikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyvänä järjestelynä liikelaitos ei lyhentänyt lainaa vuonna 2009.

Menoarviotilit

Määrärahoja käytettiin vuonna 2009 yhteensä 88,8 miljoonaa euroa, joka on 8 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2008. Edellisvuotta enemmän määrärahoja käytettiin varsinkin länsimetron suunnittelun valtionavustukseen ja joukkoliikenteen palvelujen ostoihin, korvauksiin ja tukiin.

Ministeriön toimintamenoihin oli käytettävissä 24 miljoonaa euroa. Vuoden 2009 talousarvion määrärahaa oli käytettävissä 20 miljoonaa euroa ja vuodelta 2008 siirtynyt 4,2 miljoonaa euroa. Toimintamenoäärärahan käyttö oli 19,8 miljoonaa euroa ja vuodelle 2010 siirrettiin 4,4 miljoonaa euroa, josta ns. varsinaisten toimintamenojen osuutta oli 2,9 miljoonaa euroa.

Toimintamenoäärärahaan vuodesta 2007 lähtien sisältyneisiin tutkimusmenoihin oli käytettävissä 5,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2009 toimintamenoäärarahasta tutkimusmenoihin varattiin 3,6 miljoonaa euroa ja lisäksi vuodelta 2008 siirtynyttä määrärahaa oli käytettävissä 1,4 miljoonaa euroa. Tutkimus- ja kehittämismenoihin käytettiin 3,6 miljoonaa euroa, joka oli 0,8 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2008. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja neuttoutettiin tutkimusmenoihin 45 000 euroa, joka oli 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Vuodelle 2010 määrärahaa siirrettiin 1,5 miljoonaa euroa.

Toimintamenoista käytettiin vaarallisten aineiden kuljetusten valvontaan 85 000 euroa ja rakennustuotteiden markkinavalvontaan 50 000 euroa. Valvonnan toteutti Turvatekniikan keskus ministeriön ja Turvatekniikan keskuksen välisten sopimusten mukaisesti.

Länsimetron suunnitteluun osoitettiin valtionavustusta 2,8 miljoonaa euroa vuodelta 2008 siirretystä määrärahasta. Vuoden 2009 määräraha 6,8 miljoonaa euroa siirrettiin kokonaisuudessaan vuodelle 2010. Länsimetron suunnittelukustannukset painottuvat suunnittelujakson loppupuolelle ja valtionavustuksen maksatus perustuu saajan toteutuneisiin kustannuksiin. Vuoden 2008 määrärahasta peruutettiin 2,8 miljoonaa euroa.

Eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon oli käytettävissä 3,3 miljoonaa euroa valtionavustusta. Määrärahasta osoitettiin 1,973 miljoonaa euroa Seinäjoen lentokentän investointimenoihin ja 1,374 miljoonaa euroa Seinäjoen ja Mikkelin lentokenttien rakenteiden ja laitteiden investointeihin ja ylläpitomenoihin.

Luotsauksen hintatukeen oli käytettävissä 4,4 miljoonaa euroa, josta käytettiin 3,9 miljoonaa euroa Saimaan luotsaustoiminnan alijäämän kattamiseen. Hintatuesta jäi käyttämättä Saimaan liikenteen vähennyttyä 0,5 miljoonaa euroa, joka siirrettiin vuodelle 2010.

Valtionavustus koulutukseen oli 841 000 euroa, joka maksettiin ammatillisesta koulutuksesta VR-konsernille.

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen käytettiin 20,1 miljoonaa euroa (2008: 14,5 miljoonaa euroa), josta käytettiin junien lähiliikenteen palvelujen ostoon 11,4 miljoonaa euroa, kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeisiin 2,8 miljoonaa euroa, lentoliikenteen palvelujen ostoon 1,0 miljoonaa euroa ja Kemijärven yöjunaliikenteen valtion osuuteen 1,3 miljoonaa euroa. Suurten kaupunkien joukkoliikennetukeen käytettiin 3,6 miljoonaa euroa. Vuodelle 2010 määrärahasta siirrettiin 4,5 miljoonaa euroa.

Junien kaukoliikenteen ostoon oli käytettävissä 31,4 miljoonaa euroa, josta jäi käyttämättä vajaa 0,1 miljoonaa euroa.

Sanomalehdistön tukeen käytettiin 0,5 miljoonaa euroa. Tämä kohdistui valtakunnallisilla vähemmistökielillä julkaistavien sanomalehtien ja niitä vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen sekä ruotsinkielisten uutispalvelujen tuottamiseen.

Suomalaisten televisio- ja radiolähetysten lähettämiseen ulkomaille osoitettiin valtionavustusta 2,0 miljoonaa euroa. Määräraha käytettiin avustuksena Yleisradio Oy:n julkiseen palveluun kuuluvien Suomesta ulkomaille suuntautuvien radiopalvelujen ja televisiopalvelujen kustannuksiin.

Valtionavustuksiin liikenne- ja viestintäalan yhteisöille ja museotoimintaan osoitettiin 782 000 euroa.

Avustus Ilmailulaitokselle 6,0 miljoonaa euroa siirrettiin kokonaan vuodelle 2010. Avustus on tarkoitettu Oulun lentoaseman matkustajaterminaalin laajentamisinvestoinnin toteuttamiseen Ilmailulaitoksen tytäryhtiöksi perustettavassa kiinteistöosakeyhtiössä. Avustus tulee maksettavaksi siinä vaiheessa kun projekti on edennyt riittävän pitkälle.

Osakehankinnat -momentilla oli käytettävissä 0,5 miljoonaa euroa vuodelta 2007 siirrettyä määrärahaa, jota käytettiin kertomusvuonna 0,4 miljoonaa euroa lähinnä kolmen uuden valtion osakeyhtiön perustamiseen liittyviin asiantuntijapalveluihin. Määrärahasta peruutettiin 0,1 miljoonaa euroa.

Ministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa oli käytettävissä 34 000 euroa. Määrärahaa käytettiin taloushallinnon palvelukeskushankkeeseen.

Tiehallinnon ja Ilmatieteen laitoksen toimintamenoja sekä vesiväylänpidon määrärahaa käytettiin ministeriöön tehtyjen virkasiirtojen aiheuttamiin henkilöstökuluihin, hallinnon alan rakennemuutoksen valmisteluun ja muihin selvittelytehtäviin.

Lähialueyhteistyöhön oli käytettävissä ulkoasiainministeriön määrärahaa 1,1 miljoonaa euroa, josta kertomusvuoden määrärahaa 0,3 miljoonaa euroa ja edellisiltä vuosilta siirrettyä määrärahaa 0,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 0,8 miljoonaa euroa ja vuodelle 2010 siirrettiin 0,3 miljoonaa euroa. Lähialueyhteistyön painopisteenä Luoteis-Venäjällä ovat olleet Pietari ja Leningradin alue, joiden liikennejärjestelmien kehittämiseen on pyritty vaikuttamaan tukemalla Suomen ja kohdealueen kahdenvälisiä suhteita sekä edistämällä EU:n poliittisia tavoitteita toteutettujen yhteishankkeiden avulla mm. logistiikassa, älyliikenteessä ja liikenneturvallisuudessa.

Valtiovarainministeriön pääluokan määrärahaa *EU-neuvoston matkakustannusten korvauksiin* oli käytettävissä 168 000 euroa, josta käytettiin 65 000 euroa. Vuoden 2009 määräraha 101 000 euroa siirrettiin kokonaisuudessaan vuodelle 2010 ja vuoden 2008 määrärahasta peruutettiin 2 300 euroa. Edelleen valtiovarainministeriön pääluokasta oli käytettävissä 25 400 euroa Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenoihin.

Opetusministeriön määrärahaa *yleissivistävän koulutuksen kehittäminen* oli käytettävissä vuodelta 2008 siirrettyä määrärahaa 100 000 euroa *tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen opetuksessa ja opiskelussa* -hankkeeseen vuosille 2008–2009. Määräraha käytettiin kokonaisuudessaan. Ministeriön toimintamenoista tietoyhteiskuntapolitiikan toteuttamiseen ja koordinoimiseen käytettiin 150 000 euroa.

1.5.3 Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot olivat 0,4 miljoonaa euroa, kun ne vuonna 2008 olivat 0,6 miljoonaa euroa.

Vuonna 2009 saatiin EU:lta yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja 53 781,87 euroa (2008: 174 194 euroa). Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja valtion virastoilta ja laitoksilta saatiin 26 250 euroa ja maakuntien liitoilta 12 840 euroa.

Maksullisen toiminnan tuotot olivat 62 157 euroa (2008: 20 674 euroa). Maksuperustelain mukaisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot lisääntyivät 27 936 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä johtui ajoneuvojen leveyttä koskevien poikkeuslupien kysynnän lisääntymisestä loppuvuonna 2009. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaiset toimilupien hakemusmaksut lisääntyivät 13 000 euroa.

Vuokratuotot 8 384 euroa (2008: 11 549 euroa) sisältävät henkilöstöravintolan vuokran. Muihin toiminnan tuottoihin sisältyvät Valtion televisio- ja radiorahastolta saadut tuotot olivat 152 341 euroa (2008: 152 366 euroa).

Toiminnan kulut, yhteensä 23,8 miljoonaa euroa, olivat 1,5 miljoonaa euroa edellisvuotta suuremmat. Toiminnan kuluissa suurin muutos oli *henkilöstökuluissa*, joihin käytettiin 1,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2008. Valtiovarainministeriön ja pääsopijajärjestöjen neuvottelut valtioneuvoston yhteisestä palkkausjärjestelmästä kariutuivat loppuvuonna 2009. Yhteistä palkkausjärjestelmään varten jäädytettynä olleet vuoteen 2009 kohdistuvat erät olivat noin 350 000 euroa. Ne maksettiin henkilökunnalle vuonna 2010 ja sisältyvät vuoden 2010 henkilöstökuluihin. Palvelujen ostot lisääntyivät 0,3 miljoonaa euroa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan asiantuntijapalveluihin käytettiin 3,6 miljoonaa euroa (2008: 4,6 miljoonaa euroa), mutta joukkoliikenteen tutkimukseen ja

kehittämiseen käytetyt palvelujen ostot lisääntyivät. Myös atk:n käyttöpalvelut ja osakehankinnat määrärahasta maksetut asiantuntijapalvelut kasvoivat.

Rahoitustuotot muodostuivat pääsääntöisesti liikelaitosten voitontuloutuksista ja lainojen koroista. Ministeriön saamat rahoitustuotot olivat 11,4 miljoonaa euroa (2008: 28,4 miljoonaa euroa).

Liikelaitosten voitontuloutukset olivat 7,9 miljoonaa euroa (2008: 24,5 miljoonaa euroa). Ilmailulaitoksen voitontuloutus väheni vuodesta 2008 noin 8,3 miljoonaa euroa ollen 7,4 miljoonaa euroa. Luotsausliikelaitoksen voitontuloutus oli 0,5 miljoonaa euroa (2008: 2,2 miljoonaa euroa). Varustamoliikelaitoksen liiketoiminnan tappiollisuuden vuoksi se ei maksanut voitontuloutusta vuonna 2009 (2008: 2,0 miljoonaa euroa). Voitontuloutusten vähentymiseen vaikutti myös Tieliikelaitoksen yhtiöittäminen ja siirto valtioneuvoston kansliaan vuonna 2008. Tieliikelaitoksen voitontuloutusta sisältyi ministeriön rahoitustuottoihin 4,6 miljoonaa euroa vielä vuonna 2008.

Korot euromääräistä saamisista olivat 3,5 miljoonaa euroa, joka oli 0,4 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän. Korot ovat yhtiöille ja liikelaitoksille annettujen lainojen korkoja.

Rahoituskulut 2 375 euroa (2008: 2,7 miljoonaa euroa) sisältävät maksuaikakorttien vuosimaksuja ja muita kuluja sekä viivästyskorkoja. Vuonna 2008 rahoituskulut sisälsivät Tieliikelaitoksen yhtiöittämiseen yhteydessä kirjatun sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoiston 2,7 miljoonaa euroa.

Satunnaisia tuottoja ja satunnaisia kuluja ei ollut.

Siirtotalouden kulut olivat yhteensä 63,8 miljoonaa euroa (vuonna 2008: 57,4 miljoonaa euroa), josta käytettiin junien kaukoliikenteen oston VR Osakeyhtiöltä 31,3 miljoonaa euroa, joukkoliikennepalveluiden järjestämiseen ja kehittämiseen 18,3 miljoonaa euroa, Länsimetron suunnitteluun 2,8 miljoonaa euroa, VR-konsernille rautatieliikenteen ammattilliseen koulutuksen kustannuksiin 0,8 miljoonaa euroa, viestinnän korvauksiin ja avustuksiin 2,5 miljoonaa euroa, luotsauksen hintatukeen 3,9 miljoonaa euroa, avustuksina yksityisille lentokentille 3,3 miljoonaa euroa ja lisäksi kuluihin sisältyi muita valtionavustuksia 0,9 miljoonaa euroa.

Suoritetut *arvonlisäverot* olivat 1,9 miljoonaa euroa (2008: 1,8 miljoonaa euroa).

Kertomusvuoden *kulujäämä* oli 77,8 miljoonaa euroa (2008: 55,2 miljoonaa euroa). Kulujäämän kasvu aiheutui suurimmaksi osaksi rahoitustuottojen vähenemisestä ja siirtotalouden kulujen kasvusta.

1.5.4 *Tase*

Ministeriön omaisuus oli yhteensä 610,1 miljoonaa euroa. Omaisuus muodostuu pääasiassa liikelaitoksiin sijoitetuista pääomista, annetuista lainoista sekä Yleisradio Oy:n osakeista. Taseen loppusumma oli 4,0 miljoonaa euroa edellisvuotta pienempi. Tämä aiheutui pääasiassa lainojen lyhennyksistä.

Aineelliset hyödykkeet lisääntyivät 1,1 miljoonalla eurolla Merenkululaitoksesta hallinnan siirtona ministeriölle siirretyn käyttöomaisuuden vuoksi. Omaisuus muodostuu Luotsausliikelaitoksen käyttämistä Hangon ja Orregrundin kiinteistöillä olevista rakennuksista, jotka siirretään edelleen liikelaitokselle vuonna 2010.

Käyttöomaisuusarvopaperit lisääntyivät 7 500 eurolla, mikä muodostui kolmen uuden valtion osakeyhtiön osakepääomista. Varustamoliikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyen liikelaitoksen valtion velkaa kuitattiin 4,3 miljoonaa euroa. Velan kuittaus kirjattiin taseessa muiden pitkäaikaisten euromääräisten sijoitusten vähennykseksi ja liikelaitokseen muun oman pääoman ehdoin sijoitettujen pääomien lisäykseksi.

Taseessa saamiset konkurssiin keväällä 2006 asetetulta TAP-yhtiöt Oy:ltä ovat yhteensä 499 947,25 euroa. Saaminen on erittäin epävarma, koska saatavasta 483 560,67 euroa on pääomalainaa. Loppuosa saatavasta 16 386,58 euroa on erääntyneitä korkoja.

Lyhytaikaisia osto-, siirto- yms. velkoja oli 15,9 miljoonaa euroa. Lyhytaikaiset velat sisälsivät vuodelle 2009 kohdistuvia maksamattomia ostolaskuja ja valtionavustuksia 11,7 miljoonaa euroa. Saadut ennakot muodostuivat EU:lta saadusta rahoituksesta EasyWay VIKING -hankkeeseen, jota ei vielä budjetoitu kertomusvuonna sekä EU:lta saadusta rahoituksesta vaarallisten aineiden kuljetusta koskevien ADR- ja RID -määräysten käännöstyöhön, jota vastaavat menot aiheutuvat vuonna 2010. Siirtovelat 2,0 miljoonaa euroa muodostui lähes kokonaan lomapalkkavelasta. Muissa lyhytaikaisissa veloissa oli Euroopan komissiolta saatu TEN-tuen ennakkosuoritus valtatie 5 Lusi–Mikkeli -hankkeeseen, mikä maksettiin edelleen Liikennevirastolle vuonna 2010.

1.6 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ministeriön sisäistä valvontaa toteutetaan organisaation kaikilla tasoilla mm. tarkoituksenmukaisten toimintaprosessien ja työnjaon, kontrollien, ohjeiden dokumentoinnin, koulutuksen sekä tiedonkulun avulla. Ministeriön johto vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä, ja sen organisointi on säädetty taloussäännössä. Ministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa on arvioitu soveltuvin osin valtiovarainministeriön antaman suosituksen mukaisen arviointikehikon avulla.

Vuonna 2007 aloitetulle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistyölle asetettiin seuraavien vuosien jatkotavoitteiksi tunnistettujen ja priorisoitujen riskien integroiminen suunnittelun ja seurannan prosesseihin. Integrointityö aloitettiin vuonna 2008 siten, että tulostavoitteiden toteutumisen puolivuotisraportointiin yhteydessä osastot ilmoittivat riskeissä ja niiden toteutumistodennäköisyyksissä tapahtuneet muutokset. Riskirekisteri päivitettiin.

Vuonna 2009 riskienhallinnan integrointityö käsitti laajemman riskienhallinnan nykytilan arvioinnin, joka toteutettiin osastoittain työpajatyöskentelyllä. Työpajoissa osastot esittivät toimintalohkoittain muutokset riskeihin, todennäköisyyksiin ja riskien seurauksiin. Lisäksi nimettiin ja vastuutettiin toimenpiteet riskien pienentämiseksi ja poistamiseksi. Tunnistetut riskit ja niiden hallintatoimenpiteet sisältävä riskirekisteri oli pohjana vuoden 2010 toimintasuunnitelmaa ja vuosien 2011–2014 toiminta- ja taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Tehdyn arvioinnin perusteella ministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat tyydyttävällä tasolla.

Seuraavan vuoden tavoitteena on toteuttaa sisäisen valvonnan tilan itsearviointi kartoittamalla laajasti henkilöstön käsitystä sisäisen valvonnan tilasta käyttäen välineenä valtiovarainministeriön suosituksen mukaista suppeaa arviointikehikkoa. Itsearvioinnin tulosten perusteella on tarkoitus edelleen kehittää sisäistä valvontaa kohteina mm. toiminnan ja talouden resurssien suunnittelu, resurssien käytön raportointi ja muut seuranta- ja valvontamenettelyt.

1.7 Arviointien tulokset

Kertomusvuonna ei suoritettu arviointeja.

1.8 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Kansallisia varoja koskevia takaisinperintöjä oli yksi, joka koski harkinnanvaraisia valti-onavustuksia. EY:n säännösten mukaisia Euroopan aluekehitysrahastoa koskevia ilmoitettavia epäsäännönmukaisuuksia hallinnonalalla ei havaittu.

2. Talousarvion toteutumalaskelma

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaotteen numero ja nimi	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2009	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	29,36	87,63	87,63	0,00	100,00 %
11.04.01. Arvonlisävero	29,36	87,63	87,63	0,00	100,00 %
12. Sekalaiset tulot	436 926,72	2 995 874,63	2 967 374,86	-28 499,77	99,42 %
12.31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	78 884,94	70 000,00	41 500,23	-28 499,77	75,08 %
12.31.99.1. Liikenne- ja viestintäministeriön tulot	78 884,94	70 000,00	41 500,23	-28 499,77	75,08 %
12.39.04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	339 123,97	2 914 608,57	2 914 608,57	0,00	100,00 %
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	18 917,81	11 266,06	11 266,06	0,00	100,00 %
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	28 402 473,23	11 386 484,15	11 386 484,15	0,00	100,00 %
13.01.04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	2 788 528,00	2 598 660,00	2 598 660,00	0,00	100,00 %
13.01.05. Korot muista lainoista	1 106 945,23	934 508,15	934 508,15	0,00	100,00 %
13.05.01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	24 507 000,00	7 853 316,00	7 853 316,00	0,00	100,00 %
15. Lainat	9 352 288,91	5 031 723,71	5 031 723,71	0,00	100,00 %
15.01.02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	4 746 700,00	466 500,00	466 500,00	0,00	100,00 %
15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset	4 605 588,91	4 565 223,71	4 565 223,71	0,00	100,00 %
Tuloarviotilit yhteensä	38 191 718,22	19 414 170,12	19 385 670,35	-28 499,77	99,91 %

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	394 230,08	470 937,53	323 212,01	147 725,52	470 937,53	0,00	807 343,14	1 148 543,14	814 143,20	334 399,94
24.01.29.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	94 230,08	129 737,53	129 737,53		129 737,53	0,00				
	24.01.29.3. Lähialueyh-teistyön arvonlisäveromenot	94 230,08	129 737,53	129 737,53		129 737,53	0,00				
24.20.66	Lähialueyh-teistyö (siirtomääräraha 3 v)		341 200,00	193 474,48	147 725,52	341 200,00	-		341 200,00	193 474,48	147 725,52
24.50.66.	Lähialueyh-teistyö (siirtomääräraha 3 v)	300 000,00						807 343,14	807 343,14	620 668,72	186 674,42
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	72 600,00	126 400,00	23 892,75	102 507,25	126 400,00	0,00	67 213,53	193 613,53	88 785,03	102 507,25
28.60.01.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)		25 400,00	23 892,75	1 507,25	25 400,00	-		25 400,00	23 892,75	1 507,25
28.60.20.	Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	72 600,00	101 000,00	0,00	101 000,00	101 000,00	-	67 213,53	168 213,53	64 892,28	101 000,00
	28.60.20.31. Liikenne- ja viestintäministeriö	72 600,00	101 000,00	0,00	101 000,00	101 000,00	-	67 213,53	168 213,53	64 892,28	101 000,00
29.	Opetusministeriön hallinnonala	100 077,89					0,00	99 645,95	99 645,95	99 645,95	0,00
29.01.29.	Opetusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	77,89									
29.10.20.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	100 000,00						99 645,95	99 645,95	99 645,95	0,00

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	85 326 988,31	97 985 140,76	75 626 761,73	22 289 584,75	97 916 346,48	68 794,28	15 049 552,24	76 049 941,24	50 817 629,35	22 320 024,57
31.01.01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	19 338 000,00	20 047 000,00	15 601 699,33	4 445 300,67	20 047 000,00	-	4 230 172,49	24 277 172,49	19 831 871,82	4 445 300,67
31.01.21.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)		34 000,00	32 380,55	1 619,45	34 000,00	-		34 000,00	32 380,55	1 619,45
31.01.29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		1 461 751,76	1 461 751,76		1 461 751,76	0,00				
31.01.40.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)		782 000,00	782 000,00		782 000,00	0,00				
	31.01.40.1. Liikenne- ja viestintäalan museot		459 000,00	459 000,00		459 000,00	0,00				
	31.01.40.2. Viestintäalan yhteisöt		100 000,00	100 000,00		100 000,00	0,00				
	31.01.40.3. Suomen Ilmailuliitto ry:n tuki		193 000,00	193 000,00		193 000,00	0,00				
	31.01.40.4. Liikennealan yhteisöt		30 000,00	30 000,00		30 000,00	0,00				
31.10.01.	Tiehallinnon toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 V)		200 100,00	155 560,53	44 539,47	200 100,00	-		200 100,00	155 560,53	44 539,47
31.10.34.	Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)		6 750 000,00	0,00	6 750 000,00	6 750 000,00	-		6 750 000,00	0,00	6 750 000,00

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.10.41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)		3 347 000,00	3 347 000,00		3 347 000,00	-	3 347 000,00	3 347 000,00		0,00
31.10.41.1. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen investointi- ja ylläpitomenoihin		1 374 000,00	1 374 000,00		1 374 000,00	-	1 374 000,00	1 374 000,00		0,00
31.10.41.2. Valtionavustus Seinäjoen (Rengonharjun) lentokenttäinvestointiin (EK) (enintään)		1 973 000,00	1 973 000,00		1 973 000,00	-	1 973 000,00	1 973 000,00		0,00
31.24.01. Tiehallinnon toimitustenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	106 300,00						19 104,02	19 104,02	19 104,02	0,00
31.30.21. Vesiväylänpito (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	130 000,00						108 750,00	108 750,00	102 220,88	0,00
31.30.42. Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)		841 000,00	841 000,00		841 000,00	0,00				
31.30.51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)		4 200 000,00	3 722 837,83	477 162,17	4 200 000,00	-	4 200 000,00	3 722 837,83		477 162,17

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.30.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)		20 246 289,00	15 796 527,72	4 449 761,28	20 246 289,00	-	20 246 289,00	15 796 527,72	4 449 761,28	
31.30.63.1. Junien lähiliikenteen palvelujen osto		10 900 000,00	10 231 416,20	668 583,80	10 900 000,00	-	10 900 000,00	10 231 416,20	668 583,80	
31.30.63.3. Kehittämisen-, suunnittelu- ja tutkimushankkeet		2 101 000,00	20 291,04	2 080 708,96	2 101 000,00	-	2 101 000,00	20 291,04	2 080 708,96	
31.30.63.6. Lentoliikenteen palvelujen osto		1 000 000,00	732 233,93	267 766,07	1 000 000,00	-	1 000 000,00	732 233,93	267 766,07	
31.30.63.7. Matkojen yhdistely		45 289,00	0,00	45 289,00	45 289,00	-	45 289,00	0,00	45 289,00	
31.30.63.8. Kemijärven yöjunaliikenteen osto		1 200 000,00	1 183 250,55	16 749,45	1 200 000,00	-	1 200 000,00	1 183 250,55	16 749,45	
31.30.63.9. Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki		5 000 000,00	3 629 336,00	1 370 664,00	5 000 000,00	-	5 000 000,00	3 629 336,00	1 370 664,00	
31.30.65. Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)		31 400 000,00	31 331 205,72		31 331 205,72	68 794,28				
31.32.51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000,00						156 877,07	156 877,07	156 877,07	
31.40.42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)		500 000,00	500 000,00		500 000,00	0,00				
31.40.44. Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radiolähetysten lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)		2 000 000,00	2 000 000,00		2 000 000,00	0,00				
31.50.01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)		176 000,00	54 798,29	121 201,71	176 000,00	-	176 000,00	54 798,29	121 201,71	
31.50.01.1. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot		176 000,00	54 798,29	121 201,71	176 000,00	-	176 000,00	54 798,29	121 201,71	

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.52.41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000,00									
31.52.41.1. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen investointi- ja ylläpitomenoihin	1 026 000,00									
31.52.41.2. Valtionavustus Seinäjoen (Rengonharjun) lentokenttäinvestointeihin (EK) (enintään)	1 974 000,00									
31.60.34. Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)	6 750 000,00					5 618 827,37	5 618 827,37	2 814 483,94		0,00
31.60.40. Avustus Ilmailulaitokselle (siirtomääräraha 2 v)		6 000 000,00	0,00	6 000 000,00	6 000 000,00	-	6 000 000,00	0,00		6 000 000,00
31.60.42. Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)	841 000,00									
31.60.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittämisen (siirtomääräraha 3 v)	14 754 830,00					4 346 821,29	4 346 821,29	4 316 381,47		30 439,82
31.60.63.1. Junien lähiliikenteen palvelujen osto	10 100 000,00					1 207 261,97	1 207 261,97	1 207 261,97		0,00
31.60.63.3. Kehittämisuunnittelu- ja tutkimushankkeet	2 163 000,00					2 799 043,76	2 799 043,76	2 768 603,94		30 439,82
31.60.63.6. Lentoliikenteen palvelujen osto	1 000 000,00					267 766,07	267 766,07	267 766,07		0,00
31.60.63.7. Matkojen yhdistely	291 830,00									
31.60.63.8. Kemijärven yöjunaliikenteen valtion osuus	1 200 000,00					72 749,49	72 749,49	72 749,49		0,00

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.60.65. Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)	31 286 118,21									
31.72.42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500 000,00									
31.72.42.2. Muu lehdistötuki (EK)	500 000,00									
31.72.44. Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radiolähetysten lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)	2 000 000,00									
31.80.01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	64 000,00					64 000,00	64 000,00	64 000,00		0,00
31.99.29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (arviomääräraha)	1 574 740,10									
31.99.40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	782 000,00									
31.99.40.1. Liikenne- ja viestintäalan museot	459 000,00									
31.99.40.2. Viestintäalan yhteisöt	100 000,00									
31.99.40.3. Suomen Ilmailuliitto ry:n tuki	193 000,00									
31.99.40.4. Liikennealan yhteisöt	30 000,00									
31.99.88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)						505 000,00	505 000,00	403 585,23		0,00

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	25 501,34										
32.80.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)	25 501,34										
32.80.51.2.1. Palkkaukset	25 501,34										
Määrärahatilit yhteensä	85 919 397,62	98 582 478,29	75 973 866,49	22 539 817,52	98 513 684,01	68 794,28	16 023 754,86	77 491 743,86	51 820 203,53	22 756 931,76	

Liikenne- ja viestintäministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €)							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)						
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2009 valtuudet			Uusittavissa 2010 TA:ssa	Talousarviomenot 2009	Määrärahatarve 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
				Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä							
31.52.41. Valtionapu eräiden lento- paikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	3 947						1 973						1 973
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 947						1 973						1 973
31.60.34. Valtionapu länsimetron suunnitteluun	15 000						2 814	6 750	2 804				12 368
Aikaisempien vuosien valtuudet	15 000						2 814	6 750	2 804				12 368
31.60.65. Junien kaukoliikenteen osto	155 151		949	949		949	949	31 331	31 400	32 262			94 993
Aikaisempien vuosien valtuudet	155 151												
Vuonna 2009 käytettävissä olleet valtuudet			949	949		949	949	31 331	31 400	31 313	949		94 044
Yhteensä	174 098		949	949		949	949	36 118	38 150	35 066			109 334

3. Tuotto- ja kululaskelma

Liikenne- ja viestintäministeriön tuotto- ja kululaskelma	1.1.2009 - 31.12.2009		1.1.2008 - 31.12.2008	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	62 157,39		20 674,19	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	8 384,00		11 549,00	
Muut toiminnan tuotot	<u>316 811,10</u>	387 352,49	<u>562 138,91</u>	594 362,10
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	577 104,48		495 419,95	
Henkilöstökulut	11 182 790,97		9 896 851,14	
Vuokrat	1 813 762,15		1 757 253,58	
Palvelujen ostot	9 082 484,42		8 817 219,42	
Muut kulut	983 613,84		1 197 489,64	
Poistot	41 796,58		134 293,00	
Sisäiset kulut	<u>149 820,00</u>	<u>-23 831 372,44</u>	<u>6 245,44</u>	<u>-22 304 772,17</u>
JÄÄMÄ I		-23 444 019,95		-21 710 410,07
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	11 386 484,15		28 402 509,47	
Rahoituskulut	<u>-2 374,62</u>	11 384 109,53	<u>-2 697 061,18</u>	25 705 448,29
JÄÄMÄ II		-12 059 910,42		3 995 038,22
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Kunnille	5 433 612,73		2 969 518,44	
Kuntayhtymille	2 830 296,63		157 334,78	
Elinkeinoelämälle	51 661 848,83		50 640 246,00	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	3 948 475,00		3 591 700,00	
Kulujen palautukset	<u>-38 289,73</u>	<u>-63 835 943,46</u>	<u>-613,12</u>	<u>-57 358 186,10</u>
JÄÄMÄ III		-75 895 853,88		-53 363 147,88
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	87,63		29,36	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-1 949 418,65</u>	<u>-1 949 331,02</u>	<u>-1 815 780,35</u>	<u>-1 815 750,99</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-77 845 184,90</u>		<u>-55 178 898,87</u>

4. Tase

Liikenne ja viestintäministeriön Tase	31.12.2009		31.12.2008	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	<u>3 548,80</u>	3 548,80	<u>11 123,00</u>	11 123,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Rakennukset	1 057 292,55		0,00	
Rakennelmat	1 801,77		0,00	
Rakenteet	79 450,20		0,00	
Koneet ja laitteet	41 637,31		73 674,29	
Kalusteet	3 195,60		5 381,00	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>1 345,50</u>	1 184 722,93	<u>0,00</u>	79 055,29
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	7 883 986,15		7 876 486,15	
Liikelaitosten peruspääomat	205 241 839,27		205 241 839,27	
Liikelaitoksiin muun oman pääoman ehdoin sijoitetut pääomat	322 316 042,34		318 016 042,34	
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	3 765 727,61		12 431 042,02	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	69 546 620,73	<u>608 754 216,10</u>	70 213 030,03	<u>613 778 439,81</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET YHTEENSÄ		609 942 487,83		613 868 618,10
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	35 910,30		1 251,16	
Siirtosaamiset	105 539,03		25 860,29	
Muut lyhytaikaiset saamiset	70 874,23		261 829,68	
Ennakkomaksut	<u>10 140,85</u>	222 464,41	<u>11 709,15</u>	300 650,28
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		222 464,41		300 650,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>610 164 952,24</u>		<u>614 169 268,38</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	1 354 430 821,18		1 354 430 821,18	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-754 963 780,72		-663 965 266,51	
Pääoman siirrot	72 624 188,76		-35 819 615,34	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-77 845 184,90</u>	594 246 044,32	<u>-55 178 898,87</u>	599 467 040,46
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Saadut ennakot	39 160,16		20 325,44	
Ostovelat	11 671 998,85		12 677 724,36	
Tilivirastojen väliset tilitykset	248 483,61		238 712,42	
Edelleen tilittävät erät	183 693,57		172 467,63	
Siirtovelat	1 980 571,73		1 592 998,07	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>1 795 000,00</u>	<u>15 918 907,92</u>	<u>0,00</u>	<u>14 702 227,92</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		15 918 907,92		14 702 227,92
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>610 164 952,24</u>		<u>614 169 268,38</u>

5. Liitetiedot

Luettelo vuoden 2009 tilinpäätöslaskelmien liitteenä annettavista tiedoista:

- Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta
- Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot
- Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset
- Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat
- Liite 5: Henkilöstökulujen erittely
- Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset
- Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot
- Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut
- Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat
- Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset
- Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat
- Liite 12: Valtiontakaukset ja -takut sekä muut vastuut
- Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 15: Velan muutokset
- Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio
- Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Vuoden 2009 talousarviossa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan pääluokan rakenne muutettiin politiikkalohkoittaiseksi.

Tilinpäätöstä laadittaessa oli tiedossa muutamia vuonna 2009 myönnettyjä ja lunastamatta jätettyjä poikkeuslupia yhteensä 7 350 euroa. Näiden saatavien epävarmuuden vuoksi on noudatettu maksuperustetta suoriteperusteen sijaista.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa ja vertailtavuudessa ei ole muita sellaisia olennaisia tilinpäätöksen laatimista ja vertailtavuutta edelliseen tilinpäätökseen vaikuttavia seikkoja koskevia tietoja, jotka eivät välittömästi ilmene tilinpäätöksen laadintaa koskevista säännöksistä ja valtiovarainministeriön määräyksistä tai eivät ole yleisesti tunnettuja hyvän kirjanpitolavan asettamia vaatimuksia.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2008	Talousarvio 2009 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2009 määrärahojen		Tilinpäätös 2009	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2009	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2009	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
31.01.01	Bruttomenot	19 837 820,71	20 347 000	15 913 337,26	20 358 637,93	-11 637,93				20 143 509,75	
Liikenne- ja viestintä- ministeriön toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttotulot	499 820,71	300 000	311 637,93	311 637,93	11 637,93				311 637,93	
	Nettomenot	19 338 000,00	20 047 000	15 601 699,33	4 445 300,67	20 047 000,00	0,00	4 230 172,49	24 277 172,49	19 831 871,82	4 445 300,67
31.10.01	Bruttomenot			155 560,53	200 100,00						
Tiehallinnon toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttotulot			0,00	0,00						
	Nettomenot		200 100	155 560,53	44 539,47	200 100,00	0,00				
31.24.01	Bruttomenot	106 300,00								19104,02	
Tiehallinnon toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttotulot										
	Nettomenot	106 300,00						19 104,02	19 104,02	19104,02	0,00
31.30.21	Bruttomenot	130 000,00								102 220,88	
Vesiväylänpito (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttotulot										
	Nettomenot	130 000,00						108 750,00	108 750,00	102 220,88	0,00
31.50.01	Bruttomenot			54 798,29	176 000,00					54 798,29	
Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttotulot										
	Nettomenot		176 000	54 798,29	121 201,71	176 000,00	0,00		176 000,00	54 798,29	121 201,71

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole arviomäärärahojen ylityksiä.

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala		2 912 287,32
Vuosi 2007		101 414,77
31.99.88. Osakehankinnat	101 414,77	
Vuosi 2008		2 810 872,55
31.30.21. Vesiväylänpito	6 529,12	
31.60.34. Valtionavustus länsimetron suunnitteluun	2 804 343,43	
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		2 321,25
Vuosi 2008		2 321,25
28.60.20.3.1. Euroopan Unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin	2 321,25	
Pääluokat yhteensä		2 914 608,57
Vuosi 2007		101 414,77
Vuosi 2008		2 813 193,80

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2009	2008
Henkilöstökulut	9 163 351,81	8 027 188,78
Palkat ja palkkiot	8 825 156,46	8 062 918,74
Tulosperusteiset erät	-	-
Lomapalkkavelan muutos	338 195,35	-35 729,96
Henkilösivukulut	2 019 439,16	1 869 662,36
Eläkekulut	1 651 021,61	1 534 312,52
Muut henkilösivukulut	368 417,55	335 349,84
Yhteensä	11 182 790,97	9 896 851,14
Johdon palkat ja palkkiot, josta	457 993,20	450 049,16
- tulosperusteiset erät	-	-
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	9 925,18	7 740,27
Johto	960,00	960,00
Muu henkilöstö	8 965,18	6 780,27

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Omaisuusryhmä	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännösarvo € tai %
112 Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5	20	0
122 Rakennukset	Tasapoisto	20	5	0
1250 Autot ja muut maankuljetusvälineet	Tasapoisto	5	20	0
1255 Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	Tasapoisto	3	33,33	0
1256 Toimistokoneet ja laitteet	Tasapoisto	5	20	0
1257 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	Tasapoisto	3	33,33	0
1258 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	Tasapoisto	5	20	0
1269 Muut koneet ja laitteet	Tasapoisto	5	20	0
1270 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	Tasapoisto	5	20	0
1279 Muut kalusteet	Tasapoisto	5	20	0

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet 112		Yhteensä	
	Aineettomat oikeudet			
Hankintameno 1.1.2009	78 631,00		78 631,00	
Lisäykset	0,00		0,00	
Vähennykset	0,00		0,00	
Hankintameno 31.12.2009	78 631,00		78 631,00	
Kertyneet poistot 1.1.2009	67 508,00		67 508,00	
Vähennysten kertyneet poistot	0,00		0,00	
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	7 574,20		7 574,20	
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00		0,00	
Tilikauden arvonalennukset	0,00		0,00	
Kertyneet poistot 31.12.2009	75 082,20		75 082,20	
Arvonkorotukset	0,00		0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	3 548,80		3 548,80	

	Aineelliset hyödykkeet						Yhteensä	
	122	123	124	125-126	127	128		
	Rakennukset	Rakennelmat	Rakenteet	Koneet ja laitteet	Kalusteet	Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.2009	0,00	0,00	0,00	176 063,29	10 927,00	0,00	186 990,29	
Lisäykset	1 057 292,55	1 801,77	79 450,20	0,00	0,00	1 345,50	1 139 890,02	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	6 212,00	0,00	0,00	6 212,00	
Hankintameno 31.12.2009	1 057 292,55	1 801,77	79 450,20	169 851,29	10 927,00	1 345,50	1 320 668,31	
Kertyneet poistot 1.1.2009	0,00	0,00	0,00	102 389,00	5 546,00	0,00	107 935,00	
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	6 212,00	0,00	0,00	6 212,00	
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00	0,00	31 906,98	2 185,40	0,00	34 092,38	
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00	130,00	0,00	0,00	130,00	
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kertyneet poistot 31.12.2009	0,00	0,00	0,00	128 213,98	7 731,40	0,00	135 945,38	
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	1 057 292,55	1 801,77	79 450,20	41 637,31	3 195,60	1 345,50	1 184 722,93	

Liite 7 jatkuu

	Käyttöomaisuusarvo- paperit ja muut pitkäai- kaiset sijoitukset 130	Yhteensä
	Käyttöomaisuusarvo- paperit	
Hankintameno 1.1.2009	7 876 486,15	7 876 486,15
Lisäykset	7 500,00	7 500,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2009	7 883 986,15	7 883 986,15
Kertyneet poistot 1.1.2009	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2009	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	7 883 986,15	7 883 986,15

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2009	2008	Muutos 2009-2008
Korot euromääräisistä saamisista	3 533 168,15	3 895 509,47	-362 341,32
Korot valuuttamääräisistä saamisista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	0,00	0,00	0,00
Liikelaitosten voiton tuloutukset	7 853 316,00	24 507 000,00	-16 653 684,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot yhteensä	11 386 484,15	28 402 509,47	-17 016 025,32
Rahoituskulut	2009	2008	Muutos 2009-2008
Korot euromääräisistä veloista	1 168,67	1 663,76	-495,09
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	2 694 279,73	-2 694 279,73
Muut rahoituskulut	1 205,95	1 117,69	88,26
Rahoituskulut yhteensä	2 374,62	2 697 061,18	-2 694 686,56
Netto	11 384 109,53	25 705 448,29	-14 321 338,76

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Sektori	Lainapääoma 31.12.2009	Lisäys 2009	Vähennys 2009	Lainapääoma 31.12.2008	Pääomamuutos 2009-(2008)
Yritykset ja asuntoyhteisöt	3 765 727,61		101 753,74	3 867 481,35	101 753,74
Asuntoyhteisöt	3 765 727,61		101 753,74	3 867 481,35	101 753,74
Yhteensä	3 765 727,61		101 753,74	3 867 481,35	101 753,74

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset**Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit**

	Kappale määrä	Markkina-arvo	31.12.2009			31.12.2008	
			Kirjanpitoarvo	Omistusosuus %	Myyntioikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina- arvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	4 683 446		7 883 986,15				7 876 486,15
Arctia Shipping Oy	100		2 500,00	100,0			
Finavia Oyj	100		2 500,00	100,0			
Meritaito Oy	100		2 500,00	100,0			
Yleisradio Oy Ab	4 683 146		7 876 486,15	100,0			7 876 486,15
Osakkeet ja osuudet yhteensä	4 683 446		7 883 986,15				7 876 486,15

Liite 10 jatkuu**Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset**

	Kirjanpitoarvo 31.12.2009	Kirjanpitoarvo 31.12.2008
Ilmailulaitos	421 672 163,91	421 672 163,91
- Peruspääoma	184 541 839,27	184 541 839,27
- Muu oma pääoma	237 130 324,64	237 130 324,64
Varustamoliikelaitos	95 016 649,94	90 716 649,94
- Peruspääoma	18 700 000,00	18 700 000,00
- Muu oma pääoma	76 316 649,94	72 016 649,94
Luotsausliikelaitos	10 869 067,76	10 869 067,76
- Peruspääoma	2 000 000,00	2 000 000,00
- Muu oma pääoma	8 869 067,76	8 869 067,76
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	69 546 620,73	78 776 590,70
- Destia Oy	1 793 060,06	5 246 530,03
- Varustamoliikelaitos	60 200 000,00	64 500 000,00
- Luotsausliikelaitos		466 500,00
- Raskone Oy	7 070 000,00	8 080 000,00
- TAP-yhtiöt	483 560,67	483 560,67
Yhteensä	597 104 502,34	602 034 472,31

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2009	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat						3 765 727,61	3 765 727,61
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	1 493 560,67	5 050 000,00	1 010 000,00	6 093 060,06	21 500 000,00	34 400 000,00	69 546 620,73
Yhteensä	1 493 560,67	5 050 000,00	1 010 000,00	6 093 060,06	21 500 000,00	38 165 727,61	73 312 348,34

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut**Myönnetyt takaukset ja takuut**

Sektori	31.12.2009	31.12.2008	Muutos 2009-2008
Julkinen yritys			
Laki valtion liikelaitoksista (1185/2002)	220 786 913,41	189 318 792,67	31 468 120,74
Takaukset ja takuut yhteensä	220 786 913,41	189 318 792,67	31 468 120,74

Myönnetyt takaukset ja takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo €	Jakauma %	Tilinpäätöspäivän kurssi €
Euro	220 786 913,41	100,0	
Yhteensä	220 786 913,41	100,0	

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Tilivirastolla 450 ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Tilivirastolla 450 ei ole taseeseen sisältyttämiä rahastoituja varoja.

Liite 15: Velan muutokset

Tilivirastolla 450 ei ole esitettävää liitteellä 15.

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Tilivirastolla 450 ei ole esitettävää liitteellä 16.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Menomomenttien käyttö vakiosisällöstä poikkeavaan käyttötarkoitukseen

Momentti		4.07.24.50.66.	4.08.24.50.66.	24.20.66.	Yhteensä
24.20.66. Lähialueyhteistyö	LKP-ryhmä	Euroa	Euroa	Euroa	Euroa
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus: Määrärahaa saa käyttää lähialueyhteistyöhön liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen.	43 Palvelujen ostot	167 200,00	453 468,72	193 474,48	814 143,20
	Yhteensä	167 200,00	453 468,72	193 474,48	814 143,20

Momentti		4.07.31.60.63.	4.08.31.60.63.	31.30.63.	Yhteensä
31.30.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen	LKP-ryhmä	Euroa	Euroa	Euroa	Euroa
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus: Määrärahaa saa käyttää joukkoliikenteen kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeiden rahoittamiseen.	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat		66 034,51		66034,51
	41 Henkilöstökulut	724,86			724,86
	42 Vuokrat		511,48		511,48
	43 Palvelujen ostot	522 581,18	866 737,11	16 632,00	1 405 950,29
	45 Muut kulut	4 068,93	2 309,32		6 378,25
	93 Suoritetut arvonlisäverokulut	81 588,79	204 221,34	3 659,04	289 469,17
	Yhteensä	608 963,76	1 139 813,76	20 291,04	1 769 068,56

Momentti		4.07.31.99.88.	Yhteensä
31.99.88. Osakehankinnat	LKP-ryhmä	Euroa	Euroa
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus: Määrärahaa saa käyttää valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden ja valtion liikelaitosten omistusjärjestelyistä ja selvityksistä, osakkeiden hankinnasta ja myynnistä sekä yhtiöomaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.	43 Palvelujen ostot	325 645,04	325 645,04
	45 Muut kulut	1 980,00	1 980,00
	93 Suoritetut arvonlisäverokulut	68 460,19	68 460,19
	Yhteensä	396 085,23	396 085,23

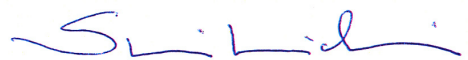
6. Allekirjoitukset

Hyväksymme liikenne- ja viestintäministeriön tilinpäätöksen vuodelta 2009.

Helsingissä 10. maaliskuuta 2010.

Anu Vehviläinen
liikenneministeri

Suvi Lindén
viestintäministeri

Harri Pursiainen
kansliapäällikkö

